

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ

ಪ್ರತಿರೋಧಕರ ಪರಿಚಯ

೬೪

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು - ಲೇಖಕರದು

○

ಪ್ರಕಾಶಕರು - ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘ, ಬನಹಟ್ಟಿ.
ತಾ. ಜಮಖಂಡಿ ಜಿ ವಿಜಾಪುರ

○

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ - ೧೯೯೨

○

ಪ್ರತಿಗಳು - ೫೦೦

○

ಬೆಲೆ - ೫೦ ರೂಪಾಯಿ

○

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ - ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪ ರಾಮಪ್ಪ ಜಂಬಗಿ
"ಗಂಗಾತನಯ" ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ, ಬನಹಟ್ಟಿ.

○

ಮುದ್ರಕರು - ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ
ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ರಭು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, ಬನಹಟ್ಟಿ.
ದೂರವಾಣಿ : ೩೦೬

ಶ್ರೀ ೨೪ ಅಪ್ರಿಲ್ ೧೯೯೫

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠ ಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ, ಬಿವರಣೆ,
ಇವರಿಂದ ಸಂಪ್ರದೇಶ;

೨೪/೫/೯೫

ಹೊನ್ನುಡಿ

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನಹಟ್ಟಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಈಚಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿ “ ಬನಹಟ್ಟಿ ಭಟರು ” ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸಿಗೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪ ರಾಮಪ್ಪ ಜಂಬಗಿ ಅವರು ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನರನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಾಖಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಜಂಬಗಿಯವರ ಈ ಕೊಡುಗೆ ಮೌಲಿಕವಾದುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಸ್ಥಳೀಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘ, ಬನಹಟ್ಟಿ ಇವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕು.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆದು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರೂ, ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ತು. ಗೋ. ಕೋಪರ್ಡೆ ಅವರು ನನ್ನನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಜನಸಮುದಾಯದ ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

‘ಬನಹಟ್ಟಿ ಭಟರು’ ಒಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವರದಿ. ಲೇಖಕರು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಆ ಮೂಲಕ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಬದುಕಿನ ಸ್ಮರಣೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನಿಗೂ ಲೇಖಕರು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಿಡಿಲು, ಸಮರ ಸೇನಾನಿ, ಭೂಗತ ನಾಯಕ, ಕ್ರಾಂತಿವೀರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರ ಮೊದಲಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟ ಭಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಿ ಆಳರಸದಿಂದ ಘಟಕಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಒಪ್ಪತ್ತಿನ

ಉಟಕ್ಕೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳನ್ನು ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತುರರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ವಿವಿಧ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟದ ಕಿಚ್ಚು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಜೇವಾಜಿ ಕೋಪರ್ಡೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆಯ ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕಚೇರಿಗೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ೯ ತಿಂಗಳ ಕೊಸಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂಧನ ಕೊಳ್ಳಗಾದ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ ಭಾ. ಕೋಪರ್ಡೆ ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯ ಜೀವಗಳು ಏನೆಲ್ಲ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನ ಕರಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಬಗೆಗೂ ಲೇಖಕರು ಸೂಕ್ತ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಕೊಡುವಾಗ ಎಲ್ಲೂ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಂತಿಲ್ಲ. ಸರಳ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸತ್ಯ ಕತೆಗಳಿವು.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ತಾವು ೯ ತಿಂಗಳ ಕೊಸಾಗಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಸೆರೆಮನೆಯನ್ನು ಕಂಡವರು. ಜಂಬಗಿ ಅವರ ವಸ್ತುಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಸ್ಮಾರಕ ಸ್ತಂಭ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಅನಾವರಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಬನಹಟ್ಟಿ ಭಟರು' ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಂಘದವರ ಈ ನಿರ್ಧಾರ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಒಂದು ಮೌಲಿಕ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಜಂಬಗಿ (ಗಂಗಾತನಯ) ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭವ್ಯ ಭಾರತ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರೆಲ್ಲ "ಬನಹಟ್ಟಿ ಭಟ"ರನ್ನು ಮೆರೆಯಬಾರದು.

ಗೊ. ರು. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ

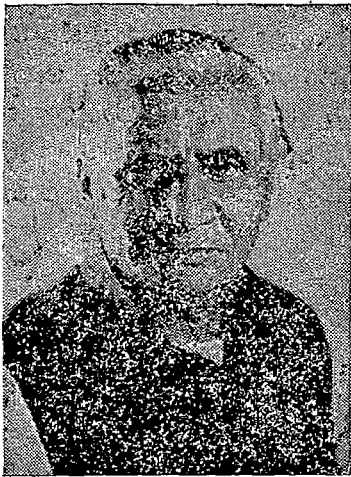
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು-೨

ಲೇಖಕರ ಎರಡು ನುಡಿ ಪುಷ್ಪ

ಕಲ್ಪಿತ ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆ ಕವನ
ನಾಟಕ ನೀಳ್ಗಾವ್ಯ ಬರೆಯುವುದು
ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದವರ ಆತ್ಮ
ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ದುಸ್ತರ
ವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಶೀಮಿತ್ತ
ವಾದ ಚೌಕಟ್ಟು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ
ಮಾತ್ರ ಅಪ್ಪಟ ಟೌಕಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ಯೋಧರೊಡನೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ
ಯವರ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣದ ಚರ್ಚೆಯ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಮಾರಕದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ
ಶುಭ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ
ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು

ಪ್ರಕಟಿಸುವ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ
ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ನಿರ್ಣಯದ ಮೇರೆಗೆ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕಾರ್ಯ
ವನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಮೊದಲು ಸುಲಭವೆಂದು ತಿಳಿದ ನನಗೆ ಪ್ರತಿ
ಯೊಬ್ಬ ಯೋಧರ ಸಂದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಎಡ
ತಾಕುವುದು, ಅವರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಸಂದರ್ಶನ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು
ಅದನ್ನು ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರೆದು ತೋರಿಸಿ ಅವರ ರುಜು ಪಡೆಯುವುದು
ಮುಂತಾದ ದುಪ್ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸವು ನನಗೆ ಬಿದ್ದು ಬರೆಯುವುದು ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಗ
ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಾಕಾರ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸಂತೋಷ
ದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಿದ್ದೆನೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಾದ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ನನ್ನ ರಾಜಕಿಗುರು
ಗಳು ಅವರೊಡನಿದ್ದು ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ಯೋಧರಿಗೆ ಪ್ರಭಾತಪೇರಿ (ನಗರ ಸಂಕೀರ್ತನೆ) ಗಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಶಿಕ್ಷಾ
ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಖುದಾಬಕ್ಷ ಹನಗಂಡಿಯವರು ರಚಿಸಿ ಕೊಡುವಂತೆ ನನ್ನಿಂದ
ಪದ್ಯ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ನನ್ನ ಗುರುಗಳ ದೇಶಭಕ್ತಕವಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಟಕಗಳನ್ನು
ಬರೆದು ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಭಾತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ

ದಾಗ ಆದ ಆನಂದವಾದದ್ದು ಇಮ್ಮಡಿ ಸಂತೋಷವು ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ
ಶಿಂಹರ ಚರಿತ್ರೆ ರಚನೆಯಿಂದಾಗಿದೆ.

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ
ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ. ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮಭಾವು ಚಿಂಚೋರ,
ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪಾ ಸಿ. ಅಜ್ಜಪ್ಪ ಗೋಳ ಮುಂತಾದವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸುವೆ. ಅಚ್ಚು
ಕಟ್ಟಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಚ್ಚುಕೊಟದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಭಾಸ್ಕರ
ಕೋಪರ್ಡೆಯವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವೆ. ಈ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಕಲ
ರೀತಿಯಿಂದ ವೆರವಾದ ಎಲ್ಲ ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಾನು ಮನಸ್ಸಾರೆ ಮನೆಯದಿರಲಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪ ರಾಮಪ್ಪ ಜಂಬಗಿ

ಗಂಗಾತನಯ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರತ್ನ

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕವಿಗಳು, ಬಸವಟ್ಟಿ.

ಅಭಿನಂದನಾಧ್ಯಾಯ

ಜನನಿ ಜನ್ಮಭೂಮಿ. ಸ್ವರ್ಗದಪು ಗರಿಯತಿ .... ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭೂಮಿ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೀತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಅದು ವೇದ ವಾಕ್ಯವೂ ಆಹುದು.

ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಯ ಮಹಾಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತರಾದ ಯೋಧರಿಗೆ ಹೆಗೆಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ದುಡಿದು ತಾವು ಎಲೆಯ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತಿದ್ದ ಭೂಗತ ವೀರರನ್ನು ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸದಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾದೀತು. ಇದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಚಲೆಜ್ಞಾಪ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಆದೇಶದಂತೆ ನಾವು ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾಗಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ನಮಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಕುಳುನಾಗಿದ್ದರೂ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಣಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಈಜುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಬುತ್ತಿ, ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಗಂಡಾಂತರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ ಆಗಿ ಮಾತೆ ಭಾರತೀಯ ಸೇವೆಗೈದ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಶ್ರೀ ಸಾತಪ್ಪಾ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪಾ ಸಗರಿಯವರು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮೊಡನಿದ್ದು ನಿವೃತ್ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಪ. ಬಸ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಚನ್ನಿ (ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ) ಶ್ರೀ ಪರಪ್ಪಾ ಬ. ಬಿದ್ರಿ ನಮ್ಮೊಡನಿದ್ದು ಯುವಕರಿಗೆ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸ್ಪೂರ್ತಿ ತುಂಬಿದ ದೇಶಭಕ್ತ ಕವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪಾ ರಾಮಪ್ಪಾ ಜಂಬಗಿ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘವು ಅಭಿನಂದಿಸುವದು. ಅವರು ಅಳಿದುಳಿದ ಯೋಧರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಾಳಪ್ಪಾ ಅಡಿವುಡಿಯೊಬ್ಬರು.

ನಾವು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ೧೯೪೨ ರ ಚಲೆಜ್ಞಾಪ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ವಿಜಯ ಸ್ಥಂಭ ಹಾಗೂ ಸುಂದರ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರು ಕೆ. ಪಿ. ಸಿ. ಸಿ. ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಹಾಗೂ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂಘವು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸುವದು. ಗ್ರಂಥ ಬರೆಯುವಾಗ ತಮ್ಮ ಸಲಹೆಗಳನ್ನಿತ್ತ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಲಿಂಗದಳ್ಳಿ M.S.C.(BED)

ಶ್ರೀ ಡಿ ಎ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ M.S.C.(BED) S.R.S. ಹಾಯಸ್ಕೂಲಿನ ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ತರರು ಈ ಉಭಯತರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವೆವು.

ಶ್ರೀ ಗಂಗಾತನಯರೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ರಜೆ ಇದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದು (ನಮ್ಮ ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು) ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸಾಂತ್ವನಪೂರಿತ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿಚಾರ ವಿನುಮಯ ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನುಡಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮೀಯತೆ ತೋರಿದ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯಿ ಶ್ರೀ ಗೋ. ರು. ಚೆನಬಸಪ್ಪನವರನ್ನೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅದರ ಸಾರವನ್ನೇ ಹೀರಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಕಾಗವಾಡ ಶಿವಾನಂದ ಕಾಲೇಜಿನ ಡಾ|| ಎಂ ಎನ್. ವಾಲಿ (Ph-d.) ಅವರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹೃದಯಾರೆ ಸ್ಮರಿಸುವದು.

ನಾವು ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಜಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಡಿ. ಜತ್ತಿಯವರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅವರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಪಡೆದು ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಪದೇ ಪದೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಜತ್ತಿಯವರನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾರವು. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕವಿಕಾವ್ಯದರ್ಶನ ಬರೆದು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ ವಿಶ್ವಜೇತನ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಾಸ್ತ್ರಮದ ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಸ್. ತುಕ್ಕನವರ MA(BED) ಅವರನ್ನೂ ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರಸಭೆಯ ಆಡಳಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ, ಜಮಖಂಡಿ ಅ. ಕೋ-ಆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆಡಳಿತ ಸದಸ್ಯರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸದಿರಲಾರವು.

ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪಾ ಜಂಬಗಿಯವರು ಬರೆದ “ಬನಹಟ್ಟಿ ಭಂಟರು” ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಆಭಿಮಾನದಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರನ್ನು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಅಬಾಲ ವೃದ್ಧ ದೇಶಭಕ್ತ ನಾಗರಿಕರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಭಾರತಮ್ಮನಂತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಆಕ್ಕ ತಂಗಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಮಂದಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವೆವು.

ತಮ್ಮ ವಿಧೇಯ

ಶ್ರೀ ತು. ಗೋ ಕೋಪರ್ಡೆ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಭಾರತೀಯ ಸಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘ. ಬನಹಟ್ಟಿ

ತಾ. ಜಮಖಂಡಿ ● ಜಿ. ವಿಜಾಪುರ

ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ದರ್ಶನ

ರವಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ಕವಿ ಕಾಣುವನೆಂಬ ಕವಿ ರಾಘವಾಪಾಂಕರ ವಾಣಿಯು ಶತ ಸತ್ಯವಾದ ಅಮರವಾಣಿಯದು ನಿಜವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕೃತೃಗಳಾದ, ಗಂಗಾ ತನಯ ನಾ ಮಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪ ರಾಮಪ್ಪ ಜಂಬಗಿಯವರು ಕಾಣದ, ಊಹಿಸದ ವಿಷಯಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಲಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಓದಿಸಿ, ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವನು. ಅವರು ಬಳಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು, ಸತ್ವಭರಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದದ್ದು ಎಂದೆನಿಸದೇ ಇರದು. ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸುಪ್ರ

ಭಾತಗಳು ಚಿರನೂತನವಾಗಿ ಅಮರವಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಂತೂ ಅಜೇಯಶಕ್ತಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನ ಎಂಬ ಪದವಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂದಿದೆ ಭಕ್ತಿ ಪಾಂವಶ್ಯತೆ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜ, ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ. ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಗಿಸಿಕೊಂಡ ವರಕವಿಗಳಿಗೆ ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಗದ್ಯ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿದೆ.

ಯಾವ ಪದವಿ-ಪಟ್ಟಗಳ ಹಣಪಟ್ಟಿ ಅವರಿಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪದವಿಧರರಾದ ಸಮ್ನಾಂಧವರಿಗೂ ಅರ್ಥೈಸುವುದಾಗದೇ ತೊಳಲ ಬಹುದಾಗಿದೆ. ರವಿಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ತೆಗಳುವ ಗೂಬೆಗಳ ತೆಗಳಿಕೆ, ಈ ವರಕವಿಗಳಿಗೆ ತಾಗವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅವರು ಬರೆದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಕವಿಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾರತವೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸ್ವತಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರಿದ್ದುದರಿಂದ, ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯು ಸಾಹಸವು ಇವರಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪಾಶ್ಚಿಮ ನಿಜಹಂಬಲ,

ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ವೀರರ ಸಾಹಸಗಳ, ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವರೊಬ್ಬ ಅಪ್ರತಿಮ ಅಪ್ಪಟ ದೇಶ ಭಕ್ತಯೋಧ ಕವಿಗಳೆಂದು, ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಲಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ರಣದುಂದುಭಿಯ ಹಲವು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ದೇಶ ಭಕ್ತಿಯುವಜನಾಂಗದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ, ವರ ಕವಿಗಳವರು ಹೌದು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯು ಜಯಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕವಿಗಳ, ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಕೃತಿಗಳೇ ಕಾರಣ. ಹಾಗೂ ತಾರಕ ವೆನಬಹುದು.

ಮಾನ್ಯ ಕವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾತನಯ ಅಪ್ಪಣ್ಣನವರು. ಅತ್ಯಜ್ಞಾನಿ ಗುರು ವರ್ಮರಾದ ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ನರಸಿಂಹೇಶ್ವರರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತರಾದ ಗುರುಪುತ್ರರವ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಡವರಬಂಧು ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ದೇಶ ಭಕ್ತರು ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ವಿನೀತರು ಇದ್ದು ಇಂಥವರ ಕೃತಿಗಳು ಸಾರಸ್ವತ ತಪಸ್ವಿ ಗಳಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಅಪಾರ ಸಾದನೆ ಯನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದು ಈ ಪುಟ್ಟ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿಗಳ ಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವು ಖಚಿತವಾಗಿ, ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆ ಇದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳಗಲಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹವು ನಿತ್ಯನೂತನವಾಗಿ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಹರಿಯಲಿ, ನಾಡನ್ನೂ ಬೆಳಗಲಿ,

“ ಜೈ-ಜಗತ್ ”

ಶ್ರೀ ಲಿಂಗರಾಜ ಎಸ್. ತುಕ್ಕಣ್ಣವರ

ಎಂ. ಎ.

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಎಸ್. ಆರ್. ಎ. ಪ. ಪ್ರಾ.

ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ಬನಹಟ್ಟಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ ....

೧೯೯೧ ನೇ ಇಸವಿಯನ್ನು ೧೯೪೨ ರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವರ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ ವಿಚಾರ ಹೊಳೆದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸವಾರ ಶೇನಾನಿ ಸಂಘದ ಸಭೆ ಕರೆದು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದಾಗ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ನಿರ್ಣಯವು ಪಾಸ. ಆಗಿ ತೀವ್ರವೇ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾದೆವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರು ಕೈಕೊಂಡ ಸಂಕಲ್ಪವು ಅಜರಾಮರವಾದದ್ದೆಂದು ಸಕಲರು ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರಸಭೆಗೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಜನರಲ್ ಮಿಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡುವ ಕುರಿತು ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ ಕುಡಾ ಆಯಿತು. ನಗರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣಾ ದುರಡಿಯವರ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಗುದ್ದಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ತುಂಬಿ ಹೊರಚಲ್ಲುತ್ತಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಧನ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯೋಧನು ೨ ತಿಂಗಳ ಪೆನ್ಸಿನದ ಹಣ ಕೊಡುವದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಜಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರಷ್ಟೇ ಎತ್ತರವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಾಜಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಡಿ. ಜತ್ತಿಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆ ತಿಳಿಸಿ ನಕಾಶ ತೋರಿಸಿ ಧನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿ ನೆರವು ದೊರಕಿ ಕಾರ್ಯವು ಚುರುಕುಗೊಂಡಿತು. ಸಕಲ ನಾಗರಿಕರೂ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ತೋರಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಮಾರಕ ಹಾಗೂ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅನಾವರಣ ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಯೋಧರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ಒಂದು ಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸುವ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳೂ, ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ನಾಟಕ ರಚನಾ ಕರರಾದ ಗಂಗಾತನಯ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಖ್ಯಾತರಾದ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪಾ ರಾಘವ್ವಾ ಜಂಬಗಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ಜಂಬಗಿಯವರು ನಮ್ಮೊಡನಿದ್ದವರು. ಅವರೂ ಕೂಡ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರು ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಪರಮ ಶಿಷ್ಯರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರು ಅಂಥವರ ವೀರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಯೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರು, ಅಂಥವರ

ವಾಗುವದೆಂಬ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಡನಿದ್ದು ನಿಷ್ಠಹವಾಗಿ ದುಡಿದ ಕಛಿ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣನವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲೇಬೇಕು. ಅವರು ಬರೆದ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಕೇಳಿ ಬರೆದವುಗಳಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶಿಗಳವರು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರೊಡನಿದ್ದವರು. ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಆದರೂ ಮಿಟಿಂಗ ಕರೆದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಬರೆಯುವದಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬರೆದು ಎಲ್ಲ ಯೋಧರ ಮುಂದೆ ಓದಿ ತೋರಿಸಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದರು. ಅವರು ೧೦೦೦ ಜಾನಪದ್ಯ ರಚಿಸಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನ ಪಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು ೯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಕಕಾರರೆಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದವರು ಹಲವಾರು ಸುಪ್ರಭಾತಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಸುಪ್ರಭಾತ ಕವಿಗಳೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾದವರು. ಇಂಥ ದೇಶ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥವು ಜನಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪಡೆಯುವದು ಸಹಜ.

ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಿವಪ್ರಭು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ ಪ್ರೆಸದ ಮಾಲಕರಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ (ಇವರು ೯ ತಿಂಗಳ ಕೂಸಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ ಸುಭದ್ರಾಬಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಲ್ಲಿದ್ದವರು) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಚಿರಂಜಿಯವರು ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನಿತ್ತ ಮಾಜಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಡಿ. ಜತ್ತಿಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಘವು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಘವು ಕೈಕೊಂಡ ಅಮೋಘ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ ಸಂಘವು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ರಬಕವಿ-ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರ ಸಭೆಯವರಿಗೂ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕಕ್ಕೆ ಜಮಖಂಡಿಯ ಅರ್ಬನ್ ಕೊ. ಆಪರೇಟಿವ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟಾಂಜನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಘವು ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ ಕವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಜಂಬಗಿಯವರಿಗೆ ಚಿತ್ತರಗಿ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿಗಳ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀ ದಾನಯ್ಯಾಸ್ವಾಮಿ ಬಂಡಿಗಣಿ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಗಾಮನಗಟ್ಟಿಯ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬೆಟಗೇರಿಯ ಮುಮ್ಮಡಿ ಶ್ರೀ ನೀಲಕಂಠ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಿಜಾಪುರದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಮೋಘ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬಲವು ರಕ್ಷಾಕವಚವಾಗಿರುವಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿರತ್ನಗಳು ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ತು. ಗೊ. ಕೋಪರ್ಡೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಬನಹಟ್ಟಿ.

ಸಂದೇಶ

ಸಿ. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ

೪೨, ವಿನಯ ವಿ. ಪಿ.

ಬಡಾವಣೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಬನಹಟ್ಟಿ ಭೃಂಟರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರ. ಚಲೇಜ್ಯಾವ ಘೋಷಣೆಯಂತೆ. ಹೋರಾಡಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾತ್ವತ್ಯ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ತಾವು ಧನ್ಯರು. ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರು. ಬನಹಟ್ಟಿ ಭೃಂಟರೆ ನೀವು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಅಮೋಘವಾದುದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೃತಿಯಾದ “ಬನಹಟ್ಟಿ ಭೃಂಟರಾ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಶ್ರೀ ತು. ಗೋ. ಕೋಪರ್ಡೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನ ಕವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪಾ ರಾ. ಜಂಬಗಿಯವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ವರೆಗೆ ಬಂದು ವಿನಂತಿಸಿ ಕೊಂಡು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಬರೆದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧ ದೇಶ ಭಕ್ತ ಕವಿಗಳಾದ ‘ಗಂಗಾತನಯ’ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪನವರನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರನ್ನೂ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಾವು ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಾಂತಿಯಂತೆಯೇ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ಹಾಗೂ ಚಲೇಜ್ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಯ ದ್ವೈತಕವನವಾದ ಅಶೋಕ ಚಕ್ರಾಕಿತ ಸಿಂಹಗಳುಳ್ಳ ವಿಜಯಸ್ಥಂಬ ಅವ್ಯುತ ಶಿಲೆಯ ಮಹಾತ್ಮರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಅವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗಿಸುವಿರಿ. ತಮ್ಮೊಡನೆ ಈ ಸಂದೇಶದೊಂದಿಗೆ ನಾನೂ ಧನ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಜೈ ಭಾರತ.

ದಿ. ೧೦-೧೦-೯೨ ಇಶ್ವಿ
ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ
ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ

ಸಂದೇಶ

ಡಾ|| ಬಿ. ಡಿ. ಜತ್ತಿ

ಶಿವಾನಂದ

೨೨೪, ರವಣಮಹರ್ಷಿ ರೋಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು

ದಿನಾಂಕ ೨೫-೧೧-೧೯೯೨

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೯೧ ನೇ ಇಸ್ವಿಯನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಯ ವರ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಭುಟರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರು ಮುಂದಾಗಿ ಅತೀ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಅನೇಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳ ನೆರವು ಪಡೆದು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಆದುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಎದೆಗುಂದದೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶುಭ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು, ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಕಾಡಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿ, ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಜೇವಾಜಿ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ ಭಾ. ಕೋಪರ್ಡೆ, ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ರಾ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ಪ ನಾ. ಚಿಂಚೋರ, ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪ ಸಿ. ಅಜ್ಜಪ್ಪಗೋಳ ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾ ವಿ. ಜಾಧವ, ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಪಿ. ಬಡವಣ್ಣವರ, ಶ್ರೀ

ಬಸವಂತಪ್ಪ ಬ. ಚನಾಳ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಟೋ. ಗುಲ್ಲ, ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪ ಚ.
 ತುಂಗಳ ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪಾ ಎ. ಪಟ್ಟಣ, ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ನಾ. ಹಾಶಿಲಕರ, ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ
 ಬ, ಬುಟ್ಟಿನವರ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ ಅ ಮೋಪಗಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ
 ಕೆಸರಗೊಪ್ಪ ಇವರುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ನುರಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ
 ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣಪ್ಪ ರಾಮಪ್ಪ ಜಂಬಗಿ ಇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇವರು ಅತ್ಯಂತ
 ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಜೀವನ
 ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಲಿಖಿತ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬರುವಂತೆ
 ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಇಂದಿನ ಯುವಕರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಗ್ಗೆ
 ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬರುವಂತೆ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು
 ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ,
 ಡಾ|| ಬಿ. ಡಿ. ಜತ್ತಿ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ದೇಶವು ೧೯೪೨ ರ 'ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿರಿ' ಚಳುವಳಿಯ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಶುಭ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಬಂಟರು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದ್ಧರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯ ಗ್ರಂಥವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದುದು.

೧೯೪೨ ರ ಚಳುವಳಿ ಎಂದರೆ ಮುಂಬರುವ ಸುರಕ್ಷೆಯಾದ ಅರುಣೋದಯ. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಅಂದಿನ ಆ ಹೋರಾಟದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಮಾರು ೨೫ ಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದ್ಧರರ ಹಲವರು ಆಗಲೇ ನಿಧನರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನೂಳಿದವರು ತೀರ ವಯೋವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋದ್ಧರ ಸಂಘವೊಂದು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು ಒಂದು ಸುಂದರ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ.

ಈಗಿನ ಯುವಪೀಳಿಗೆಗೆ ಈ ಯೋಧರ ಪರಿಚಯವಾಗಬೇಕು. ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲು ಅಸಂಖ್ಯ ಯೋಧರು ತ್ಯಾಗ-ಬಲಿದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಈ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಭಾರತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕು.

ನಿರುದೋಗ, ಬಡತನ, ಜಾತೀಯತೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಆಂತರಿಕ ವಿಷಮತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಇಂದಿನ ಯುವಕರು ಎಚ್ಚತ್ತು ಈಗಲೂ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಯುವಶಕ್ತಿಗೆ ಈ ಕೃತಿ ದಾರಿದೀಪವಾಗುವದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಲೇಖಕರು ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪ. ರಾ. ಜಂಬಗಿ. ಎಂಬವರು. ಅವರು ಆಗಲೇ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಚರಿತ್ರಪುರುಷರನ್ನು ಆತಿ ಸಮೀಪದಿಂದ ಕಂಡವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳಿಂದ ಈ ಕೃತಿ ಮೆರಗು ಪಡೆದಿದೆ. ಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ದೇಶಪ್ರೇಮ, ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಕೆಚ್ಚು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸಹಾಯ ಕಾರಿಯಾಗುವದೆಂದು ನಂಬಿರುವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥ ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಡಾ|| ಎಂ. ಎನ್. ವಾಲಿ

M.A; Ph.D.

ಸಾಹಿತಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶಿವಾನಂದ ಕಾಲೇಜು, ಕಾಗವಾಡ,

ಜಿ.-ಬೆಳಗಾವಿ

ಸಂದೇಶ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಗಳು ಬರೀ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಲಾಪವಾಗಿದ್ದವು.

ಭಾರತ ಎಂದು ಇಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೆಲ ತುಂಬ ಹಿಂದೆ ಮಹಾ ಭಾರತವಾಗಿತ್ತು. ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅದನ್ನು 'ಭೂಲೋಕ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅಣವು ಮಹತ್ವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹತ್ವಾ.....

ನಾವು ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ ನರಳಿ ನೆಲ ಕಳೆದು ಕೊಂಡೆವು. ಐಕ್ಯ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರತೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಲ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಬಡವ ರಾದದ್ದೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಲವರು ಆಳಿದರು. ಒಂದು ದೇಶ ಬೆಳಕು ನೀಡಿದಂತೆ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ನಿರಂತರವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟದ ಒಂದು ಕಿರಣ ಸಮೂಹ ಇಲ್ಲಿದೆ, ಇದರ ಭಾಷೆ, ತಂತ್ರ, ಕುಸುರು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ ಅದರೊಳಗಿದ್ದ ತುಡಿತ ಹೆಚ್ಚಿನದು.

ಹೃದಯದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಗೌಣ. ಇದರ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದೀಕ್ಷೆ ಇತ್ತು. ಸಾಹಸದ ಸಾಧನೆ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಜನಪದ ರೀತಿಯ ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ.

ಬರಿ ಅನುಭವ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಸಾಹಸವೆಲ್ಲವೂ ವೀರವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಆತ್ಮತತ್ವ, ಇವರು ಮಾಡಿದ್ದನು, ಆಡುವುದು ಗೌರವದ ಗುರತಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ 'ಸ್ಮಯಂಭೂ' ಅನುಭೂತಿ ಇದೆ,

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜತೆಗೆ ಇವರು ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ, ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ನುಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ಪರಿಪಾಠ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವಿವರ್ಶೆಯ ಕ್ಷಿತಿಜದಾದಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಇದು ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾಣಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವೈಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಘಾತ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಇದು ಉದ್ದೀಪನ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಂದೀಪನವಿದೆ.

ವರ್ತಮಾನದ ಸಮೀಪವಿದ್ದ ಇತಿಹಾಸ ಭವಿಷ್ಯಯವನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿ

ದಿ. ೧-೧೨-೧೯೯೨

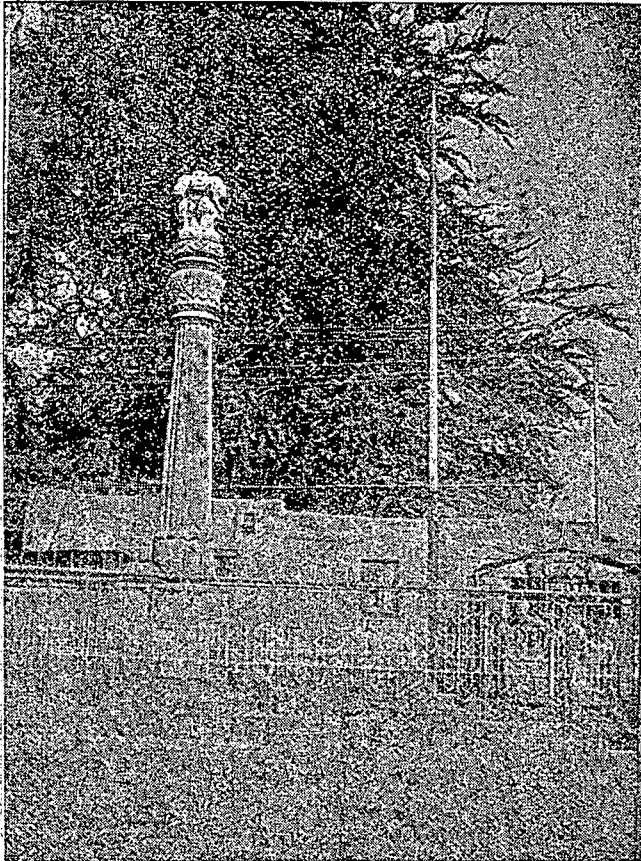
- ಸತ್ಯಕಾಮ

ಸನ್ನಿಧಿಗಳಿರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕುರುಹಾದ

ಅಶೋಕ ಚಕ್ರಾಂತಿ

ವಿಜಯನಗರ

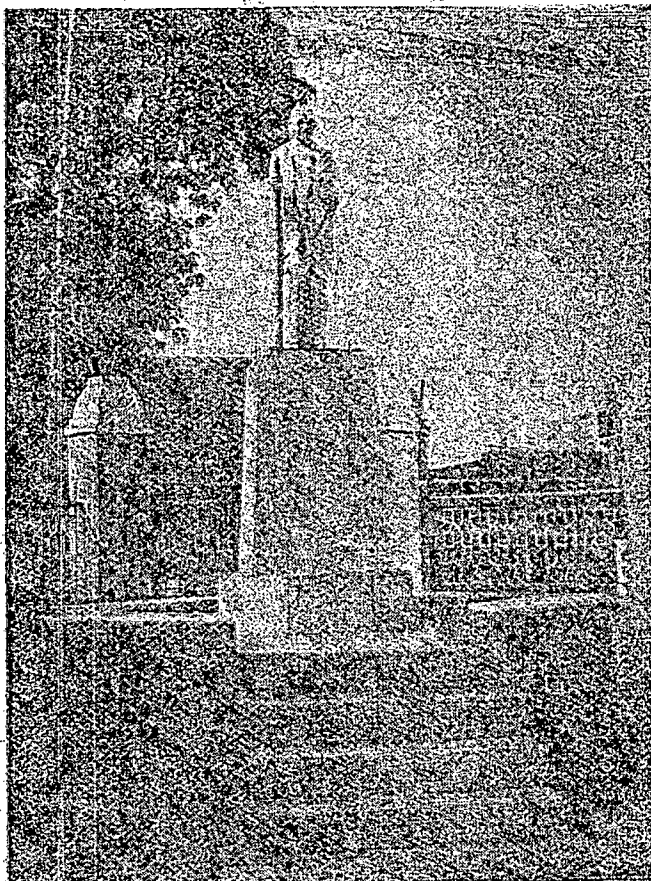
ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘ-ಬನಹಟ್ಟಿ.

ತಾ. ಜಮಖಂಡಿ

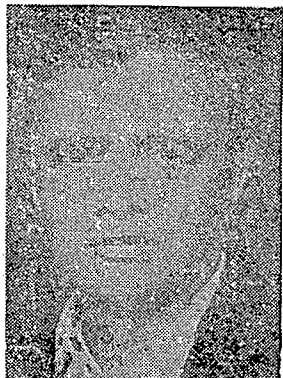
ಜಿ. ಬಿಜಾಪೂರ

ಸನ್ನರ್ಥಕರ ಚಲೆಜ್ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಯ
ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವದ ಧಾರ್ಮಿಕ

★ ಸವಿ ನೆನಪಿನ ★

ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಸ್ಮಾರಕ
ಭಾ. ಸ್ವಾ. ಸಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘ, ಬನಹಟ್ಟಿ.

ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಿಂಹ

ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ

ಮಾಸ್ತರರು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ನನ್ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಹಕ್ಕು ಎಂಬ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಗಂಗಾಧರ ಟಿಳಕರ ಘೋಷಣೆ. ಸತ್ತರೆ ಸ್ವರ್ಗ ಗೆದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಸ ಚಂದ್ರ ಭೋಷರ ವೀರವಾಣಿ ಮೊಳಗಿದರೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ನಮ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಘರ್ಜನೆಯು ಬೇರೆ. ದುಷ್ಟ ಆಂಗ್ಲರನ್ನು ಒದ್ದು ಓಡಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸುವೆವೆಂಬ ದಿಟ್ಟ ವೀರವಾಣಿಯು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದು ಈ ಗಂಭೀರ ನಿನಾದವು ದೇಶಬಾಂಧವರ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಹಸುರಾಗಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕುಟಿಲ ಯುಕ್ತಿಯ ಮೋಸಗಾರಕೆಯ ದ್ವಿಬೇಧ ದುಷ್ಟನೀತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಆಂಗ್ಲರು ಬೂಟಿಗಾಲಿನಿಂದ ಭರತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಸಹಿಲಾರದ ಕಳವಳವಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಆಂಗ್ಲರನ್ನು ಉಚ್ಛಾಟನೆಗೊಳಿಸುವ ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಾ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಆ ಸಂಧಿಯು ಬರುವದೋ ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತ ಭಾವಿ ಸಮರಕ್ಕೆ ದೇಶಭಕ್ತ ತರುಣ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ಕೊಟ್ಟು ಪೂರ್ಣ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿ ಆಂಗ್ಲರಾಳಿಕೆಯ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರನ ಮನೆಯು ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ದಲ್ಲಿ ಹಳೆಮಾದರಿಯ ಮೇಲಮುದ್ದಿಯ ಕಳ್ಳೀ ಜಂತಿಯ ಕೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸ್ಯಯ್ಯ ಸಮಾಜದ ಗಿರಮಲ್ಲಪ್ಪ ಚನ್ನಮ್ಮರ ಪವಿತ್ರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರೇ ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪನವರು. ೧೯೦೪ ರ ಡಿಸೆಂಬರದ ಅಮೃತಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಬಡತನವೆಂಬ

ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪನೆಂಬ ಕಮಲವು ಅರಳಿದಂತೆ. ನಮ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ದೇಶಭಕ್ತ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ, ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಜಿದಗಿಚಂದ್ರನಂತೆ. ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು. ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರಸರಾದ ಪಟವರ್ಧನರು ಮರಾಠಿ ಭಾಷಾ ಪ್ರಿಯರಾದ್ದರಿಂದ ಮೋಡಿ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಡ ನುಡಿಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ತ್ಯಾಗಜೀವಿ ಶ್ರೀ ತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ಪಾ ಚಿಕ್ಕೋಡಿಯವರ ಸತತ ಸಾಹಸದಿಂದ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಳ ನೇ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ದೊರೆಯುವಂತಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು ಳ ನೇ ಈಯತ್ತೆಯವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು, ಇಂಗ್ಲೀಷ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ರಬಕವಿಗೆ ಹೋದರು. ಇದೇ ರಬಕವಿಯಲ್ಲಿ ರ್ಯಾಂಗ್ಲರ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟಿಯವರು ಕಲಿತದ್ದು ತಮ್ಮ ಓಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಸಮೀಪದ ಶ್ರೀ ರತ್ನಪ್ಪಾ ನಾಮದೇವ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಓಡುತ್ತಾ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಬಕವಿಯ ನಂತರದ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್‌ದವರೆಗೆ ಮುಂಢೋಳದಲ್ಲಿ ಕಲಿತರು. ಮುಂಢೋಳ ಸಮೀಪದ ಮಾಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು, ಅಂದು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್‌ದವರೆಗೆ ಓದಬೇಕಾದರೆ ಬೆಳಗಾವಿ ವಿಜಾಪುರ ಬಾಗಲಕೋಟೆ. ಐನಾಪುರ ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಪಾಸಾದ ಶ್ರೀ ಇಂಡಿಕರ ಅವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪಾಸ ಆದವರನ್ನು ಹಾರತುರಾಯಿ ಹಾಕಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಸಕಲ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಗ್ಲರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು ಗುಳೆದಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನೇಮಕವಾಗಿ ಮಾಸ್ತರರೆಂಬ ಅಭಿನಾಸ ಪಡೆದರು, ಒಂದು ವರ್ಷ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ನೀಚ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ದುಡಿದು ಉಣ್ಣು ನದಕ್ಕಿಂತ ಕೃಷಿ ಕಾಯಕದ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ, ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಊಟೇ ಲೇಸೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು ರಾಜಾನಾಮೆಯನ್ನಿತ್ತು ಹೊರಳಿ ನೋಡದೆ ಬನಹಟ್ಟಿ ಕಂಡರು.

ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ೧ ತಿಂಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ತೀರಿತು. ಆತನು ಜನ್ಮಾಂ

ತರದಲ್ಲಿ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರಾಗಿ ಉಳಿಯುವರು. ನಮ್ಮ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ ನವರೂ ಅಂತಹ ಪಟ್ಟಿಪಟ್ಟಿಕೊಂಡವರು. ಅವರು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಿ ಎರಡುನೇ ದಶಕ ಗಳು ಗತಿಸಿದರೂ ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರಂದೇ ಹೆಸರು ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರವಾದಿ ದೇಶಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರಾದ ಎಂ. ಎನ್. ರಾಯ, ಆರ್ಯಾದ ಭಗತಸಿಂಗ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸರ ಸಂಪರ್ಕವು ಇವರಿಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎನ್. ರಾಯ ಅವರ ಬರಹಗಳ ವಿಚಾರಗಳ ಓದಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉಜ್ವಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಮಹಾನ್ ಸಾಹಸವು ಇವರ ದಿನನಿತ್ಯ ನಡೆಯುವ ದಿನಚರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದ ಘೋಷರ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಶ್ರೀ ರವಿದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರರ ಕವನಗಳನ್ನೂ ಓದಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಅವರ ಮೈಮನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಂಗ್ಲರಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥವಾದ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ ಬಾಂಡೇಜ ಓದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮದ ಕಾರಂಜಿಯು ಪುಟಿಯುತ್ತ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯವೇ ಅವರ ಉಸಿರಾಗಿತ್ತು. ಯಾವ ಸಮಾಂಭಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಆ ಸಮಾಂಭವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇವರ ಭಾಷಣವೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಘಂಟೆಗಳಾದರೂ ಬೇಸರವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಮನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳೇ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಸ್ತರರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ನೇಗೆಯ ಕಾಯಕ ಕಲಿಯುವದೇನು ಅಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವೃತ್ತಿ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ೨ ಕೈಮಗ್ಗಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಕಾಳವ್ವನೇ ಕೂಲಿ ನೇಕಾರರಿಂದ ಕಾಯಕ ನಡೆಸಿ ಹೇಗೋ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾಸ್ತರರ ಖಾದಿ ಶರ್ಟ್ ಇಷ್ಟಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಸಿಗರೇಟಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ ಚಹಾದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಇದ್ದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಳವ್ವನಿಂದ ಬೇಡಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತಾಪತ್ರಯ ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಪಾಲಕರು ಬಂದು ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಗುರುಕುಲ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ಖಾಸಗಿ ಕ್ಲಾಸ ಸುರು ಮಾಡಿದರು.

ಅವರು ಇಟ್ಟ ಫೀ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ ೧ ಅಣೆ ಮಾತ್ರ. ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ೧ ಅಣೆ ಯಾದರೂ ೧೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೊಡದವರು ೯೦ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಎಲ್ಲ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಕರುಣೆಯ ಕಣ್ಣು ಮಾಸ್ತರರ ದಾಗಿತ್ತು, ಇಂಗ್ಲೀಷ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾಸ್ತರರದಷ್ಟಿ ಎಂದರೆ ಎಂದರೆ ಅಲಿಬಾಬಾ ೪೦ ಮಂದಿ ಕಳ್ಳರ ಅರೆಬಿಯನ್ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರರ್ಗಳ ವಾಗಿ ೧ ತಾಸಿನವರೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಾದ ಆರ್.ಎಸ್. ಹುಲಗಬಾಳಿ ಗುರುಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಇಂದು ನಮ್ಮೊಡನಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದವರಿಗೆ ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೇಳು ತ್ತಿದ್ದುದು ವೀರಭಗತರಿಗ ಲಾಲಾಲಜಪತರಾಯ. ಬಾಬುಗೇನ, ಆರ್ಯಾದ, ಟಿಳಕ, ಗಾಂಧಿಜಿ, ರ್ನಾಂಸಿರಾಣಿ. ಕಿತ್ತೂರ ಚನ್ನಮ್ಮಾಜಿ, ಬೆಳವಡಿಮಲ್ಲಮ್ಮಾ. ನರಗುಂದ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರು ಮುಂತಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಗೈದ ಸಾಹಸ. ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಿನಃ ನೇರ ವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮಕಿರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾರು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳದಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಾಠದ ಜೊತೆಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ಓಟ ಜಿಗಿತ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಯಾಮದ ಪಾಠಕೊಟ್ಟು ಕೃತಿಯುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಶುಕಾ ರಾಮ ಗೋವಿಂದಪ್ಪಾ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರು ಮಾಸ್ತರರ ಪರಮ ಶಿಷ್ಯರು. ಅವರು ಮಾಸ್ತರರ ಆದೇಶದಂತೆ ಚಳವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಲೀಸ ಘೋಷದಾರ ಡಿ. ಎಸ್. ಪಿ. ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೆದರುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾವ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದರೆ ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟು ಬಹುಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರನ್ನು ಉಳಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು. ಮನೆ ಮಾರು ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನೀಯಬೇಕು. ಇವು ಅವರು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟ ಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಿಧಿ ಮಾಸ್ತರರು ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರು ಹೌದು, ಮಂಗಳವಾರ ಪೇಟೆ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ಎಂದು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ೨ ಪೇಟೆ ೨ ಬಣಗಳಿದ್ದುದು ಸರಿ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯದಶಮಿಯ ದಿನ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ೨ ಪೇಟೆಯವರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಬನ್ನಿ ಮುಡಿದದ್ದು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ವಡ್ಡರ ಸಮಾಜದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡದೆ ಇರುವದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ವಡ್ಡರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಕರೆದೂ ಪೈರಪ್ರಮುಖರೊಂದಿಗೆ ವಡ್ಡರ ಸಮಾಜದ

ಮುಖಂಡರಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬೆಲ್ಲಮ್ಮಗೊಳವರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಇದ್ದವನು.

ಸನ್ನ ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು ಡಾ. ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕುರಿತು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ನೀಡಿದ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಮಾಸ್ತರರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಯು ಪುಟಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಶ್ರೀ ತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕೋಡಿಯವರು ಜನರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಮುಡಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಸೌಮ್ಯವಾದಿಗಳು. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಕ್ರಾಂತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ಅದರ ಗತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಮದ್ಯಪಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಘಾತುಕವಾದದ್ದು ಇದರ ದುಸ್ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಪಾರತಂತ್ರದ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧ ಅತಿ ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಪಾನಪ್ರತಿಬಂಧ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಂದಿಗಿಡ ಕಡಿಯುವ ಚಳವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ೨ ಕಿಲೋಮೀಟರ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಸೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ೩ ಹಳ್ಳಗಳಿದ್ದು ಆ ಮೂರು ಹಳ್ಳದ ತುಂಬಾ ಶಿಂದಿ ಬನ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಿಂದಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಳಿಗಾಲ ಬಂತು.

ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನ ೧೯೨೯-೩೦ ರಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಲಂಕೆಗೆ ವಾನರ ವೀರರಿಂದ ಲಗ್ಗೆ ಬಿದ್ದಂತೆ, ಸಿಂದಿ ಬನವು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಸಾವಿರ ಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರಿಂದ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತ್ತು. ಆ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇನಾಪತಿಯ ಪಾತ್ರವು ಕಲಕಂಬರದಾಗಿತ್ತು. ಆರ್. ಎಸ್. ಹುಲಗಬಾಳಿಯವರ ತಾಯಿ ಗೌರಮ್ಮನು ಪಂಚಮಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಫರಾಳದ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಿಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯೋಧರು ಜೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ರೊಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿ ತಂದು ಅನ್ನಗಾಣಿಸಿದರು. ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ೭ ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾಯಿತು.

ಆಳರಸರಾದ ಶಂಕರರಾವ ಪಟವರ್ಧನರಿಗೆ ಏಕೋ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರಿಂದ ಅಂಜಿಕೆ. ತಾವು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಆಸೀನರಾದ ಮೇಲೆ ಒಳಗೆ ಬರಬೇಕು. ಮಾಸ್ತರರು ಗೌರವಕೊಟ್ಟರು. ೭ ಜನರು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರು.

ಇದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ೧೪ ಜನರ ಬಂಧನ ವಾಯಿತು. ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡುಗಡೆ

ಯಾದರು. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಶಿವಯೋಗಪ್ಪಾ ವಡೋಡಗಿ, ಪುಸಾರಾಮ
ಡಾಗಾ ಈ ಮೂವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ದಿ.
೨೫-೧೦-೧೯೩೦ ರಂದು ೬ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಜಯದಶಮಿಗಾಗಿ ಸಿಹಿ ಊಟ ಕೊಡು
ವದಾಗಿ ಹರಿಭಾವು ಮಾಮಲೇದಾರರು ಹೇಳಿದಾಗ ಮಾಸ್ತರರು ನಮಗೆ ನಿತ್ಯದ
ಕೈದಿಗಳ ಊಟವೇ ಇರಲಿ. ರಾಜರ ಉಪಕಾರ ನಮಗೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಖಡಾ
ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ಸ್ವಯಂ ಆರಸರೆ ವಿಜಯದಶಮಿ ದಿನ ಜೇಲಿಗೆ ಬರಲು
ಒಬ್ಬ ಕೈದಿಯು ರಾಜರ ಮುಂದೆ ನಗುವಾಗಿ ಓಡಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಇದು
ಬನಹಟ್ಟಿಯವರದೆ ತಂತ್ರವೆಂದು ಮೂವರಿಗೆ ಘಟಕಿ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು.
ಅಲುಗಾಡಲು ಬರದಂತೆ ಬಂಧಿಸಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಿಸಿದ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಶರೀರದ ಒಂದೇ
ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚರ್ಮ ಕೀಳುವಂತೆ ಹೊಡೆಯುವದೇ ಘಟಕಿ ಶಿಕ್ಷೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ
ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಅಂಜಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಾಸ್ತರರು ಕಾಯ್ದೆ ಪಂಡಿತರು. ನಾನೊಂದು ನಾಟಕಬರೆದು ಓದಿ ತೋರಿ
ಸಿದೆ. ಅದರ ಹೆಸರು “ನಿದೋಷಿ”. ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ
ತೀರ್ಪುಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳ ವಾದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ
ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಬಂಧಿತನಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನೆಂಬ ನಾಯಕನನ್ನು ನಿದೋಷಿ
ಎಂದು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯಾಗುವಂತೆ ನನ್ನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿದ ಬಹಾ
ದ್ದೂರ ನನ್ನ ರಾಜಕಿ ಗುರುಗಳವರು.

ಬಂದಕರೋ ಬಂದಕರೋ ಪರದೇಶಿ ಕಪಡಾ ಬಂದಕರೋ ಎಂಬ ಘೋಷ
ಣೆಯು ಮೇಘ ಮಂಡಲ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ೧ ದೊಡ್ಡ ಡೋಗಿ ಬಿದಿರನ್ನು
ಇಬ್ಬರು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆಹೊತ್ತು ಪರದೇಶಿ ಜರತಾರಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು
ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಕೂಡಿಸಿ ತಂದು ಜೈಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದಾಗ
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತುವದೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಎಂಥಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿ
ಎಂಥಾ ರಾವ್ಯಭಕ್ತಿ? ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ ಮಾತು ಅವರ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವು
ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಸ್ತರರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಕೂಸುಗಳನ್ನಾ
ಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಮಾಸ್ತರರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಂಗಳದ
ದಲ್ಲಿ ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉದ್ದೋದಕ ಭಾಷಣ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಮಖಂಡಿಯಿಂದ ಪೊಲೀಸ ಪಾರ್ಟಿ ಬಂದು ಮಾಸ್ತರರನ್ನು
ಬಂಧಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದಾಗ ಗೌರವ್ಯ ವಿಭೂತಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ವೀರಗಚ್ಚಿಹಾಕಿ
ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅವರ ಗಂಟಲಾ ಹರಿದು ರಕ್ತಕುಡಿಯುವ

ದದಾಗಿ ಚೀರಿ ನಿಂತಾಗ ವೀರರಮಣಿ ಒಬ್ಬನ ಪ್ರತಿ ಅವತಾರದಂತಿತ್ತು.

ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಹರಿಜನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊಟಲ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಭಾವಿಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ನೀರು ಜಗ್ಗಿಸಿದರು. ಹರಿಜನರೊಡನೆ ಸಹಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗೆ ಹೆದರದ ಮಾಸ್ತರರು ಪುರೋಹಿತ ಶಾಹಿಗೆ ಹೆದರುವರೇ ?

ಜಮಖಂಡಿ ಅರಸರು ಮರಾಠಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪುಣೆಯಿಂದ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಪುಣೆ ಕೋಣಗಳನ್ನು ತಂದು ಜಮಖಂಡಿ ಕುರಣ ಮೆಯಿಸುತ್ತಾನೆ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜಮಖಂಡಿ ರಾಜಾ ಕಟ್ಟಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲಿನ ರಾಜಾ ಎಂದು ಅಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಇದೆಲ್ಲರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ದಿ. ೨೬-೬-೧೯೩೯ ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿವಿಲ್ ಕೋಡ ಕಲಮ ೧೨೪ (ಅ) ದರ ಪ್ರಕಾರ ೧ ವರ್ಷ ೧೦ ತಿಂಗಳ ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ೨೦೦ ರೂ. ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ದಂಡ ಕೊಡದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ೮ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಸ್ತರರು ದಿ. ೨೬-೬-೩೯ ರಿಂದ ದಿ. ೨೦-೬-೪೧ ವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ತಮ್ಮ ಮುಖಂಡನ ಬಂಧನವಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಯವರು ಹುಚ್ಚುರಂತಾಗಿ ಶ್ರೀ ಷಣ್ಮುಖಪ್ಪಾ ಅಂಗಡಿಯವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಲಾಗಿ ಎನ್ನಿ ಮಾಸ್ತರ ಉದಿದ ಶಂಖವನ್ನೇ ನೀವೂ ಉದಿರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಅಂಗ್ಲರ ದುರಾಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಜಮಖಂಡಿ ಸರಕಾರರ ಅನ್ಯಾಯದಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಬಸಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ. ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡರು ಭಾಷಣ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಅರೆಷ್ಟಾಗಿ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿಯವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಈ ಮೂವರು ಭಾಷಣಕಾರರು ಕೇವಲ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದೊಳಗಿನವರಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುವ ಮುಳ್ಳಾಗಿವೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಾದ ಭಾಸ್ಕರ ಜೀವಾಜಿ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ ಅಂಗ್ಲರ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರವು ಸಾಗದಂತೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ವೇಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

ಇವರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಹಿಮತ್ತು ಯಾವ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಜ್ಞಾನ ನಿಧಿಯಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಮುರಗೋಡ ಮಹಾ ದೇವರು (ಸ. ಸ. ಮಾಧವಾನಂದರು) ಅವರ ಪಟ್ಟ ಶಿಷ್ಯರು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಿಮಿಷ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಇಂಚಗೇರಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಘವು ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಯವರ ಅಮರವಾಣಿಯನ್ನು ಚಾಚು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ದೇಶ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಸ್ತರ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡ್, ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಅಂಟಿನ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡ್, ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ, ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪಾ ಮಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ, ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ಚನಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಯಲ್ಲಟ್ಟಿ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟನವರ, ಅಪ್ಪಣ್ಣಪ್ಪಾ ಜಂಬಗಿ (ಲೇಖಕರು) ಸದಾ ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸನ್ ೧೯೪೨ ರ ಅಗಷ್ಟ ೮ ರಂದು ಮುಂಬಯಿ ಗೋವಾಲಿಯಾ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಎ. ಆರ್. ಸಿ. ಸಿ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚಲೆಜಾವ ಚಳುವಳಿಯ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಘಾಸಆಯಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿ ನೆಹರು, ಪಟೇಲ, ಆಝಾದ ಮುಂತಾದ ಮುಖಂಡರ ಬಂಧನವಾಯ್ತು. ಈ ಮೊದಲೇ ತರುಣ ಯೋಧರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು ತಯಾರಿ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬೈಲಹೊಂಗಲದ ಈರಪ್ಪಾ ರೇಶ್ಮಿಯವರು ಮುಂಬೈಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದು ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಜಮಖಂಡಿ, ಮುಧೋಳ, ಅಥಣಿ, ರಬಕವಿ, ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಜ್ವಾಲೆಯು ಹತ್ತಿ ಉರಿಯಹತ್ತಿತು. ಈ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಲಕಂಬರ ಮುಖಂಡರು. ಇಂಥ ಹದವಾದ ಸಂದರ್ಭ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತರುಣರ ಸೈನ್ಯವು ಮಾಸ್ತರದಿತ್ತು. ಬಂದೂಕ. ಪಿಸ್ತೂಲ ಕಾಡತೋಸಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು. ಕುಂಚನೂರಿನ ನಾಗಪ್ಪಾ ಪತ್ತಾರರು ತಯಾರಿಸಿದ ಪಿಸ್ತೂಲಗಳು ೮ ಇಂಚು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಪಾರ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ೧೨ ರಾಕೆಲ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪಾರ ಆಗಿ ಹೋಗುವಂಥವಿದ್ದವು. ಪೋಲೀಸರ ರಾಯಪಲ್ಲಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಯಾಣ ಹೂಡಿದರು.

೧೯೪೨ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನ ದೇವ ಸ್ಥಾನದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಟಿ. ಆರ್. ನೆಸ್ವಿ, ವಾಮನರಾವ ಬಿದ್ರಿ, ಸಾಬಡೆ ವಕೀಲರು, ಮುನವಳ್ಳಿ ವಕೀಲರು ಮುಂತಾದವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ

ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆ ಮಾರು ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಡರ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಗುಳದಾಳಿ ಹರಿದೊಗೆದು ದೇಶ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುತ್ತೇವೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರೆಂದು ವೀರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಗೈದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವೆ, ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟಿನ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ನಾಮದೇವ ಕೋಪರ್ಡೆ. ಗಂಗಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿ ರುದ್ರಯ್ಯಾ ಕರಡಿ, ಶಿವಯೋಗೇಪ್ಪಾ ವಡ್ಡೊಡಗಿ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಜನ ಯೋಧರು ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಪತಿಜ್ಞೆಗೈದರು.

ಚಳವಳಿಯ ಬಿಸಿ ಏರಿದಂತೆ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ನಿಮಿಷವು ಬಿಡುವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತರರು ಸಾವಳಿಗೆ ಕಾಜಿಬೀಳಿಗೆ, ಕುಚನೂರು. ಮುಧೋಳ, ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ದಲ್ಲಿ, ಇದೇ ರೀತಿ ಸಭೆ ಕರೆದು ಉದ್ಬೋಧಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಸಾವಿರಾರು ತರುಣರ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಮಾಸ್ತರರು ಯೋಧರಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿ ದೂರ ಉಳಿಯುವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟಿನ, ಗಂಗಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿ, ನಾಮದೇವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಾಪೂರದಿಂದ ಶಿರೋಳದವರೆಗೆ ತಾರತಂತ್ರಿಯನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಳು ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಒಗೆದರು. ಕಲಂಬರ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ಬನಹಟ್ಟಿ ಒಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ ನೆಲೆಯಾಯಿತು. ಗಂಡು ಮೆಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಭಂಟರ ಬನಹಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆಯಿತು.

ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಮಾಸ್ತರರೇ ಕಾರಣ ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿ ಅರುವದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಂಗ್ಲರು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಚಕ್ರವಾಹದಂತೆ ಸೈನ್ಯದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿದರು. ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಹಾಕುವ ಹುಕುಂ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಮಾಸ್ತರರು ಭೂಗತರಾದರು. ಗಾಂಧಿ ಜಯಂತಿಯಂದು ಶಾಲಾ ಬಾಲಕರು ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವವರಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ದೇಶದ್ರೋಹಿ ಶಿಕ್ಷಕನಿಂದ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಗಾಂಧಿ ಫೋಟೊ ತರಿಸಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ತಾನೇ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಈರಪ್ಪ ಹವಾಲದಾರರೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನಿದ್ದಂತೆ. ಆತನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಶಾಂತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಖುರ್ಚಿ, ಕಳವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಲಿಸರಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಆ ದೇಶದ್ರೋಹಿ ಶಿಕ್ಷಕನೇ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ೩-೪ ಈಯಾತ್ಮೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಪರಯ್ಯಾ ಭಂಗಿ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ. ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪಾ ಮೆಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಗುಲ್ಲರನ್ನು ಹೆಡಮಾಸ್ತರ ಟೊಳೆಯವರು ಕರೆಯಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಾಲಿ ಕಲಿಯುವವರೊ

ಇಲ್ಲವೆ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸಾಯುವವರೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ತರವು ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾದದ್ದು. “ ಸರ್ ನಾವು ಚಳುವಳಿ ಮುಗಿಯುವರೆಗೆ ಶಾಲೆ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ನಂತರ ಜೀವದಿಂದಿದ್ದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವೆವು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಅಡಿದಾವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ವೀರಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ ” ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳುದುರಿದವು. ಗಾಂಧಿ ಜಯಂತಿಯು ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ತತ್ವದಂತೆ ನಡೆಯಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಂದೆಯೇ ತಾರತಂತ್ರಿಯು ಹರಿದು ಬಿತ್ತು. ತಂತಿ ಕಡಿಯುವ ತರಾಣ ರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಮಾಸ್ತರರು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟಿನವರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.

ಮಾಸ್ತರರಾದೇಶದಂತೆ ಅಥಣಿಯ ನಾರಾಯಣ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರಿಗೆ ೩೦೦ ಕಾಡತೋಸ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದಾಗ ನಾಮದೇವ ಕೋಪಡೆ, ಗಂಗಪ್ಪಾ ದಭಾಡಿಯವರ ಅಟಕಆಯ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಶೇಡಬಾಳ ಸ್ಪೇಶನ ಸುಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿತ್ತು. ಬಂಧನ ಸುದ್ದಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ತಲುಪಿತು. ಮಾಸ್ತರರು ತುರ್ತು ಸಭೆ ಕರೆದು ಅಥಣಿ ಜೇಲ ಒಡೆದು ಬಂದಿತರನ್ನು ಬಿಡಿಸುವವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಥಣಿ ಜೇಲ ಒಡೆದು ಕೈದಿಗಳು ಫರಾರಿಯಾದ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಆದರೆ ಗಂಗಪ್ಪ ದಭಾಡಿ ನಾಮದೇವ ಕೋಪಡೆ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಪುನಃ ಬಂಧಿಸಿ ಹಿಂಡಗಿ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಅಂಡರ್ ಡ್ರಾಯ್‌ನಲ್ಲಿಡಲಾಯಿತು.

ಮಾಸ್ತರರ ಗುರಿಗಳು ಬಹಳ. ಕುಡಚಿ ಪೂಲ ಹಾರಿಸುವದು ಮಿರಜ ಬೆಂಗಳೂರ ರೇಲ್ವೆ ಹಳಕಿತ್ತು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವದು ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದವು. ಮುಂಬಯಿ ಗವರ್ನರರು ಬೆಳಗಾವದಿಂದ ಪುಣೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಭಗತಶಿಂಗರ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ ವಿರುಪಾಕ್ಷಪ್ಪ ಅಂಗಡಿಯವರು ಘಟಪ್ರಭಾ ಸೇತುವೆಗೆ ಬಾಂಬ ಇಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ಗವರ್ನರ್ ಕುಳಿತ ಹಿಂಧಿನ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಬಾಂಬ ಸಿಡಿದು ಆ ಅಂಗ್ಲನು ಬದುಕಿ ಪಾರ ಆದನು. ಮಾಸ್ತರರು ಭಾಗತರಾಗಿ ಹಲವಾರು ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಸರ್ಕಾರಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಉಪವಾಸ ವನವಾಸ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ತಂಡ ಸಾವಳಿಗಿ ರಾಯಪ್ಪನ ತಂಡಗಳೆರಡು ರಾಯಬಾಗ ಜಂಗಲದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದವು. ಇವರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ೨೦೦ ಜನ ವಿಶೇಷ

ಪೋಲೀಸ ಪಡೆಯು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿತ್ತು. ಕ್ರಾಂತಿವೀರರು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸುದ್ದಿಯು ದೇಶ ದ್ರೋಹಿಗಳಿಂದ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ದೇಶಭಕ್ತರು ಸರ್ವತಯಾರಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗುಂಡಿನ ಚಕಮಕಿ ಸುರು ಆಯಿತು. ಹಿಪ್ಪರಿಯ ಮಾಯಪ್ಪ ಮುರಾರಿಯವರಂಥ ವೀರರಿಂದ ಬೆಳಗಾವ ಪೋಲಿಸ ದಳವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟಿಸ ಲಾಯಿತು, ಗುಂಡಿನ ಚಕಮಕಿ ನಡೆದಾಗ ಮಿರಜದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟ ಟ್ರಿನಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಪಡೆಯು ರೇಲ್ವೆ ತರುಬಿ ೨೦೦ ಜನ ಸೈನಿಕರು ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಇಷ್ಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷಸೈನ್ಯವು ಹೆಣಗಳ ರಾಶಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರರು ಗುಂಡಗಳು ತೀರುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವು. ಸೌದಿ ರಾಮನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಓಡಿ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಗುಂಡು ತುಂಬಿ ಕೊಡುವವನೊಬ್ಬ ಉಳಿದು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಕೊಂದರು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ನಿಂಬಾಳಕರ ಡಿ. ಎಸ್. ಪಿ. ಪಿಸ್ತೂಲಿನಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೆಡವಿದಾಗ ವಂದೇಮಾತರಂ ಎಂದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ವೀರ ಸ್ವರ್ಗಪಡೆದನು.

ಇವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಳುವು ತಿಳಿಸಿದವರಿಗೆ ೫೦೦೦ ರೂ. ಬಹುಮಾನ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪೋಲಿಸರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರ ಚುತ್ಸಾ ಮಾಸ್ತರರ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆದಿದ್ದವು, ಶಿದಕಾಡಿಯವರ ತೋಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಯೋಧರು ಜಳಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರ ನೆನ ಮಾಡಿ ಮಾಸ್ತರರ ಸಲಹೆ ಪಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಚಿನಗುಂಡಿ ಘಾಜದಾರನು ಬರುವ ಸುದ್ದಿ ಮಾಸ್ತರಿಗೆ ತಿಳಿದು ದನದ ಗೋದಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಗಂಗವ್ವನಿಂದಾ ಮೇಲೆ ಮೇವು ಹಾಕಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ ಸೈನ್ಯಸಮೇತ ನಾಗಿ ಬಂದ ಚಿನಗುಂಡಿ ಘಾಜದಾರನು ಹುಡುಕಿ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಹೊರಟ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಪರಪ್ಪಾ ಮುಂಡಿಯವರನ್ನು ನೀವ್ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಜಳಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ ಅಂದರು. ಮುಂಡಿಯವರು ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಮೆಂಬರರು ಆಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಂಬಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ನಾವಲಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಪೋಲಿಸರು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡದ್ದೇನು ಹೊರಸಲಮೇಲೆ ಕುಲಾಯಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಕೂಸಿನೊಂದಿಗೆ ಬಾಣತಿ ಮಲಗಿರುವರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಅಗಿಷ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಹೊರಸಲ ಬುಡಕ್ಕೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪೋಲಿಸರು ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಮರ ಳಿದರು, ಕುಲಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದವರೇ ಮಾಸ್ತರರು ಅಗಿಷ್ಟಿಗೆ ಇಡುವ ವಳೆ ಬಾಣತಿ ಇಂಥ ಬಾಣಾಕ್ಷಣದ ಗತ್ತು. ಪಾಪ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿತು? ಮದಲಮಟ್ಟಿ ಗೌಡ್ರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿರುತ್ತಿದ್ದಾಗ. ಗೌಡ್ರ ಹಿಡಿದು ಕೊಡುವ

ಸುಳುವು ತಿಳಿದು ಗೌಡನನೆ ಖೋಲಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕೀಲಿ ಜಡಿದು ಫರಾರಿ ಯಾದರು. ಹಿಪ್ಪರಗಿಯ ಮೊಯಪ್ಪಾ ಮುರಾರಿ, ಅಲಕನೂರ ರಾಯಪ್ಪಾ ಕಾಲತಿಪ್ಪಿ ರಾಯಪ್ಪಾ, ಮುಂತಾದವರು ಜಮಖಂಡಿ ಜೇಲ ಒಡೆದು ಫರಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದರು. ಬುಟ್ಟನವರ. ಮಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ದಿ. ೮-೨-೪೩ ರಿಂದ ೬ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಹೊಸೂರ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಲುಕ್ಕು ಗುರಬಸಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪನು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಮಾಸ್ತರರು ಬಹೀರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮಟ್ಟೀ ಬಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಾಲ ಕುಡ್ರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸದರಿ ಫರಾರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವದನ್ನು ಕಂಡ ಮಾಸ್ತರರು ಅವರನ್ನು ಕೂಗಿದಾಗ ಇವನೊಬ್ಬ ಸಿ, ಆಯ್, ಡಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಿದ್ಧರಾದಾಗ ಮಾಸ್ತರರು ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆದಾಗ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಗುರ್ತು ಅವರಿ ದ್ದದ್ದರಿಂದ ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಮಕ್ಕಳು ಇವರೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಿ, ಇವರೇ ಲೀಡರ್, ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಎಂದಾಗ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಘಂಟಿ ಫೌಜದಾರರು ರಾಮಪೂರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಯ್ದು ಹೋಗಿಬರುವವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಡಿದು ಮಾಸ್ತರರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತರ ಪ್ರಕರ್ತಿಯು ಹದಗೆಟ್ಟಿತು. ಬೇರೆಯವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೇಸ ಪೇಪರ ಮಾಡಿಸಿ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಂಡದಂಥ ಜ್ವರ ಬಂದು ಮಾಸ್ತರರು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳು ಕೃತಘ್ನರು ಹೇಡಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಪಪಾದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಶದ್ರೋಹಿಯೊಬ್ಬ, ಮಾಸ್ತರರು ಜಡ್ಡಿನಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಘಂಟಿ ಫೌಜದಾರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಳಗಿನ ೫ ಘಂಟೆಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಓಣಿಗಳಿಗೆ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರ ಮುತ್ತಿಗೆ ಮಾಸ್ತರ ಮನೆಗೆ ನೂರಾರು ಜನ ಬಂದೂಕ ಧಾರಿಗಳು ನುಗ್ಗಿ ಮಗ್ಗದ ಕುಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಎಳೆದು ಹೊರಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಲು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಜೀವದಿಂದಿಳಿಬಾರದೆಂದು ಒಬ್ಬ ಪೊಲೀಸನಿಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿ ಗುಂಡು ಹಾಕಲು ಹೇಳಿದಾಗ ಗುಂಡು ಹಾರಲಿಲ್ಲಾ. ಸ್ವತಃ ಘಂಟಿ ಯವರೇ ಗ್ಯಾಸಿನ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಫಾಯರ್ ಮಾಡಿ ದಾಗ ಗುಂಡು ಹಾರಲಿಲ್ಲ. ಘಾಬರಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದ ನಾಯಿಗೆ ಫಾಯರ್ ಮಾಡಲು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು. ಇದು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥ ಮಾಧವಾನಂದರ ಕೃಪೆಯ ರಕ್ಷೆ ಎಂಬುದ ರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧನಾದ ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟಿನ ದಿ. ೧೬-೧೦-೪೬ ರಂದು ಮೂರುವರೆ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಮೆರ ದಣಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಮಾಸ್ತರರು ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ೧ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಮಾಸ್ತರು ಜೇಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯನ್ನು ದ್ವೇಶಿಸಿ ಮಾಸ್ತರರು ಉದ್ಘೋಷ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಆ ದಿನ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ದೇಶಪ್ರೇಮಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ (೭೦೦೦) ಏಳು ಸಾವಿರ ರೂ ಗಳು ಬಂದವು. ಅದೇ ಹಣದಿಂದ ಒತ್ತಿ ಬಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಯ್ತು.

ದೇಶಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಪಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಕ್ಕೂಟ ಮಾಡಲು ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದರು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆಯವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಸಭಿಕರೆದು ದಕ್ಷಿಣ ಸಂಸ್ಥಾನ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜಮಖಂಡಿಯಿಂದ ಸರಕಾರ ದೊಂದಿಗೆ ಬನಹಟ್ಟಿ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಮುಂಬೈಗೆ ಮರಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಸ್ವತಃ ಕಂಡ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಯಿತು. ಸಂಸ್ಥಾಗಳು ವಿಲೀನವಾದವು. ಮಾಸ್ತರರು ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಮಹಾಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ಟಿ. ಆರ್. ನೆಸ್ತಿ ಶಾಂತಿನಾಥ ಇಂಗಳೆ ಅದರಗುಂಟೆ ಶಂಕರಗೌಡ್, ತಲ್ಲೂರ ರಾಯನಗೌಡ್, ಶ್ರೀ ಬಸರಿಗಡದ ವೀರಪ್ಪನವರು ಪದ್ಮಾದೇವಿ ಅಂಗಡಿ, ಶ್ರೀ ಬಳವಂತರಾವ ದಾತಾರ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರರಾವ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮುಂತಾದ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಮುಖಂಡರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಮಹಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಡಿದರು,

ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆಯವರು ತಮ್ಮ ಡಾಯಿರಿಯಲ್ಲಿ ಬನ ಹಟ್ಟಿಯ ಭಂಟರು ಎಂದು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಅವರ ಚಿರಂಜೀವರು ಪುಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಸ್ತರರ ಎಲ್ಲ ಹೋರಾಟಗಳು ಮುಗಿದವು. ಈಗ ಜೀವನದೊಡನೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆದಿದೆ. ಮಾಸ್ತರು ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಊಟಕ್ಕೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಬಂಗಾರದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ

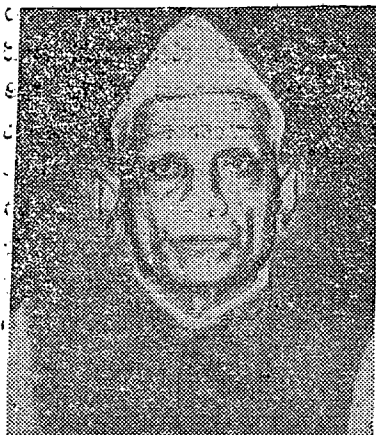
ಮಹಾಲ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕೆತ್ತು, ಆದರೆ ಆ ದೇಶಭಕ್ತರು ನಿಷ್ಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಂದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ, ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಏನು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ತ್ಯಾಗ ಬೀವನ ನಮಗೆ ಆದರ್ಶ.

ಅವರು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಲಿ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ತುಕ್ಕಾ ರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಪುಸಾರಾಮ ಡಾಗಾ ಅವರು ಯಾರಾದರೂ ಅವರ ಮನೆಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವವರಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಕಡಿ ಸಂತಿ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ೧೯೫೮ ರ ವರೆಗೆ ಜೀವನ ನೂಕಿದರು. ಮುಂದೆ ಮಾಸ್ತರಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಮಿದುಳಿನ ರಕ್ತಸ್ರಾವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು, ಅನ್ನವಸ್ತುಗಳ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಮಾತು ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂತ್ರ ತಪ್ಪಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ಗುರ್ತು ಹಿಡಿಯುವ ಪರಿವೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವಿದ್ವಾನ್ ಮಹಾಧಾರಿಣನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಂಭೀರ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಿಥ ದುರಂತ.

ದೇವರು ಈ ಕಷ್ಟಮಯ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರನನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ದಿ. ೨೦-೩-೧೯೫೯ ರಂದು ಪರಿಶಿವನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

ಅವರ ಅಂತಿಮ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ನಾಗರಿಕರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ದೇಶಭಕ್ತರು ಆಗಮಿಸಿದರು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಳವ್ವನನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡು ಊರಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮನೆ ಮನೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ (ನಿಧಿ ಕೂಡಿಸಿ) ಹೊಸ ಅರಿವೆ ಚಿಟಪಾಲಿಕೆಗೆ ೪ ಮೂಲಿಗೆ ೪ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಉಪ್ಪಿನೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ದಪನ ಮಾಡಲು, ಸಮಾಧಿ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಸ್. ಹುಲಗಿಬಾಳೆ ಮಾಸ್ತರರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿದ ಸತ್ಯಸಂಧ ಗಾಂಧಿ ಭಕ್ತನ ದುರ್ದೈವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವರ್ಣಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಕಾಳವ್ವನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ ಹನಗಂಡಿ ವಂದಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದ ನಂತರ, ಒಬ್ಬ ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದವು.

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಿಡಿಲು
ಎನಿಸಿದ ವೀರ
ಯೋಧರಾದ

ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಕಾಡಪ್ಪ
ಧಬಾಡಿ, ಬನಹಟ್ಟಿ. ಇವರ

ಕ್ರಾಂತಿ ಕಥೆ

ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೆ ಸಾವು ಬೆಂಬತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಿಲಿಯನ್‌ಗಳೆ ಜೀವಜಂತು ಸಮಗ್ರ ಚರಾಚರಗಳು ಉದಿಸಿ ಅಸ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾನವಪ್ರಾಣಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದೈವ ಕೊಡುಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ದೇವದತ್ತ ವರದಾನ ದಿಂದ ಧೀಮಂತ ಕಲಿಯೋ ಆದರ್ಶ ಕವಿಯೋ ಆಗಿ ಬೆಳಗಿ ಜೀವಿತ ಸಾರ್ಥಕ ಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಮರರಾದವರು. ಬೆರಳಮೇಲೆ ಎಣಿಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದವರು. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯರು ಆದರ್ಶಪಾದಿಗಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಆದರ್ಶ ಪಾದಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ-

ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಕಾಡಪ್ಪ ಧಬಾಡಿ. ಬನಹಟ್ಟಿ. ಇವರು ದೇವರ ದಾಸಿ ಮಯ್ಯ ಸಮಾಜದ ದೈವ ಭಕ್ತ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜ ಸಂಪನ್ನರಾದ, ಶ್ರೀ ಕಾಡಪ್ಪ ನೀಲಮ್ಮರ ಪವಿತ್ರ ಉದರಲ್ಲಿ ಉದಯ ಹೊಂದಿ ವಂಶ ಪಕ್ಷದ ಕುಡಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತಂದೆ ಕಾಡಪ್ಪನವರು ದಾಸಿಮಯ್ಯನವರ ನೇಗೆಯ ಕಾಯಕದಿಂದ ಸಂಸಾರದ ರಥವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರು ಇಸ್ವಿ ೧೯೦೧ ರಲ್ಲಿ ಶುಭ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಪಾರತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಅಸಮ ಧಾನವೆನಿಸಿತ್ತು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದಾಕ್ಷಣ ಅಂಜನೆಯನಂತೆ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾರುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೇ ? ದಿಟ್ಟ ಬಾಲಕನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿ ಬಡತನದ ಭವಣೆಯಿಂದಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಿ ತಂದೆ

ಕಾಡಪ್ಪನವರಿಗೆ ಜೋಡಿ ಹೆಗಲ ಕೊಟ್ಟು ನೇಗೆಯ ಕಾಯಕ ಕೈಕೊಂಡು ಮನೆ ತನಕ್ಕೆ ನೆಮ್ಮದಿ ನೆಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ನಿಜಾಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪುತ್ರಿ ಬಾಳಾಪೂರ ಗ್ರಾಮದವರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಹೇಯವಾದ ನೀಚ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೇಶಿ ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೊಣ್ಣೂರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗೌಡರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಹಂಕಾರದ ಗಾಳಿ ಸಮೀಪ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ನೇಗೆಯ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ದಾನ ಧರ್ಮ, ದೀನ ದಲಿತರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಬಕವಿಯ ಶ್ರೀಮಂತರಾದ ಮಾಂಡವಕರರು ನೌಕರಿ ಕೊಟ್ಟು ಸೀರೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಪರಿಚಯವಾದ್ದರಿಂದ ನೌಕರಿಯಿಂದಾ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೀರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೈಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯರಾದರು.

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗಡಿ ತೆರೆದು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದರು. ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಂಬಲವು ಬಹುವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರ ಸಹಚಾರಿಗಳೆಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿಪೂರಿತ ಕೆಂಡಮಂಡಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ಕೆ. ಮಾಲಾಪೂರ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಶ್ರೀ ತು. ಗೊ. ಕೋಪರ್ಡೆ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ನುಚ್ಚಿ, ಶ್ರೀ ಪರಪ್ಪಾ ಮಂಡಿ, ಬಸಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ, ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ಮುಂತಾದ ವೀರರಲ್ಲರೂ ಆಂಗ್ಲರ ಅಸಹಕಾರ ಬಂಡೆಬ್ಬಿಸಿ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಉಲ್ಬಣಗೊಳಿಸುವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಹಾ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರ ಕಾರಿ ಕರಾಳ ದಿನಗಳು ಹಣೆಕೆ ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದವು. ಜರ್ಮನ್ನರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಂಡದ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬ ದಾಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆಂಗ್ಲರಿಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಜನ ಧನದ ಸಹಾಯ ಅವಶ್ಯವಿತ್ತು ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಯವರು ಅಸಹಕಾರದ ಮಂತ್ರವೆನಿಸಿದ ಆಂಗ್ಲ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಜನ ಧನದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು ಮಾಡುವದು ಮಹಾಪಾಪವೆಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಮುಗಿಯುಷ್ಕರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಯ. ಬಂಧನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಅವರು ದಿ. ೨೦-೫-೧೯೪೧ ರಂದು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೃಷ್ಣಾ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ದೇಶಭಕ್ತರ ಸ್ವದಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದರು. ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ದೇಶಭಕ್ತರು ಕಾಲು ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಮಹಿಷವಾಡಿಯ

ವರೆಗೆ ಜೈ ಜೈಕಾರ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಮಾತರಂ ಎಂಬ ಮೈನವಿರೇಳುವಂತೆ ರೈಯ ರಿಸುತ್ತ ಹೋದ ದೇಶಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶಿಯ ಲೇಖನ.

ಮಹಿಷವಾಡಿಯಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಅಥಣಿ ಜೇಲಿಗೆ ಒಯ್ದ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಿಂಡಲಿಗೆ ಜೇಲಿಗೆ ರವಾನಿಸಿ ೬ ತಿಂಗಳ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ೨೦೦ ರೂ. ಗಳ ದಂಡ ಹಣ ತುಂಬಿಬಂದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ೨ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ಒಟ್ಟು ೮ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾನ್ ಮಹಾನ್ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮುಖಂಡರ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥ ತುಂಬಿ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಬಾಧ ವಿಮೋಚನಾ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು,

ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇವರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಗಳು ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡವು. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿ ಪ್ರಚಾರ ಪರದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರದೇಶಿ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಇಡಬೇಡಿರೆಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತ ಸಿಂಧಿ, ಸೆರೆ, ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ಪಿಕ್‌ನಿಂಗ್ ಮಾಡುತ್ತ ಬ್ರಿಟಿಷ ವಿರೋಧಿ ಜನಜಾಗೃತಿ ಗೈಯುತ್ತ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರಾಗಿ ನಿಮಿಷವೂ ಬಿಡುವು ಇಲ್ಲದೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಅಧಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರೇ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅಂಗ್ಲರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಆಳರಸರಾದ ಜಮಖಂಡಿ ಮಹಾರಾಜರಾದ ಪಟವರ್ಧನರನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಹಿಯಾಳಿಸಿ ಅವರು ಗೈಯ್ದ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಅವೇಶಪೂರಿತ ಭಾಷಣವನ್ನು ಬೆಂಚಮುರಿಯುವಂತೆ ಗುದ್ದಿಗುದ್ದಿ ಅವರ ಅಂದಾದುಂದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರನ್ನು ತು. ಗೊ. ಕೋಪರ್ಡೆಯವರನ್ನು ಮಾರುದ್ರಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾಯಿತು. ಜಮಖಂಡಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದು ಕೋಪರ್ಡೆ ಹಾಗೂ ಮುರಗೋಡರು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಲಾಗಿ ಜೀವಕೊಟ್ಟಿವೆ ವಿನಃ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸಲಾರವೆಂಬುದನ್ನೂ ಇವರ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನೂ ಕಂಡು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಬಾಲಕನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ನಾಯಕ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರಿಗೆ ೬ ತಿಂಗಳ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಜಮಖಂಡಿ ಜೇಲು ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಗೋಡಾವುನಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ೪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮುಂಬೈ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸ ಲಾಯಿತು. ಆ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕಿ ಕೈದಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಣ್ಣು ಗುರುಜಿ ವಸಂತ ದಾದಾ ಪಾಟೀಲ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಗೌಡ್, ಪಾಟೀಲ (ಇಂದಿನ ಸಂಕೇಶ್ವರ ಪ್ಯಾಕ್ಟರಿಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು) ಇನ್ನು

ಗಣ್ಯಯೋಧರಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಇಂಥನ ತುಂಬಿದಂತಾಯಿತು. ಭೂಗತ-ಯೋಧರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದು ದೀನದಲಿತರ ಕಣ್ಣೀರೂರಿಸುವದೂ ಅನ್ನ-ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವದು ದುರ್ಬಿಕ್ಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋದಿ ಬೆಳೆ, ಬೆಲ್ಲ, ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಹೃದಯ ಮಿಡಿಯುವದು ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಶಾಸಕರಾಗಿ ಜನ ಹಿತ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಣ್ಣನವರು ಮಂಗಳವಾರ ಪೇಟೆಯ ದೈವ ಮಂಡಳಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ತಂದೆಯ ನಂತರ ಅವರ ಚಿರಂಜೀವ ರಾದ ಶ್ರೀ ಕಾಡಪ್ಪನವರು ಮಂಗಳವಾರ ಪೇಟೆಯ ಚೇರಮನ್‌ರಾಗಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಅಂದಾನಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆ, ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ತಿ. ರು. ನೆಸ್ಸಿ, ಶಾಂತಿನಾಥ ಇಂಗಳೆ ಕಳ್ಳೀ ತಿಪ್ಪಣ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹೂಲಿ ಮೆಕರಡ್ಡಿ, ಕಟಗೇರಿ ಮೆಕಣ್ಣ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಯಸ್ವಾಮಿ ಬೆಂಕಿಮಠ, ಶ್ರೀ ಚನ್ನಪ್ಪ ವಾಲಿ ಮುಂತಾದ ವೀರಯೋಧರ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವು ಸದಾ ಚಿನ್ನಪ್ಪಣ್ಣನವರಿಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರ ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಮ್ಮತಾಯಿಯವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಬುದು ಹೋಗುವ ಭೂಗತದೇಶಭಕ್ತರ ಊಬಳುಪಚ್ಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತೃಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮಾಡಿ ಹರಿಸಿ ಜಯಗಳಿಸುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ೩ ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸತ್ವಜೆಯಾಗಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂದರ್ಶನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎದಿನಂತೆ ನಗನಗುತ್ತ ನನ್ನನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಕಂಡರು. ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜವು ನಿರಂತರವು ಅಮೃತ ಪ್ರವಾಹವಲ್ಲವೆ ?

ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಅವರು ಸ್ವತಃ ಕಲಾವಿದರಿದ್ದದ್ದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿ. ನಾವು ಅವರು ಕೂಡಿಯೇ ಮುಂಬಯಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವು. (ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಗಳು) ಅಂದು ಒಂದು ರೇಡಿಯೊ ಸಟ್ಟನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಖರೀದಿಸಿ. ಉತ್ತಮ ಕಲಾ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಗೀತವಿದ್ದರೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ರಾಗ ತಾಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ತು.

ನಮ್ಮಂಥ ಬಡಕವಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆದರ. ಆಕಾಶ

ವಾಣಿಗಳಿಂದ: ಬಿತ್ತರಗೊಂಡ ನನ್ನ ನಾಟಕಗಳಾದ ಸಾಮ್ರಾಟ ಅಶೋಕ, ವರದ ಹಸ್ತ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠರಾದ ಕಾರಣ ಸತ್ಯ ಸಂಧ ತೀರ್ಮಾನದಯಾ ಧರ್ಮಗಳ ಪಾಲನೆ ನೈತಿಕ ತತ್ವಪರಿಪಾಲನೆ ಇವೆಲ್ಲವು ಅವರ ಜೀವಿತದ ಪರಮ ಗುರಿಗಳು. ಅವರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಐಷಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಚಂದ ಮಹಾ ರಾಜನಂತೆ ಸುಖೋಪ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೇಶ ಭಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ಜೇಲಿನ ಸರಕ ಸಮಾನ ಆಂಗ್ಲರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು.

ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನ, ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದ ಸ್ನೇಹ ಕರುಣೆ ನಿಷ್ವಾರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆಗರವಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಹಬ್ಬಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕ್ರೂರ ಆಂಗ್ಲರು ಸಿಪಾಯಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ. ಸನ್ ೧೯೪೭ ರ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗುಹತ್ತಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೋ ಹಾಗೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು. ಸನ್ ೧೯೪೮ ರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನ ಕರಣ ಮಹಾಕಾರ್ಯವು ಭಾರತದ ಭಿಷ್ಮರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲರ ಆದೇಶದಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿಲೀನಕರಣವು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತು ಜರುಗಿ, ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪಾ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಜರುಗಿ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ರಾಜಪ್ರಜೆರನ್ನು ಒಂದು ಗೂಡಿಸಿ ಅನುಮತಿ ಪಡಿಸುವ ಮಹಾನ್ ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಪ್ಪಣ್ಣನವರೂ ಒಬ್ಬರು.

ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಲೀನ ನಂತರ ಹರಿದುಹೋದ ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗೂಡಿಸುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಗೋವಾ ದೀವ ದಮನ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗಳು ಪರಕೀಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು, ಕೆಲಕಾಲದ ನಂತರ ಆ ಮಹಾಕಾರ್ಯವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಪ್ಪಣ್ಣನವರಿಗೆ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿತವಾದ ಭಾರತವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಕನಸ್ಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಜರಗುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ಸಮೃದ್ಧ ಭಾರತವನ್ನು ನೋಡಿ ಪುಳಕಿತರಾಗಿ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿದರು.

ಇಂಥ ಯೋಧರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಗಂಗಮ್ಮ ಹಾಗೂ ೫ ಜನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬಾಳಿ ತಮ್ಮ ೭೮ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಗನಗುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದರು. ತಂದೆಯ ಪವಿತ್ರ ರಕ್ತವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರೂ ದೇಶಭಕ್ತರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಚಿರಂಜೀವರಾದ ರವೀಂದ್ರರು ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರ ಸಭೆಯ ಶಾಸಕರಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ

ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋವರ್ಡೆ

ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅವಶ್ಯ ಹಾಗೆ ಅದು ಬಯಸುವದು ಸೌಭಾವಿಕ. ವನದೇವತೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಹಿಂಡಿನೊಳಗಿದ್ದ ಆನೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಮನವರಳು ವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಪಂಜರದಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ, ವನರಾಜನೆನಿಸಿದ ಸಿಂಹವನ್ನು ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆಷ್ಟು ಸಂತಾಪವೋ ಅದರ ಸಾವಿರ ಪಟ್ಟು ಸಂತಾಪವು. ಪಾರತಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇಶಭಕ್ತ ತುಕಾರಾಮ ಕೋವರ್ಡೆಯವರದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರ ತಂದೆ ಗೋವಿಂದಪ್ಪ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಿ ಇವರ ಪವಿತ್ರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ೧೯೧೭ ಮೇ ತಿಂಗಳ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕದಲ್ಲಿ ಶುಭ ನಕ್ಷತ್ರದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟದ ಜಾತಕ ಹೊಂದಿದ ತುಕಾರಾಮರ ಜನನವಾಯಿತು. ಜನ್ಮದಾತರು ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಭಕ್ತರಾದ್ದ ರಿಂದ ಪರಮಭಕ್ತಭಂಡಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸ ರಿಟ್ಟು ಸದಾ ಸಂತರ ಪುಣ್ಯನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಾಗಲೆಂಬ ಭಾವ ಪಡೆದ ಭಾವಿಕರವರು.

ಅಂಥ ಆದರ್ಶ ಭಕ್ತಿಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಮೊಸರು ಕಡೆಯಲೆದ್ದು ಬಂದ ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜವು ತುಕಾರಾಮರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಯನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ಬೆಳೆಯ ಹತ್ತಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಗಳು.

ಅವರಿಗೆ ಸಂಚಿತ ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವಿತ್ತು. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಪಠತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಸಾಯುವದು ಮಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ದಿಟ್ಟ ಭರವಸೆ ಅವರ ಉದ್ಗಾರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ತುಂಬಿದ ತುಕಾರಾಮರಿಗೆ ನಗರದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯಿತು. ಷಂಡರನ್ನು ಕೂಡಾ ಪುಂಡರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಶಕ್ತಿವಂತ ಕಲಕಂಬರ ಪರಿಮಳಿಷ್ಠರಾಗಿ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿದಿಕ್ಷೆ ಪಡೆದರು. ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀ ತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕೋಡಿಯವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ರೋಮ ರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಭಾರತದ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಯ ಭಲವು ಉತ್ಕಟವಾಯಿತು. ಸನ್ಮ ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನವು ಜರುಗಿ ಅಖಂಡ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಳವಳಿಯು ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡಿತ್ತು. ಜಮಖಂಡಿಯು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದ್ದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧೈಯದೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲಸಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಡೆದು ಅಸೆಂಬ್ಲಿಗೆ ಶಾಸಕರನ್ನು ಆರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಜರು ತಮ್ಮ ಶಾಸಕರ ಮುಖಾಂತರ. ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನರ್ಪಣೆಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಸಕಲ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಮೇದವಾರರ ಆದ್ಯಯ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರು ಪಳಗಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೊೞಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ಜನರ ಮನವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರೊಂದು ತಂದವೇ ತಯ್ಯಾರ ಮಾಡಿದ್ದರು ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು. ಇವರ ಆವೇಶಪೂರ್ಣ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿ ಜನರು ದಂಗು ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಬನಹಟ್ಟಿಯು ಜಾಗತಿಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅಂಗರಾಳಿಕೆ ಕುಂಟಹತ್ತಿತು. ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮ ದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖಂಡರು ಜನತೆಯನ್ನು ಬಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿ ಪರರಾಳಿಕೆಯ ಅನಾಹುತ ತಿಳಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಬಿಂಬಿಸಹತ್ತಿದರು. ಬೆಳಗಾವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಓಹು ಜನ ದೇಶಭಕ್ತರು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಶ್ರೀ ಜೀವಾಜಿಯವರು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ನೆಹರು ಪಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ. ಡಾ. ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದರ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಮನೆಯನ್ನೇ ಅಧಿವೇಶನದ ಮಂಟಪವನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಮೊದಲೇ ದೇಶ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿ ಹೊರಚಲ್ಲಹತ್ತಿತು.

ಸಣ್ಣ ಬಾಲ್ಯಕನಿದ್ದರೂ ಖಾದಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. (ಇಂದಿಗೂ ಖಾದಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.) ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಮು. ೫ ಘಂಟೆಗೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾತ ಪೇರಿ (ನಗರಸಂಕೀರ್ತನೆ) ಮಾಡುತ್ತ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಜನರಲ್ಲಿ ದೇಶ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗ್ಯ ತುಕಾರಾಮರದಾಗಿತ್ತು. ನಗರ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುಡಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಕೊನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಆದೇಶ ಪಡೆದು ಸಿಂದಿ-ಸೆರೆ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪಿಕ್‌ಟಿಂಗ್ ಮಾಡುವದು, ಸ್ವದೇಶ ಬಳೆಗಳನ್ನೇ ತೊಡೆರೆಂದು ಅಕ್ಕತಂಗಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾ ದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆಯಾದ ಖಾದಿಯನ್ನು ತೊಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪರದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆಬಳೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರೆಂದು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀ ಕೀ ಜೈ ಪಂಡಿತ್ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು ಕಿ ಜೈ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತ ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ವಂದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯನಾದವು ತುಕಾರಾಮರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಖಾದಿ ನೂಲುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿ ನೂಲುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅದೇ ನೂಲಿನ ಅರಿವೆ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಘನಪ್ರತಿಬಂಧ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಸಿಂದಿ ಗಿಡ ಕಡಿಯುವದು, ದಾರು ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ಪಿಕ್‌ಟಿಂಗ್ ಮಾಡುವದು, ತುಕಾರಾಮರ ನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದಾಯಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ೨ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಸೂರಿನಲ್ಲಿ ೩ ಹಳ್ಳಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಗನ ಚುಂಬಿ ಸಿಂದಿಬನ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ತರುಣ ದೇಶ ಭಕ್ತರುಬನಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಬನವನ್ನು ಧ್ವಂಶ ಮಾಡಿ ಬಂದರು.

ಸಿಂದಿಗಿಡ ಕಡಿಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಜೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ರೊಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿತಂದು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೀವ ಸಣ್ಣದಿದ್ದರೂ ಭಾವ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಮೂರ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯದ ಕೀರ್ತಿ ಪತಾಕೆಯು ಹಿರಿದಲ್ಲವೆ ?

ಇಂಗ್ಲೀಷ ಭಾಷೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಕ್ಲಾಸಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಭ್ಯಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಗಾಂಧಿ ನೇಹರು ಭೋಸ ಅರವಿಂದ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ತುಂಬಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿರೆಂದರೆ ಹಾರುವಷ್ಟು ತಯಾರ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಳರಸರಾದ ಪಟವರ್ಧನರ ಅನ್ಯಾಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಹೇಶಿ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡಿ ಅರಸರಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ಮುಳ್ಳಾದರು. ಮರಾಠಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆಯಾದ ರಾದ ಪಟವರ್ಧನರು ಪುಣೆಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಕಲಕಂಬರು ಕಟುವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿ ಕನ್ನಡದವರಾದ ನಮ್ಮವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲಾ ಹಲವಾರು ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಜಮಖಂಡಿ ಕುರಣದಲ್ಲಿ ಪುಣಾದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಮೆಯ್ಯಲು ತರುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಂಥಾ ರಾಜಾ. ಕಡ್ಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲಿನ ರಾಜಾ ಎಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾಸ್ತರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಜೇಲಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರು ಪಣ್ಮಹಿಪ್ಪಾ ಅಂಗಡಿಯವರಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಬಂಧನದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ತರ ವೆನೆಂದರೆ- ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಉದಿದ ಶಂಖವನ್ನೇ ನೀವೂ ಉದಿರೆಂದು ಸಲಹೆ ಪರ ಆದೇಶ ನೀಡಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ ಕರೆದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೀರರಾದ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಣ್ಣಾ ಧಬಾಡಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪ ಪಟ್ಟಣ. ಶ್ರೀ ಮಹಾ ರುದ್ರಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡರು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರ ಬಂಧನದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧಿಸಿ ಜಮಖಂಡಿ ಜೇಲಿಗೊಯ್ಯಲಾಯಿತು. ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಿಸಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಮೂವರಿಂದ ಕ್ಷಮಾಪತ್ರ ಬರಕೊಡಲು ಕೇಳಿದರು. ಆದರೆ ನಾವು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಖತಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಏನು ಮಾಡಲು ಬಾರವೇ ಕಾನೂನಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಯಸ್ಸು ಅನ್ವಯವಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಮೂವರನ್ನು

ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಅಧಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಧಬಾಡಿಯರಿಗೆ ೬ ತಿಂಗಳ ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜೈ ಜೈಕಾರ ಮಾಡಿ ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಹಾರ ತುರಾಯಿಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಯಾಯಿತು. ಅವರಿಂದ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಿಮೋಚನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದೇ ಇದ್ದವು. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಂಡ ಜರ್ಮನಿ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಒಂದು ನಿಷ್ಕೂರ ಠರಾವ ಪಾಸ ಆಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದವರಾದ ನಾವು ತನುಮನಧನಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಟಿತ್ತು. ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಒಕ್ಕಣಿಕೆ.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಧಬಾಡಿ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಬಸಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ, ಮಹಾರುದ್ರಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅನುಮತಿ ಕೋರಿ ಅರ್ಜಿಮಾಡಲಾಗಿ ಮೂವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿಯರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನುಮತಿ ದೊರೆತ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷ್ಣಾ ತಟಾಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಹಿಷವಾಡಗಿಯಲಿ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಧಬಾಡಿಯವರಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಜರುಗಿ ಬಂಧನವಾಯ್ತು. ಎಂಥಾ ಮಂತ್ರವದು. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ತನುಮನ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದು ತಪೋವಾಣಿಯ ಪ್ರಭಾವವೇ ಆದು ಖಂಡಿತಾ. ತಾಸುಗಟ್ಟಲೇ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರೆ ಬಂಧಿಸದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದು ಹರಾಮವಿದೆ. ಅಂದಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಂಧನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರವು ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಯವರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಮಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯ ಗೋವಾಲಿಯಾ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಚಲೇಜಾವ ಠರಾವ ಘಾಸ ಆಯಿತು, ಬ್ರಿಟಿಷರೇ “ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿರಿ” ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ದಿಗಂತವನ್ನು ಬೇದಿಸಿತು. ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು, ಪಟೇಲ ಮುಂತಾದ ಮುಖಂಡರ ಬಂಧನವಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರು ಭಾಗತರಾದರು. ಕ್ರಾಂತಿಯು ದಳ್ಳುರಿಯಾಗಿ ಉರಿಯಹತ್ತಿತು. ನಮ್ಮ ಊರಾದ ಬನಹಟ್ಟಿಯೇ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಯ್ತು. ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರು ಜೀವದ ಹಂಗುದೊರೆದು ಕ್ರಾಂತಿ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ತಾರತುತಿ ಹರಿಯುವದು, ಚಾವಡಿ

ಸುಡುವದು, ಅಂಚೆ ಬೇರೆ ಸುಡುವದು, ಸೇಲೆ ಹಳೆ ಕೀಳುವದು. ಸೇತುವೆ ಕೆಡುವವರು. ವೇಶ ದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಫಿತೂರಿಗಳ ಮೂಗ ಕತ್ತರಿಸುವದು, ಬ್ರಿಟಿಷ ಸೈನಿಕರ ರಾಯಪಲ್ಲ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಒದ್ದು ಓಡಿಸುವದು ಮುಂತಾದ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವೀರಯೋಧರಿಗೆ ಪ್ರಶಂಸೊತ್ತಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ?

ಬಂಗಾಲಿ ಬಹಾದೂರರಾದ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸ, ದತ್ತ ಭಗತಸಿಂಗ. ಅಲಾ ಲಜಪತರಾಯ ಅರವಿಂದ ಘೋಷ, ರವಿಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಿಂಹಗಳೆನಿಸಿದ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡಮೇಟಿ, ಟಿ. ಆರ್. ವೆಂಕಟ ಶಾಂತಿ ನಾಥ ಇಂಗಳೆ, ಸಿದ್ಧವನಹಳ್ಳಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು, ತಲ್ಲೂರ ರಾಯನಗೌಡ ಅದರಗುಂಚಿ ಶಂಕರಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಬಸರಿಗಡದ ವೀರಪ್ಪನವರು, ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಪುರ್ಣೇಶ್ವರ ಶ್ರೀ ಪುಹಾದೇವಪ್ಪ ಮುರಗೋಡ ಮತ್ತಿತರಾ ಕ್ರಾಂತಿ ಕಾರಿ ಪುಷ್ಪಾಪುರಾಷರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಹಾಗೂ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತೂರ ಸುಪರ್ದವಿದ್ದುದು ಅಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ.

ಧನವಂತರಿಂದ ಧನಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಗತ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಿಗೆ ಹಂಚುವದು. ಮೆಡ್ಲಿ ಗುಂಡಿನ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವದು, ಬ್ರಿಟಿಷ ಯುನಿಯನ್ ಜ್ಯಾಕ ಇಳಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜವನ್ನೇರಿಸುವದು. ಕುಚನೂರ ನಾಗಪ್ಪ ಪತ್ತಾರ ರಿಂದ ತಯಾರಾದ ಪಿಸ್ತೂಲ ತರುವದು ಮುಂತಾದ ಗಂಡಾಂತರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆಣ್ಣೆ, ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಮಾತ್ಸಭೂಮಿಯ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರ ಜೊತೆಗಾರರ ನೇಕರು ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಬಂಧಿಗಳಾದರು. ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಬಂದ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ಒರ್ಪರಿತರಾದ ಆಂಗ್ಲರು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದರೂ, ಮಹಾ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ ಸ್ವಾಪರ್ಡ ಕ್ರಿಷ್ಣರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿ ಭಾರ ತನ್ನೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೊಡುವ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಬನಹಟ್ಟಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಕೌಶಲ ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟಿಯವರು “ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಭೂಟರು” ಎಂಥ ಸಂತೋಷದ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ವೀರರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ತಮ್ಮ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅವರ ಚಿರಂಜೀಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತೂರರು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಬಂದರು. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟನರ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಪೊರವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಮಾಸ್ತೂರರ ಉದ್ಘೋಷ ಭಾಷಣದ

ನಂತರ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬಂದ ೭೦೦೦ ರೂ.ಗಳು ಬಂದವು. ಈ ಹಣದಿಂದ ಮಾಸ್ತರರ ಒತ್ತಿ ಇದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರದು ಅಗ್ರಪಾತ್ರ.

ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುಂಬಯಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಬುಲೆಟಿನ್ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಬಕವಿಯ ಮಿತ್ರ ಸಮೂಹ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಮ್ಯಾನೇಜರಾದ ಶ್ರೀ ಅಲ್ಲಪ್ಪಾ ಹುದ್ದಾರರು ಬೆಳಗಾವದರೊಳಗಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಆದೇಶವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮುಳುವು ಆಗಿದ್ದ ತುಕಾರಾಮರನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಬಂಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ವಿಫಲರಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಂದುದಿನ ಭಾರತ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾನುನಿಗನ್ವಯವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾದ ತುಕಾರಾಮರ ಬಂಧನವಾಯ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯು ಸತ್ವಹೀನವಾಗಿ ತತ್ತರಿಸಹತ್ತಿತು. ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಚ್ಚೆಸರಕಾರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿತು. ೧೯೪೭ ರ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪರದೇಶಿ ಆಳಿಕೆಯು ಅಂದು ಅಳಿದು ಹೋಯಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಂಗ್ಲರ ಗುಂಡಿನಿಂದ ಹುತಾತ್ಮರಾದವರು ಸಾವಿರಾರು, ಗಲ್ಲಿಗೇರಿದವರು ಸಾವಿರಾರು ಜೇಲಿಗೊದ್ದವರು ಕೊಟ್ಟಾನುಕೋಟಿ, ಭೂಗತರಾದವರು ಅಗಣಿತರು. ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ ಯೋಧರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವರು ಹಲವು ಕೋಟಿ. ಎಲ್ಲರ ತ್ಯಾಗಬಲಿದಾನಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿತಳಾದ ಭಾರತಮಾತೆಯು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ನಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬೀರಿದಳು. ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯೋಧರನ್ನು ನೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ, ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಧಬಾಡಿ, ವುಸಾರಾಮ ಡಾಗಾ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಲ, ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ ರಾ. ನಾ ಚಿಂಟೋರ, ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪಾ ಅಜ್ಜಪ್ಪಗೋಳ, ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟನವರ ಪರಯ್ಯಾ ಬಂಗಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದಿವಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ತುಕಾರಾಮರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂದೀಗೂ ದೀನದಲಿತರ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಾ ಸಮಾಜ ಸೇವೆ ಗೈಯುತ್ತಾ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮರು ಬಹುಪಟ್ಟಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮರ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಯೋಧರ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ, ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಟಾಕಿಜದೆದುರಿಗೆ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಮಹಾತ್ಮಜ್ಞೇ ಎತ್ತರಲುಳ್ಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಮರದ ಭೂಗತ ನಾಯಕ

ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ
ಜೀವಾಜಿ
ಕೋಪರ್ಡೆ

ಜಗದ್ವಂದ್ಯ ಸತ್ಪುರುಷರಾಗಲಿ, ಶೂರ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಿಂಹಯೋಧರಾಗಲಿ, ಅದರ್ಶ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಲಿ. ರಾಮಭಕ್ತ ಅಂಜನೆಯನಂಥ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಸಂಪನ್ನ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣರು ಹುಟ್ಟುವುದು ಬಹು ಅಪರೂಪ. ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಕೋಟಿಗೋಬ್ಬರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಗರವಾದ, ಗುರುಭಕ್ತ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಕ್ತರಾದವರು ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಜೀವಾಜಿ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರು.

ಇವರ ತಂದೆಯವರಾದ ಜೀವಣಪ್ಪನವರು (ಜೀವಾಜಿ) ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು. ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಸ್ವತಃ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸೋಮವ್ವ ಇವರು ಭಾವಿಕರು. ಇಂಥ ಮಾತಾ ಪಿತೃರಿಂದ ಉದಯವಾದ ರವಿಯೇ ಭಾಸ್ಕರರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಕವಿಗಳಿಗೆ. ಸಾಹಿತಿ, ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬಂದ ಬಳವಳಿ ಎಂದರೆ ಬಡತನ. ಇಂಥದರಲ್ಲಿಯೇ ಗೌರವದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತ ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ನಗಿಸುತ್ತ ಅದರ್ಶ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೀವಾಜಿಯವರ ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರಾದ ಮುಕುಂದಪ್ಪ, ಗೋಂದಕರ ಅವರು ಕಮತಗಿಯವರು. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಸೋಮವ್ವನ ಸಮೇತ ಜೀವಾಜಿಯವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿಸಿದರು. ಕಮತಗಿಯು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಶ್ರೀ ಹುಚ್ಚೇಶ್ವರರ ಲೀಲಾಭೂಮಿಯದು. ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಐಕ್ಯತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಬಾರಾ ಇಮಾಮು ಎಂಬ ಸತ್ಪುರುಷನ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಿನಿತರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೋಮವ್ವನೂ ಕೂಡಾ ಭಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಳು. 'ಬಾ' ಎಂಬ ಅಕ್ಷರ ಹಿಡಿದು ಭಾಸ್ಕರ (ಸೂರ್ಯ) ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕಮತಗಿಯಲ್ಲಾದರೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬನಹಟ್ಟಿ. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾಮದೇವ ಸಮಾಜವು ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೋಪರ್ಡೆ ಯವರ ಸಂತತಿಯು ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. (ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಅಭಿಮಾನಿ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜಯವು ಖಂಡಿತ. ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ವಂಶವೃಕ್ಷವದು)

ಭಾಸ್ಕರರ ಜನನವು ೧೯೧೦ ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ತಂದೆ ಜೀವಾಜಿ, ಯವರು ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಗಿರಿಮಲ್ಲೇಶ್ವರರ ಪರಮಶಿಷ್ಯರು. ಮನೆತನವೆಲ್ಲವು ಇಂಚೆಗೇರಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪಂಥದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಪತ್ತು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೇನೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ೧೬ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಗಿರಿಮಲ್ಲೇಶ್ವರರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತರಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆಗಳಿಂದ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವಿರತ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾದ ನನ್ನಸಾಹೇಬ ಲಾಡಜಿಸಾಹೇಬ ಹನಗಂಡಿಯವರ ಮುಂಬಯಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಶ್ರೀ ನರ ಶಿಂಹೇಶ್ವರರೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನದಾನಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ೩ ವರ್ಷಗಳ ಅವರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂದಿನ ಕಾಲವು ಆಂಗ್ಲರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲು ಕೈಕೊಂಡ ಮಹಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಗಿರಿಮಲ್ಲೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯ ವಾಣಿಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದ ಹಂಗುದೊರೆದು ಧುಮುಕಿರಿ. ಜಯವು ಖಂಡಿತವೆಂದು ಪ್ರಸಾದವಾಣಿಯು ಕೈಪೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಗಿರಿಮಲ್ಲೇಶ್ವರರ ಸರ್ವ ತಪಶ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದ ಆದೇಶದಂತೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಆಜ್ಞೆ ಪಡೆದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸವಾಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ೪ ತಿಂಗಳ ವಿಸಾಪುರ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದರು, ಶಿಕ್ಷೆ

ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮುಖಂಡರಾದ ಗಾಂಧಿ ನೆಹರು, ಪಟೇಲ ಮುಂತಾದವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಸೇವೆ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು.

ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಂದರೂ ಹೆದರದೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಹಿಷವಾಡಗಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಮಾಡಿ. ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ೯ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯ ನರಕಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದ ಶಸ್ತ್ರದಂತಾಗಿ ಹೊರಬಂದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬೇಗೆಯು ದಳ್ಳುರಿಯಾಗಿ ಭಾರತ ತುಂಬಿಲ್ಲಾ ಉರಿಯಹತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾಲಿಯಾ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಚಲೆಚ್ಯಾವ ರವಾವ ಘಾಸ ಆಯಿತು. ಅದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ನೆಹರು, ಪಟೇಲ, ಪ್ರಸಾದರ ಬಂಧನವಾಯ್ತು. ಲಕ್ಷಾಂತರ ದೇಶ ಭಕ್ತರು ಭೂಗತರಾದರು. ತಮ್ಮ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ತಾವೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಆಂಗ್ಲರ ಆಡಳಿತವು ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ ದಿಕ್ಕುಕೋಚದಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ಗಾಯವಾದ ಸರ್ಪದಂತೆ ರೋಷಾವೇಷದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯ ಭಕ್ತರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಹತ್ತಿದರು.

ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ಸೈನ್ಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಮುಂಬರುವ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯನ್ನು ತರಬೇತಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದೇಶದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೀರರು ಹುಂ ಎಂದ ಕೂಡಲೇ ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತಂಕ ತಂದವರನ್ನು ಅಂತಕನಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಅಂಟಿನ, ಪುಸಾರಾಮ ಡಾಂಗಾ, ಪರಯ್ಯಾ ಭಂಗಿ, ಲಕ್ಷಣ ಮೋಪಗಾರ, ಗಂಗಪ್ಪ ಧಬಾಡಿ, ನಾಮದೇವ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ, ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಮಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ, ಶಿದ್ದಪ್ಪ ಹಾಶಿಲಕರ (ಶೀಗಳ್ಳಿ), ಶಿವಯೋಗಪ್ಪಾ ವಡ್ಡೋಡಗಿ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟನವರ ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರ ಶೂರರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದ ಹಾಗೂ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬರು ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೪-೫ ಮೈಲ ತಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ತಾರಿನ ಕಂಬನಗಳು, ಬೋಳ ಆಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಕೂಡಾ ನೆಲಕ್ಕುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾಸ್ಕರ

ಕೋಪರ್ಡೆ, ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ತ್ರಾಸ ಕೊಡಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಮಾಧವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಲು ನೇಮಿಸಿದ್ದರು ಮಹಾದೇವರ ಸೈನ್ಯವು ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು. ಕಡಲ್‌ರಾಣಿ ಎನಿಸಿದ ಆಂಗ್ಲರು. ಗಡಗಡ ನಡುಗಿ ಹೋದರು. ಇವರ ಗುಂಪು ಹಿಡಿಯುಲಿಕ್ಕೆ ೭ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಪೆಟ್ಟೋಲ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಬಂಧಿಸದೆ ವಿಫಲವಾದರು. ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರು ಧಾರವಾಡ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ೧೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಜನತೆಯಿಂದ ವರ್ಗಣೆ ಕೂಡಿಸಿ ಒಯ್ದು ಕೊಟ್ಟರು, ಆ ಹಣವನ್ನು ಯೋಧರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಸಿದರು. ಅವರ ೭೫ನೆಯ ಭಾರವು ದೇವರದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಮನ ಖರ್ಚಿಗೆ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಪುಸಾರಾಮ ಡಾಗಾ, ತಪ್ಪದೇ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂಗತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರರೊಮ್ಮೆ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಹಣ ಸ್ವೀಕರಿಸದಂತೆ ಹೇಳಿ ಭಾರ ತಾಂಬೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಯು ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಕಾಪಣ್ಯಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕೂಡಲೇ ಫರಾರಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಭಾಸ್ಕರರು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ೩೦-೪೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ ನಡೆಯುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದರೆ ನಡೆದು ನೆಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು ಧರಿಸಿದ ವೇಷವು ನಾಳಿಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಂಗಮ, ಬುಡಬುಡಕಿ, ಶಂಖದಯ್ಯ, ಜೋಗಪ್ಪಾ ಮುಂತಾದ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಆಂಗ್ಲರ ಸೇವಕರಾದ ಹಿಂದಿಯರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣೆರಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಮಾಧವರ ಕೃಪೆಯ ವಜ್ರ ಕವಚವು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಂಗಳೂರು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ಸೈನ್ಯವು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಾಗ, ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಗುರ್ತು ಹಿಡಿಯುವ ನಾಯಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಆಂಗ್ಲರು ತೋಟಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಭದ್ರ ಚಕ್ರಕೋಟೆ ರಚಿಸಿದ್ದರು, ಈ ಸಂಗತಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ತಂಡಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರ ಆಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀವು ಅವರ ಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋಗಿರಿ. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವರೇ ವಿನಃ ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಲಾರಿರಿ ಎಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದಂತಾಗಲು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವರ ಮುಂದೆಯೇ ಹಾಯ್ದು ಹೋದರೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಇದು ದೇವರ ರಕ್ಷಾಕವಚವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೆನ್ನಬೇಕು ? ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಭಾಸ್ಕರರು ಫರಾರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ೧೭ ವರ್ಷದ ತಮ್ಮನಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಅಲ್ಲಾನಾದ ಶಂಭು, ೩ ವರ್ಷದ ಮಗನು ಹಾಗೂ ಅಜ್ಜಿ ಸತ್ತರೂ ಮಣ್ಣಿಗಿರಲಿಲ್ಲ ಬಂದರೆ ಬಂಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಬಂದವರಂತೆ ಪೋಲೀಸರು, ಸಿ. ಆರ್. ಡಿ. ಗಳು ಬಂದು

ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮಣ್ಣಿಗಾದರೂ ಬರಬಹುದೆಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದರು.

ವೀರ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳಗಾವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಾಯಕಪ್ಪ ಮಣ್ಣಿರರು, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮಹಾರಾಜರು, ಬಸಪ್ಪ ಮುನ್ನೋಳ್ಳಿ, ಹಣಮಂತಪ್ಪ ಭಸ್ಕರಿ, ನಿಂಗಪ್ಪ ಜೋಡಟ್ಟಿ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ ತಲ್ಲೂರ ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಫಕಿರಯ್ಯಾ ಹಿರೇಮಠ, ಮಲ್ಲೇಶಿ ಪತ್ತಾರ, (ಹಿರೆಹೊನ್ನಳ್ಳಿ) ಲಿಂಗ ಬಸಯ್ಯಾ ಸ್ವಾಮಿ ರಾಯಪ್ಪ ಬೆಳಗಲಿ (ಸಾವಳಗಿ), ಶ್ರೀಮಂತ ನಂದೇಕರ, ರಾಮಣ್ಣಾ ಕುಚನೂರ, ನಾಗಪ್ಪ ಪತ್ತಾರ, ಮುರಾರಿ ಹಿಪ್ಪರಗಿ. ಮಾಯಪ್ಪ ನಾವಲಗಿ, ಬಸಪ್ಪ ಚಿಗರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಡರಟ್ಟಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ವೀರರು ಜೀವದ ಹಂಗ ಹರಿದು ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಆಶೀರ್ವಾದದೊಂದಿಗೆ ಆದೇಶವಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಳಗಾವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೀರ ಭಾಸ್ಕರರು ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರ ಮಾಡಲು ಬುದಾಗ ಸುಳುವು ಹಿಡಿದು ಪೋಲೀಸರು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಹಳ್ಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ವೇಷಧರಿಸಿ ಮಿಲ್ಮಿ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಪಾರ ಆಗಿ ಹೋದರು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮುಖಂಡರು ಕ್ರಾಂತಿಯತ್ತ ಬೋಧಿಸಿ ತಾವು ಸರಕಾರದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಗಂಡಾಂತರಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹಾಯಾಗಿ ರಾಜಕೈದಿಗಳಾಗಿ ಸೌಕರ್ಯದಿಂದ ಜೀವಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಭಾಸ್ಕರರಂಥ ಬಹಾದ್ದೂರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರು ಮಾತ್ರ ಸದಾ ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವಾರು ವೀರರು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿ ವೀರ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆದರು. ಲಕ್ಷಾನುಲಕ್ಷ ವೀರರು ಗುಂಡಿನ ಸುರಿಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗಾವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲಿಮುನ್ನೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದ ಬಸಪ್ಪನೆಂಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪಾರ ಆಗಿ ಹೋಗಲು ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಜುತ್ತಿರಲು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಜೋಗಮ್ಮನಿಗೆ ೧೦ ರೂ. ಕೊಟ್ಟು ಕವಡಿ ಸರ ಭಂಡಾರ ಚೀಲ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಗ. ಬಸಪ್ಪ ಹೊತ್ತ ಜೊತೆಗೆ ಸುತಿ ಬಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಿಲ್ಮಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಲಾ ಕಾಶೀಜದ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಧೋಳದ ಕೆ. ಪಿ. ನಾಡಗೌಡರು. ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಲಕ್ಷಾನಿ, ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಈಶ್ವರಪ್ಪಾ ಮಂಡಿ,

ಇದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನ ತಂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೊಂದು ಮಹಾಪರ್ವ. ಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶಾಭಿಮಾನವು ತುಂಬಿ ಸ್ವತಃ ತಾವು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೂ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ತೋರಿಸಿ ಭಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬ್ಯಾಕೋಡ ಶ್ರೀ ವಿ. ಎಲ್. ಪಾಟೀಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಇದ್ದಾಗ ಅವರ ಕ್ಲಾಸಮೇಟರಾದ ಜಮಖಂಡಿ ಯುವರಾಜರಾದ ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮಭಾವು ಪಟವರ್ಧನರು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರರನ್ನು ಕಂಡು ಈತ ನ್ಯಾರೊಂದು ಕೇಳಲು, ಅವರು ನಮ್ಮ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕುರುಬನೆಂದು ಹೇಳಿ ಉಳಿಸಿದರು. ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಹತ್ತಿರ ಹೊನವಾಡ ಎಂಬ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರರಿದ್ದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶೋಧ ಮಾಡಿದ ಪೊಲೀಸರು ಇನ್ನೇನು ಈ ಸಲ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬಾಣತಿ ಕಂಬಳಿ ಹೊತ್ತು ಹೊಸಲ ಮೇಲೆ ಕುಲಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಒಬ್ಬಕೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಸನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಡಿ. ಎಸ್. ಪಿ. ಜಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬ್ಯಾಟ್ರಿ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಇಲ್ಲಾ ನಮಕ್ಕ. ಬಾಣತಿ ನಾನು ಇಬ್ಬರೆ ಇದ್ದವರೆಂದಳು. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಶಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮರಳಿ ಹೋದರು.

ಡಿ ಎಸ್. ಪಿ. ಧ್ವಯರಾದ ಕೋಳೆಕರ್, ವಾಂಡಕರರು ರಬಕವಿಯ ಧನೀಕರಾದ ಶ್ರೀಪತಿ ಪಿಸೆಯವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ನೀವೂ ನಾಮದೇವ ಸಮಾಜದವರು. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಾಮದೇವ ಸಮಾಜದವರು ಫರಾರಿಯಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮೀರಿನಂತ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರೂ ನಾಮದೇವ ಸಮಾಜದವರು. ಕಆವರಂಥ ಒಂದು ಅಮೌಲ್ಯ ಜೀವವನ್ನು ಗುಂಡಿನಾಹುತಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡಬಾರದೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಕೈವಶವಾದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಮೀಪದ ಪೊಲೀಸ ಸ್ಟೇಷನಿಗೆ ಹಾಜರಾದರೆ ನಮಗಿಟ್ಟು ೫೦೦೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರಿಗೆ ಕೊಡುವದಾಗಿಯೂ ಅವರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಏನೂ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭವಸಮಾನಿತ್ತರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೀರ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣವಾ ನಂದರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಮತ್ತೇ ನನ್ನದೇನಿದೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಜರ ಆಗಲಿ ನಾನೇಕೆ ಬೇಡವೆನ್ನಲಿ ಎಂದರು. ತುಕಾರಾಮರು ಜೇಲಿನಿಂದ ಹೋದ

೧೫ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರಿಂದ ಹಾಜರ ಆಗದಂತೆ ಆದೇಶ ಬಂತು. ಕ್ರಾಂತಿ ಮುಂದೆವರೆಯಿತು. ಇಂಥ ಕುತಂತ್ರ ಹೂಡಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಅಧಿಗಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಮರಳಿದರು.

ಬನಹಟ್ಟಿಯ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಂಭಂಧಿಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಕೊಟ್ಟ ಯಾತನೆಗಳು ಅವರ್ಣನೀಯ. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಳಲಿಯಿಂದ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರ ನೆಂಬ ಬಡಗೇರವನು ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಮಳಲಿಗೆ ಹೊರಟ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು, ಯಾವ ಊರಿನವನೆಂದು ಜಬರಿಸಿದಾಗ ಭಾಸ್ಕರ ಆತ ಎಂದಾಗ ಪೊಲೀಸರು ಹಿಗ್ಗಿದರು.

ಈತ ಬನಹಟ್ಟಿಯವನೆಂದ ಕೂಡಲೇ ಇವನೇ ಭಾಸ್ಕರನೆಂದು ಹೊಡೆಯಹತ್ತಿದರೆ ಯಮಯಾತನೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ತೀರುವವರೆಗೆ ಬಡದ್ದರಿಂದ ಆತ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ. ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಮಾಜಾರ ಕೇಳಲು ನಾನು ಬಡಗೇರವನು. ಮಳಲಿಯಿಂದ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ತಾವೇ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಅದೇ ಹೊಡೆತದಿಂದಾಗಿ ಮಳಲಿ ಭಾಸ್ಕರನು ಇಹಲೋಕದ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿದನು.

ಕ್ರಾಂತಿಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರವರ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಧಾರವಾಡ ಬೆಳಗಾವಿ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇವರ ಅತೀ ಪರಿಚಯದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ರೀತಿ, ಆವಶ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಪೊಲೀಸನ್ನೋಡಿಸಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಾವಿಧಾನಗಳಾದ ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಪತ್ರೆ ಬಡಿಯುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಗಂಡುಮೆಟ್ಟಿನ ಗಂಡಾಂತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಮುಂಧಾಳುಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರೆಂಬ ತಾರತಮ್ಯ ಸುಳಿವು ಇರಲಿಲ್ಲ ಇಂದಾದರೂ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಸಮಾನರು, ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ದೃಢವಾದ ಭಾವನೆ ಇದೆ.

ಅನುವಂಶಿಕವಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ತ್ವ ಪಡೆದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಕ್ತದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೆ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ, ಇನ್ನೊಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಸದಾ

ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಭಾಸ್ಕರರು ವೀರರಿಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಹಾಸ್ಯಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡ್ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬರ ತಂಡಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಸರಕಾರಿ ಸಿ. ಆರ್. ಡಿ. ಯು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಾಗಿ ಬಂದು ಇವರ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಇವರಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಬರಹತ್ತಿತು. ರಾತ್ರಿ ಇವರಿಗೆ ಮಾಧವರು ಅವನು ಗುಪ್ತ ಚಾರನಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಸ್ಕರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಮರುದಿನ ಆತ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಗೊಲಭಾವಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಆತನನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ತಾನು ಸಿ. ಆರ್. ಡಿ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೀವ ದಾನ ಬೇಡಿದನಂತೆ. ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದು ಪಿಸ್ತೂಲ ಬವಲಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆತನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿ ವೀರರ ತಂಡವು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ ಒಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರ ಮುತ್ತಿಗೆಯು ಆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ಗುಪ್ತಚಾರನ ಶವ ಒಂದೇ. ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲಾ ನೂರಲ್ಲಾ ಸಾವಿರಾರು ಘಟನೆಗಳು.

ಅತ್ತ ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಭೋಸರ ಅರಸಾದ ಹಿಂದ ಸರಕಾರದ ದಾಳಿ. ಜರ್ಮನ್ ರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀರು ಕುಡಿಯುವವರು ದುಸ್ತರವಾದ್ದರಿಂದ ಆಂಗ್ಲ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟು ಸರ್ ಸ್ವಾಪಡನ್ ಕ್ರಿಷ್ಣರನ್ನು ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಸಿಮ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕೊಡುವ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು. ಪ್ರಕಾರ, ಆದರ ೧೯೪೭ ರ ಅಗಸ್ಟ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕದ ಶುಭ ದಿನದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಾಟಗಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿದ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಂಗ್ಲರು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಅಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದರು.

ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅದೇಶದಂತೆ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಾದ ಸಕಲ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವದ ಶುಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಉದಯವಾದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದವೇ ಆನಂದ. ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದ ಪಾರತಂತ್ರವೆಂಬ ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಅಖಿಲಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೃಷ್ಣಾನ್, ಸಂತರ್ಪಣೆ. ದಾನ ಧರ್ಮ ಧ್ವಜದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲಗ್ನಗಳು ಜರುಗಿ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ನರನಾರಿಯರು ಸಂಭ್ರಮ ಸಡಗರಗಳಿಂದ ನಲಿದಾಡಿದರು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಹೊಸಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೋಳ್ಳಿ, ರಾಯಣ್ಣ, ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ನರಗಿಂದ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರು. ಮಹಾದೇವ ಮೈಲಾರ, ಭಗತಶಿಂಗ, ಲಾಲಾಜಲಪತರಾವ ರಂಥ ವೀರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಗುಂಡಿಕ್ಕಿದರು. ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದರು, ಇಂಥ ಕ್ರೂರ, ನೀಚ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ವೀರ. ಗಂಭೀರತೆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಸಂಸ್ಕರಣೆಯರು. ಇಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ನಗರದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದಹೋರಾಟ ಗಾರರೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದು ಶಾಂತವಾದರೂ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಮ ರಜವಿ ಎಂಬ ಗುಂಡಾ ಪುಂಡನಿಂದ ಸಹಿಸಲಾರದ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೋದರರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ದುಮುಕಿ ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿಯನ್ನಡಗಿಸಿ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ನೆಲಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು, ಅವರ ಶಾಂತತೆಯು ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸದಾ ದೀನ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಪರಮಾಶ್ರನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ ಅವರ ಸೇವೆಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ್ದೇಶವೆಂಬ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆ.

ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ದೇಶಭಕ್ತ ಸಮಾಜಸೇವಕರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಶರಣವಾಹಿನಿ ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ. ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮಾನ್ಯಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ತಾವೇ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ, ಪತ್ರಿಕೆ ಹಂಚಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ. ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜನಜಾಗೃತಿ. ಧರ್ಮಜಾಗೃತಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಂಚೆಗೇರಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಶರೀರ ಸವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಂಠವನ್ನು ಕೇಳಿ ದ್ದೇವಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮೇಲಿನ ಉಕ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಮುಂಗೋಡ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಭಾರತ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾನೂನಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮುಂಬೈ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರು ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪಾ ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ ಸರ್ದಾರ ವೀರನಗೌಡರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಂದಿನ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರನ್ನು ಕಂಡು ದೇಶಭಕ್ತ ಶ್ರೀ ಮುಂಗೋಡ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಫಲರಾದರು.

“ಭಾರತಮಾತೆಯ ವಿವೋಚನೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ನನ್ನ ಗುರು ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಮಹಾದೇವರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಆಶೀರ್ವಾದವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಈಗಲೂ ಸರ್ವರ ಮುಂದೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ನನಗಿರ ದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಭೂಗತ ನಾಯಕನ
ಸಹಚರಣಿ

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ
ಭಾ. ಕೋಪರ್ಡೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದ ವೀರವನಿತೆಯರಾದ ಝಾಂಸಿ ರಾಣಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ, ವೀರರಾಣಿ ಕಿತ್ತೂರಚನ್ನಮ್ಮ, ಬೆಳವಡಿಯ ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ರಾಣಿ, ಅಬ್ಬಯಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಂತಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೋದಿ ಅವರು ಗೈದ ವೀರ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರು ಗೈದ ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವದು ಧರ್ಮ. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಂಹಣಿಯಾದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ಯವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯರ ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣಾಥ ಗೋಕಾಕದರು. ತಾಯಿ ಗುರುಬಾಯಿ ಇವರ ಪವಿತ್ರಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ತಂದೆಯವರು ತವಕದ ಬಾಳಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪರಮ ಭಕ್ತರು. ತವಕದ ಮಠಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಭಾವ ದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಳಯ್ಯನವರ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಸುಭದ್ರಾ ದೇವಿಯ ಉದಯವಾದದ್ದು. ಸಾತ್ವಿಕತೆಯೇ ರೂಪಗೊಂಡಂತೆ ಆಕೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಮನೆತನದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತ ಬೆಳೆದಳು. ಕೃಷ್ಣಾಥರು ಬನಹಟ್ಟಿ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರಿಗೆ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳು. ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ತಂದೆ ಜೀವಾಜಿಯವರು ಗೋಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸುಭದ್ರಾ ತಾಯಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರಿಗೆ ಬೇಡಿದಾಗ ಅವರು ಶ್ರೀ ಬಾಳಯ್ಯನವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಇಂಚೆಗೇರಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ತವಕದ ಮಠದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ತರದ ತತ್ವದ ಬೆಸುಗೆ ಇದೆ. ಯಾವ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ

ಕೊಡಿರಿ. ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ
 ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಸಿ ಹರಿಸಿದರು. ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ೧೯೨೫
 ರಲ್ಲಿ. ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಬುದಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ
 ಆಂಗ್ಲರೊಡನೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಪತಿ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಹೊಸವಾಡದಲ್ಲಿ
 ಪ್ರಥಮಬಾರಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿ ಬಂದರು. ಆಗ
 ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಗಂಡನು ೨ ನೇ ಸಲ ಅಥಣಿ ತಾಲೂ
 ಕಿನ ಮಹಿಷವಾಡಗಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಾಗ ಸ್ವತಃ ಸುಭದ್ರಾ
 ಪತಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿ, ಕುಂಕುಮದ ವೀರ ನಾಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕೃಷ್ಣನ ತಂಗಿ
 ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯು ತೃತೀಯ ಪಾಂಡವನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವೀರ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟು
 ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸುಭದ್ರಾತಾಯಿಯು ವೀರ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರನ್ನು
 ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು. ಎಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿ ಇದು. ಎಂಥ ತ್ಯಾಗವಿದು. ತ್ಯಾಗಬಲಿ
 ದಾನಗಳು ನಿಜವಾದ ವೀರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ. ವೀರ ವನಿತೆಯಾದ ಸುಭದ್ರಾ
 ದೇವಿಯವರು ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಯಮನಪ್ಪಾ ಅರಭಾವಿಯವರು ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ
 ಮುಖಂಡತ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಕ್ಕತಂಗೇರಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
 ಸ್ತ್ರೀ ಸೈನ್ಯಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಾಳಿಮಾಡಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆಯ ವಾಮ
 ಲೇದಾರರ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ೧೧ ತಿಂಗಳ ಕೊಸನ್ನು ತೆಗೆದು
 ಕೊಂಡು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದಳು. ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದು ಬೆಳಗಾವದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ
 ಯಾಯಿತು. ಅತ್ತೆ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀಭಾಸ್ಕರರು ಭಾಗತರಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಸಿಡಿ
 ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾನು ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ. ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ಗತಿಯನ್ನು
 ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಶಿಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಕುಳದ
 ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗನಾದ ಭಾರತೀಶನು ದೈವಾಧೀನನಾದನು. ಮಗನ ಮುದ್ದು
 ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿ ಕಂಗಾಲಾದಳು.

ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಜಮಖಂಡಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಖಂಡರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.
 ಒ. ಪಾಟೀಲರು, ಶ್ರೀ ದುಂದುರ ವಕೀಲರು, ಶ್ರೀ ಅದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ,
 ಕಳ್ಳಿತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಶ್ರೀ ತಿ. ರು. ನೆಶ್ವಿ, ಶ್ರೀ ತಲ್ಲೂರ ರಾಯನಗೌಡ್ರು
 ಇವರೆಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರು ಬಂದಿದ್ದರು.
 ಅವರನ್ನು ಸಾವಳಗಿ ಪ್ರಕರಣದ ನೆವಹಚ್ಚಿ ಬಂಧಿಸಿ, ಜಮಖಂಡಿ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿಟ್ಟರು.
 ಆಗ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರು ಶ್ರೀಮತಿ ತೇಗೂರ ಗೌಡತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ
 ದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಈಕೆಯ ಮಗನಾದ ಭಾರತೀಶನು ತೀರಿ
 ಕೊಂಡಿದ್ದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾರ್ಯೇ ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದ್ದರು.

ಸುಭದ್ರಾತಾಯಿಯವರು ಜೇಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಮಾಧವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದಾಗ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ “ಏನಮ್ಮಾ ಸುಭದ್ರಾ ಅತ್ತ ಗಂಡನು ರಾಯಬಾಗ ಗೊಳಿಬಾರದಲ್ಲಿ ಏನಾಗಿರುವನೋ ಏನೋ ? ಎಂಬ ಕಳವಳ ಇದ್ದ ಮುದ್ದು ಮಗ ಭಾರತೀಶನ ಮರಣ, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗುವ ಅನಂತಯಾತನೆಗಳಿಂದ ನೀನು ಜರ್ಜರಿತಳಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಹಾಗೆ ದುಃಖಿಸಬೇಡ.” ಎಂದು ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರ ನೋಡಿ “ನೋಡಮ್ಮಾ ಸುಭದ್ರಾ, ನೀನು ಗುರುಪುತ್ರಿ, ನಿನಗೆ ಗುರು ಬೇಕೋ ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಮಗ ಬೇಕೋ ? ಹೇಳು ಮಗಬೇಕಾದರೆ ಈಗಿಂದೀಗಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ” ಎಂಬ ದೇವವಾಣಿಯನ್ನಾಲಿದ ಸುಭದ್ರಾ “ಇಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ ನನಗೆ ಗುರುವೇಬೇಕು. ಗುರುಕರುಣೆಯೇ ನಮಗೆ ರಕ್ಷಾಕವಚ”ವೆಂದಾಗ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳಿಸಿದರು. “ನಿನ್ನ ಪತಿ ಭಾಸ್ಕರ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಭಾರತೀಶನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಚಿಂತಿಸದಿರು ತಾಯಿ” ಎಂದಾಗ ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿ ಗುರುವಾವ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರ ಮಹಿಮೆಯನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಮನೆ ಸೇರಿದಳು.

ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಕೆಲದಿನ ಮತ್ತೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಭಾಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಫರಾರಿ ಯಾಗಿ ಹೋಗುವವರು. ತಂದೆತಾಯಿ ಮುಖ್ಯನವರು ದುಡಿಯಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದವರು. ಇಂಥ ದೇಶಭಕ್ತ ಬಡಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯವರ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದು “ ಪ್ರಜಾಭಿವಾಸಿ ” ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಜನತೆಯ ಪ್ರೇಮ ಗಳಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭು ಅವರು ೧೯೪೮ ರ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅಂಬಾಬಾಯಿಯವರ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದು ಅದು ಈಗ ಡಾಗಾ ಅವರ ಕಾರಖಾನೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರು ಇಂದು ಇಂಚೆಗೇರಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಸ ಸ. ಗುರುಪುತ್ರಪ್ಪ ಮಹಾರಾಜರ ತಂದೆಯವರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರು ಪಾದಪ್ಪನವರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಣಿಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ ಅವರನ್ನು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ವೀರ ಭಾರತೀಯರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡು ೪ ಶತಮಾನಗಳ ಪಾರತಂತ್ರವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವು ಕರಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯವಾಗಿ ೧೯೪೭ ಅಗಷ್ಟ ತಿಂಗಳ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕದಂದು ಭಾರತವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಯಿತು.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಪ್ರಕಟರಾದರು.ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವೃತ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭದ್ರಾ,

ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರರು ಯೋಗಿ-ಜೀವನ ನಡಿಸುತ್ತ ಸಾಧುಸಂತರ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ದೀನ ದಲಿತರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ ದೇಶಭಕ್ತ ಸಹೋದರರನ್ನು ಮಾತ್ರಭಾವದಿಂದ ಆದರಿಸುತ್ತ, ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ-ಉಪಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಹಾಗೂ ದಿವ್ಯಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವಾಗ ನನಗೆ ಸಾಬರ ಮತಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಕಸ್ತೂರಬಾ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಸಾಬರಮತಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿರದಿದ್ದರೂ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಂಡಿರುವೆ. ಇಂಥ ವೀರ ವೀರಾಗಣಿಯರ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವ ಭಾಗ್ಯ ನನಗೆ ಲಭಿಸಿದ್ದು ಸುದೈವವೆಂದು ತಿಳಿದುರುವೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿ ಇತಿಹಾಸದ
ಮೂಲಪುರುಷರೆನಿಸಿದ

ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ರಾ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬುದು ಪೌರುಷದ ತಾಯ್ತೀರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಎಲ್ಲರಿಗಿರಬೇಕಾದ ನೈತಿಕ ಹಕ್ಕು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ದಾಸ್ಯಜೀವನವು ಇಂದ್ರನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ನರಕಯಾತನೆಯಂತಿಂತಲೂ ಹೇಯವಾದದ್ದು. ಇಂಥ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಟಿದ್ದು ನಾನು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡದ್ದು ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು.

೧೯೪೨ ರ ಚಲೆಜ್ಯಾವ ಚಳವಳಿ ಕ್ರಾಂತಿಗಿಂತಲೂ ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದ, ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ರಾಚಪ್ಪಾ ಬಾಗಲಕೋಟೆರೆಂದರೆ ಸಕಲರಿಗೂ ಹೆಮ್ಮೆ. ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರ ಮನೆತನದ ಪರಂಪರೆಯು ಬಹುಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದು. ೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ರಾಂತಿಯ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮದಿಂದ ನಿಜಾಮ ಹೈದ್ರಾಬಾದದಿಂದ ಗೋಕಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಲವು ವರ್ಷ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ನಂತರ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ

ಬಂದೂ ನೆಲಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ತಂದೆ ರಾಚಪ್ಪನವರ ಅಜ್ಜಿಯಾದ ಗುರು ಲಿಂಗವ್ವಳಿಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಮನೆ ಮಾತು. ಅವಳೊಬ್ಬ ಶಿವಶರಣಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಾಗಲ ಕೋಟೆಯವರ ಮನೆತನವೇ ಶರಣ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಕೆಲದಿನ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದು.

ತಂದೆ ರಾಚಪ್ಪನವರು ಬಾಲಕ ಅಯ್ಯಪ್ಪನನ್ನು ಅಂದು ಖಾಸಗಿ ಗುರು ಕುಲ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಳಯ್ಯ ಕಾಡದೇವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ತಯ್ಯಾರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ೪ ನೇ ಈಯತ್ತೆ ಇಂದಿನ ಎಂ. ಎ. ಸಮಾನವಾದದ್ದು. ರಾಚಪ್ಪನವರು ನೇಕಾರರಾದ ದೇವರ ದಾಸ್ಯಯ್ಯ ಸಮಾಜದವರು. ನೇಕಾರರು ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಕವಿಗಳು ಸಾಹಿತಿಗಳು ಪಡೆದು ಬಂದ ವರಮೆಂದರೆ ಕಡುಬಡತನ. ಓದುಬರಹ ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಯಾದ ಅಯ್ಯಪ್ಪನನ್ನು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಧನಿಕಮಾರವಾಡಿಯವರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಲಾಲ ಗಣೇಶರಾಮ ಡಾಗಾ ಅವರಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಇಟ್ಟರು. ಅಂಗಡಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಕಾಳ ಎಂಬ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತನಿಂದ ಪೇಪರ ಓದಿಸಿ ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ಪನವರು, ಬಾಡಗಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು, ಶೆಟ್ಟಿ ಚೆನಬಸಪ್ಪರು ಮುಂತಾದವರು ಕೈಕೊಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ, ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು, ಪಟೇಲ. ಡಾ. ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ, ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಭೋಷರ ಉದ್ಬೋಧಕ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಓದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ಉಕ್ಕಿ ತಾನು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟ ಚೈಯು ಉಂಟಾಗಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ೨ ರೂ. ಖರ್ಚು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ಶಿಲಕನ್ನು ಸೇಡಜಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಜಳಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನೆಪ ಮಾಡಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕುಡಚಿಯವರೆ ೧ ಆಣೆ ಚಾರ್ಜ ಕೊಟ್ಟು ತಲುಪಿದರು. ಅಂದು ಅಷ್ಟೇಚಾರ್ಜವಿತ್ತು ಕುಡಚಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ೧ ರೂ ೨ ಆಣೆ ರೇಲ್ವೆ ಚಾರ್ಜ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳಗಾವ ತಲುಪಿದ. ಅಯ್ಯಪ್ಪನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿಗೋದರೆ ಚಳವಳಿಗಾರರ ಸಂಪರ್ಕವಾಗುವದು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಒಬ್ಬರ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಅವರೊಬ್ಬದೇಶಭಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ಅಂದು ಸೇವಾದಲ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಡಾ. ಎನ್. ಎಸ್. ಹರ್ಡಕರರಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದು ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಗೇನೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ಮೋಟಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹರ್ಡಕರರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ದೇಶಭಕ್ತ ಅಯ್ಯನನ್ನು ಆದರಿಸಿ ತಾಪ್ತ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೇವಾದಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತರಬೇತಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಬೆಳಗಾಂವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನು ಒಂದು ೧ ದೋತರ ಹರಿದು ೧ ಚೊಣ್ಣ ೧ ಹಾಪಶರ್ಛ ೧ ಬಗಲಿಗೆ ಹಾಕುವ ಚೀಲ ಹೊಲಿಸಿದರು. ಹೊಲಿಗೆ ಕೂಲಿ ೭ ಆಣೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಸೇವಾದಲದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ರಂಗರಾವ ದಿವಾ ಕರ. ಶ್ರೀ ಡಿ. ಪಿ. ಕರಮರಕರ, ಶ್ರೀ ರಾಮರಾವ ಹುಕ್ಕೇರಿ, ಮುಂಬಡು ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಗಂಗಾಧರರಾವ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮುಂತಾದವರ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟರೇ ಬಾಗಲಕೋಟರು.

ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ. ಅಯ್ಯಪ್ಪನಿಗೆ ಸೇವಾದಲದ ಆಯ ವ್ಯಯದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಬರೆಯಹಚ್ಚಿದ್ದರೆಂದು ಹರ್ಡೆಕರರನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರು ನಗುತ್ತ ಅವರ ಕುಶಲ ಮತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳುವರು. ೧೯೭೩ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಂಗರಾವ ದಿವಾಕರರಿಂದ ನಿಷ್ಪಾವಂತ ದೇಶಭಕ್ತ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕನೆಂಬ ಬಿರುದು ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಹರಡೆಕರರಿಗಂತೂ ಪಂಚ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರ ಚಳವಳಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಬೇರೆ ಯಾಯಿತು. (ಆಗ ಶ್ರೀ ದಿವಾಕರರು ಬಿಹಾರದ ಗವ್ವರ್ನರಾಗಿದ್ದರು.)

ಡಾ. ಎನ್. ಎಸ್. ಹರ್ಡೆಕರರು ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಕರಬಂದಿ ಚಳವಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನವೀರ ರತ್ನಕಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀ ಹಾವೇರಿ ಕುಲಣಿ. (ಹೆಸರು ನೆನಪಿಲ್ಲ) ಭಾಲಚಂದ್ರ ಘಾಣೇಕರ ಮತ್ತು ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಈ ೪ ಜನರಲ್ಲಿ ಘಾಣೇಕರರನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆತನು ಕಾರವಾರ ಕರಬಂದಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಕಾರವಾರ ಕರಬಂದಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕಾರವಾರ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹೋದ ನಮ್ಮ ಮೂವರು ಯೋಧಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಜೇಲ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ ಕೇಳಿದರೂ ಎಲ್ಲ ದಪ್ಪರಗಳು ನಾಶವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಬರಲು ಒಮ್ಮೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರೇ ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ದೇಶಭಕ್ತ ಗೆಳೆಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತ ಆರಾಮ ಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಅಯ್ಯಪ್ಪನನ್ನು ಗುರುತಿಸದೇ ತೊಳಲಿದರು. ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನು ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಖೋಲಿಯ ನೆನಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಆಲಂಗಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಉಟ-ಉಪ ಚ್ಯಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದರು. ಅವರ ಮಗನು ಕಾರ ವಾರದ ಕಲೆಕ್ಟರರಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪರಮ ಮಿತ್ರನು ನನಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ. ಅವರಿಗೆ ಜೇಲ ಸರ್ಟಿಫಿ

ಕೇಟ ದೊರೆತಿಲ್ಲವಂತೆ ತಮಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಎರಡೂ ತಾರೀಖನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಗನ ಜೀಪಿನಲ್ಲಿ ಜೇಲ ಸುಪರಿಟೆಂಡೆಂಟರ ಹತ್ತರ ಕಳಿಸಲಾಗಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ರಿಗೂ ಅಯ್ಯಪ್ಪನಿಗೂ ಮರ್ಯಾದಿಯಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ ರೇಕಾರ್ಡ್ ತರಿಸಿ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಥಣಿ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಬಂದವನೆಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ಸಂಸ್ಥಾನಿ ಪ್ರಜೆರನ್ನು ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲಸಾದ ಊರ ಬರೆದಿದ್ದರು ಚಾಣಾಕ್ಷ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರು.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಬಂಧನದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಸಂಬಂಧಿ ಬಂಧನವು ಸಾಟಿಯಾಗರಲಾಧೇಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರ ಘಟನೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಕಾರವಾರ ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಂದು ಸೇವಾದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇವರನ್ನು ಧಾರವಾಡದ ಸಿಂದಿ ಅಂಗಡಿ ಮುಂದೆ ಪಿಕೆಟಿಂಗಿಗೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಗ್ಲರ ಆದೇಶ ಪಡೆದ ಸೈನಿಕರು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಪಿಕೆಟಿಂಗ ನಡೆಸಿದಾಗ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರನ್ನು ಲಾರಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ನುಗ್ಗು ಮಾಡಿ ಅಟಕ ಮಾಡಿದರು. ಬಡಿಯುವಾಗ ರಾಕ್ಷಸ ಅವತಾರ ತಾಳಿದ ಪೋಲೀಸರು ಮನಬಂದಂತೆ ಬಡಿದಾಗ ಟೊಕದ ನರಗಳಿಗೆ ಅಘಾತ ವಾಗಿ ಎಳೆಲು ಬರದಂತಾಗಲು ಹಾಸ್ಟಿಟಲಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಡಾ. ಕಮಲಾಪುರ ಡಾ. ಕಬ್ಬೂರ ಇವರು ಸೇರಿ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಮಣಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈಬಡಿಯುವಂತೆ ದೇಶ ಭಕ್ತ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರು ಇಂದಿಗೂ ಮರಗುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕೋಡಿಯವರು ಸಕಾಳ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಶ್ರೀ ತಮ್ಮಣ್ಣಪ್ಪನ ವಿಚಾರಗಳು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ನಾವು ಸಂಸ್ಥಾನಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಇಡೇರುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದೇ ತಮ್ಮಣ್ಣನವರು ಉಗ್ರವಾದಿ ದೇಶಭಕ್ತರ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಮೊದಲ ಮೊದಲು ನಾಡುನುಡಿ ಕಾವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಕೆಲಯೋಧರು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಪತಿಜ್ಜೆ ಮಾಡಿದರು. ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಯಿಂದ ಬಂದ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಟಾಯಿಪ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳಗಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಮಡಿಚಿ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಜೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಗೆಯಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವು.

ಅವರು ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಆದೇಶಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಿಕ್ಷುಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದೇಶಭಕ್ತಿಯು ತುಂಬಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದಿತು. ಭದ್ರಕಾವಲಿರಿಸಿ ಕೂದಲ ಕೊಬ್ಬು ಸಿ. ಆರ್. ಡಿ. ಹಾಗೂ ನಮ್ಮವರೇ ಆದ ದೇಶಮೋಹಿ ಪಿತೂರಿ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಗದೆ ಸಫಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾದ ದೇಶಭಕ್ತರು ಹೆದರುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರು ದಿವಾಕರರ ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಅವರ ಕಕ್ಕಂದಿರಾದ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪಾ ಅವರು ೪-೬ ಜನ ಆಪ್ತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ (ಅಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿದ್ದು) ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಾರ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರ ತಂಡವೇ ಮಲಗಿತ್ತು. ಹೇಗೆ ಎಬ್ಬಿಸುವ ದೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕನು ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಯಾರೆಂದು ಕೇಳಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಕ್ಕಂದಿರಾದ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ ಆಪ್ತರನ್ನೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ. ಕಾಕಾನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿರಿ ನಾನು ಭಾರತಮಾತೆಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಈ ಶರೀರ ಪ್ರಾಣ ಗಳೆರಡನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನ ಬರುವದಾದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಬಸಹಟ್ಟಿಗೆ ಬರುವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಹೋರಾಡುವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೆ ವೀರ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುವೆನೆಂದಾಗ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನ ತುಂಬಿ ರೋಮಾಂಚನವಾಗಿ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಉದುರಿದವು. ಆದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈತನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಡುಮಗ ಹಾಗೂ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಬುದ್ಧಳಾದ ಪತ್ನಿಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಕರೆಯಬಂದವರಿಗೂ ಉಭಯಸಂಕಟ. ಅಯ್ಯಪ್ಪನಿಗೂ ಧರ್ಮ ಸಂಕಟ ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪಾ ಆಪ್ತರಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀ ರಂಗರಾವ ದಿವಾಕರರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಲಾಗಿ ಶ್ರೀ ದಿವಾಕರರಿಗೂ ಉಭಯ ಸಂಕಟ. ಆದರೂ ಅವರು ಅಯ್ಯಪ್ಪನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ. ಅವಶ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಾಗಿ ಸಾಂತ್ವನ ಪರ ಹಿತನುಡಿ ಹೇಳಿ ತಾಯಿಯಂತೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ದೇಶ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸ ದೇಶ ಸೇವೆ ಭಾಗ್ಯ ದೇಶಮಾತೆಯಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೂಡುವ ಮಾಡುವ ತಂತ್ರಸಾಹಸಗಳು ಬರೀ ಇವೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ದುಃಖವೆನಿಸಿತ್ತು. ಅದರೆ ಆದೇ ಕಾರವಾರ ಜೇಲಿಹೋಗುವಾಗ ಜೈಜೈಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದೇ ಮೂತರಂ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ

ಹೋದವನು ಇಂದು ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಅಳುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಥ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಇಂಥ ವೀರಾಗ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದನಾಡು ಊರು ಧನ್ಯ. ಅಯ್ಯಪ್ಪನಂಥವರ ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ತ್ಯಾಗಬಲಿದಾನಗಳಿಂದ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದಾಶ್ಯತ್ಯಂಖಲೆಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತಳಾದ ಭಾರತಮಾತೆಯು ವಿಮೋಚನೆ ಹೊಂದಿ ಆನಂದದಿಂದ ನಲಿದಾಡುವಂತಾಗಿದೆ.

ಕಾರವಾರದ ಕಡಲು ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೈದಿಯಾಗಿ ಕಡಿ ಒಡಿಯುವದನ್ನು ನೆನಸಿ ಆ ಕಷ್ಟದ ಪ್ರಸಂಗವು ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಬಂಬಾರದೆಂದು ಕನಿಕರಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತೂ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯವರು ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಗಂಡು ಮೆಟ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿತ್ತು.

ವಿಕಲಾಂಗರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹುಮ್ಮಸು ಸರಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿರದೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾವು ಸ್ವತಃ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿಂಡಿಗಡ ಕಡಿಯುವ ವೀರ ಯುವಕರಿಗೆ ಬನಹಟ್ಟಿ- ರಬಕವಿ ಹೊಸೂರಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ರೊಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿ ತಂದು ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಘಟಕಿ ಏಟಿನ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಸೊಂಟ ಮುರಿದರೂ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಕಾರದ ಅಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಆಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಪರದೇಶಿ ಕಪಡಾ ಹೋಳಿಕರೂ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಮೂರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಳಿ ಮಾಡಿ ದಾಗ ೧ ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಾಳದವರ ಮನೆ ಹತ್ರ ಬಾಣಕಾರ ಬಾಗಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಪರದೇಶಿ ಜರತಾರಿ ಪಿತಾಂಬರ ಮುಂತಾದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಹನ ಮಾಡಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದವರು.

ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ನರಿದ್ದಂತೆ. ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಶಿವಯೋಗೇಪ್ಪ ವಡೋಡಗಿ, ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿ, ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟಿನ, ಗಂಗಾಪ್ಪ ಧಬಾಡಿ, ನಾಮದೇವ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ, ಮುಂತಾದ ಯೋಧರ ಸಂಪರ್ಕವು ಇವರಿಗೆ ಸದಾ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾರವಾರದಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರ ಬಂಧನ ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರ ಅಂಗವಿಕಲತೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ

ಸಿಫಿಲವಾದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರವು ಸತ್ವಹೀನವಾಯಿತು. ಅತ್ತ ವೀರ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರಭೋಸರು ಅರಬ್ಬಾದಹಿಂದ ಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಿಂಗಾಪೂರ ಪತನಗೊಳಿಸಿದರು. ಜರ್ಮನರ ಬಾಂಬದಾಳಿ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ, ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಜನಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಮಹಾಪಾಪವೆಂಬ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಭಾರತೀಯ ವೀರರಿಂದ ಜೇಲುಗಳು ತುಂಬಿಹೋದವು ತಾರ ತಂತಿ ಹರಿಯುವದೂ, ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿ ಕೀಳುವುದು ಕಚೇರಿ ಅಂಚೆ ಕಟ್ಟಡ ಸುಡುವುದು, ಪಿತೂರಿ ದೇಶದ್ರೋಹಗಳ ಮೂಗ ಕತ್ತರಿಸುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಸಹಕಾರಗಳಿಂದ ಕಡಲ ರಾಣಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿ ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಟ್ಟಿ ಸರಕಾರವು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಸಾರಿ ೧೯೪೭ ರ ಅಗಷ್ಟ ತಿಂಗಳ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕಿನಂದು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಆಳಿಕೆಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು.

ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆಂಗ್ಲರಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ಯವರಂಥ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರು ಪ್ರಕಟರಾದರು, ಶಿಕ್ಷೆಯನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶಭಕ್ತರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯ್ತು ಅಖಂಡ ಭಾರತವು ಶ್ರೀಂಗರಿಸಿದ ನಂದನವಾಗಿ ಗೊಚರಿಸಿತು. ಭಾರತದ ನರನಾರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವದ ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿದರು, ಆ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯವರ ಓಣಿಯು ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರಾಸ ಭೋಜನಗಳಿಂದ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆದು ರಾತ್ರಿ ಮನರಂಜನೆ ಮರುದಿನ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ನಗರದ ಪ್ರಮುಖರು ಕೂಡಿ ಜುಗಿ ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿದರು.

೭೯ ವಯಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ ಎಂದರು. ಕಿವಿ ಮುಂದವಾಗಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಮುಂದವಾಗಿರದ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯಪ್ಪನವರು ತಮಗೆ ನೆನಪಿದ್ದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೆಲವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವಾಗ ನನಗೆ ೪೨ ರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಭಾವನೆಯಾಯಿತು. ವೀರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸುಸಂಧಿ ಲಭಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲದ ಆನಂದ.

ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರಾದ

ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ಪ ನಾ. ಚಿಂಚೋರ

ಮಾನವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಮಹಾನ್ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಮಹಾಪತಿವೃತ್ತಿಯರು ಪಂಚಪ್ರಾಣವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಸಿ ಕೊಂಡದ್ದು ನಮ್ಮ ಆರ್ಯಾರ್ವಕ್ ಹೊಸದೇನು ಅಲ್ಲ. ಅಂಥ ಪುಣ್ಯವಂತರಿಂದ ಪುನಿತರಾದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕಲಿಗಳೂ, ಕವಿಗಳೂ ಜನಿಸುವ ತಪೋಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ವೀರಯೋಧರ ಬೀಡಿದು. ನಹುಷ, ಮಾಧಾಂತ, ದಶರಥ, ರಾಘವ, ಯಾದವ, ಘಟೋದ್ಗಜ, ವೃಷಕೇತು, ಅರ್ಜುನ, ಭೀಮಾದಿಗಳ ಶಿರೋದಾರಗಳ ಪೌರಾಣಿಕ ಅಮರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ವಿಶ್ವವಂದನೀಯವಾದವುಗಳು.

ಅಂಥ ಪಾವನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ಪ ನಾಗಪ್ಪ ಚಿಂಚೋರ ಬನಹಟ್ಟಿ ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಚಿಂಚೋಳ್ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ಸಾತ್ವಿಕ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನರಾದ ನಾಗಪ್ಪ ಭೀಮವರ ಪವಿತ್ರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರರಿವರು. ಕನ್ನಡ ಉರ್ದು & ನೇ ಇಯತ್ ಕಲಿಯುವಾಗಲೇ ಆ ಊರಿಗೆ ಪ್ಲೇಗದ ಮಾರಿಬೇನೆಯಿಂದ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ದೈವಾಧೀನರಾದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಕರಾಮಣ್ಣನವರು ಅನಾಥರಾದರು.

ಅದೇ ಊರ ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿನಿಂತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ೩ ನೇ ಇಯತ್ತೆ ಶಿಕ್ಷಣವಾದದ್ದು ೩ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಕಲಬುರ್ಗಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಅಡತಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಕರಿ (ಸಂಬಳವಿಲ್ಲದ ಉಮೇದವಾರಿ) ಯನ್ನು ಕೇವಲ ೧ ವರ್ಷ ಮಾಡಿ ಕಷ್ಟಮಯದಿನಗಳೆನಿಸುತ್ತಾ ಸೊಲ್ಲಾಪೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉದರ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ೧ ಹೊಟೀಲ ನೋಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಹೊಟೀಲ ಬಂಧನ ಕಳಚಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪುನಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಗಾಣದೆ ಅಹಮದನಗರ, ಧೂಂಡ, ಭುಸಾವಳ, ಮನಮಾಡ ಮುಂತಾದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನವು ಹುಟ್ಟಿ ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಂಗ್ಗರ ಅಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ೧೯೩೬ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಪೂರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಆಧಿವೇಶವು ವೀರ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಭೋಸರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು. ಅವಾಗಿನಿಂದಲೂ ಇವರಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯು ತುಂಬಿ ಹೊರಚಲ್ಲಹತ್ತಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರ ವೀರಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕಿಡಿಯಂತಾದರು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಳಿಗಾಲದ ನಾಂದಿಯು ಸುರುವಾಗಿತ್ತು. ಅತ್ತ ಜರ್ಮನರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಲಂಡನ್ ನಗರವನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡ ಹತ್ತಿದರು. ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಬೇಗೆಯು ಕಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹಬ್ಬಿ ಅಂಗ್ಗರ ತಡವರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣನವರು ನಾಶಿಕದ ಕರಸ್ಸಿನೋಟ ಪಾಕ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಫೋಟೊ ಗ್ರಾಫರರಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ೨-೩ ವರ್ಷ ನಾಶಿಕದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅಂದರೆ ಇಸವಿ ೧೯೪೧ ರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಆರಂಭವಾಗಿ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಗಳೆಂದರೆ ಅಚಾರ್ಯ ವಿನೋಬಾನೆಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಜನಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದು. ಅದು ಮಹಾಪಾಪವೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮಜಿಯವರ ವೇದವಾಕ್ಯದಂತೆ ವಿರೋಧಿಸಿ ಸವಸಾರು ವೀರಯೋಧರು ಕಾರಾಗಾರ ಸೇರಿದರು.

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ ಸರಕಾರವು ಸ್ವಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಲಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸಹಿ ಇಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕ ಎಂಡು ಹೇಳಿ ನಕ್ಕು ಕಳಿಸಿದರು. ತಿರಸ್ಕೃತ ಅವಮಾನಿತ ಕ್ರಿಪ್ಸರು ಹೇಗೆ ಹೊಂದತೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

೧೯೪೨ ರ ಚಲೇಚ್ಚಾವ ಚಳವಳಿಯ ಕ್ರಾಂತಿ ಕಹಳೆ ಊದಿತು. ಮುಂಬೈ

ಗೋವಾಲಿಯಾ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕೊನೆಯ ಅಧಿವೇಶನವು ಶ್ರೀ ಮೌಲಾನಾ ಅಬುಲಕಲಮ ಆಝಾದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು. ಶ್ರೀ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರುವರು ಮೈ ಆ ರಹಾಹು ಎಂದು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ತಂತಿ ಕಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಪೋಸ್ಟಮಾಸ್ತರರು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಮುಂಬೈ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಚೇರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಕೊಡುಂಡಿಯಾದರು. ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಆಂಗ್ಲರಿಗೆ ಚಲೇಜ್ಞವ ಅತಾ ಹಕಲಾಶಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾಡಿರಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿಯಿರಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಬೀರಿದರು. ಅಧಿವೇಶನ ಮುಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ. ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು, ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ, ಪಟೇಲ ಮೌಲಾನಾ ಅಝಾದಖಾನ. ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫರಖಾನ್, ಶಂಕರರಾವ್ ದೇವ, ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಭಾಯಿ ದೇಸಾಯಿ, ಬಾಳಾಸಾಹೇಬ ಖೇರ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಯಾರೀಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದ ಗುಪ್ತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು. ಇವರಲ್ಲರ ಜೊತೆಗೆ ಮರಾರಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರೂ ಇದ್ದರು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ, ಕಸ್ತೂರಿಬಾ, ಮಹಾದೇವಭಾಯಿ ದೇಸಾಯಿಯವರನ್ನು ಅಫಘಾನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಆಕಮ್ಪದ ನಗರ ಕಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡಲಾಯಿತು. ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳಿಕೆಯುಳಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸ್ಪೂರ್ತಿಗೀತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾತ ಪೇರಿ (ನಗರ ಸಂಕೀರ್ತನೆ) ಮಾಡುತ್ತ ಧೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಚಂಚೋರವರನ್ನು ಕೆಲವು ವೀರಯೋಧರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಾಶಿಕ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲಿನ ೬ ತಿಂಗಳ ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ೨೦೦ ರೂ. ದಂಡ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ೨ ತಿಂಗಳ ಮತ್ತೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಹೀಗೆ ೮ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ನಾಶಿಕ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲ ಹಾಗೂ ವಿಸಾಪುರ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಪಡಬಾರದ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿ ೨ ದಿ. ೧೦-೩-೧೯೪೩ ಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ನೋಕರಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಾಷ್ಟ್ರ ಸೇವೆಯೇ ಜೀವಿತದ ಪರಮಗುರಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೪೩ ರ ಅಗಷ್ಟ ೯ ನೇ ದಿನಾಂಕಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಫಘಾನ ಅರಮನೆಗೆ ದೇಶ ಭಕ್ತರ ತಂಡಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೋರ್ಚಾ ಒಯ್ದದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣನವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಂಧಿಸಲಾಯ್ತು ಮತ್ತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಘೋರಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು. ಪರತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಸಿದ್ಧರೂ ಬದುಕಿ ಬಯಲಾಗುವದು ಮಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ಭೀಷ್ಮಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಶ್ರೀರಾಮಣ್ಣನವರದಾಗಿತ್ತು. ಸತ್ತರೆ ವೀರ ಸ್ವರ್ಗ. ಗೆದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ನೋಕರಿ ಕಳೆದು

ಕೊಂಡು ವನವಾಶಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮನದಲ್ಲಿ ತಳಮೆಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಕಡಲ್‌ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಡಗು ಹತ್ತಿಸಿ ಪಲಾಯನಗೊಳಿಸುವ ವೀರಸಂಕಲ್ಪವೇ ಉಸಿರಾಗಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಣ ಮಾಮರ ಎತ್ತಣ ಕೋಗಿಲೆ ಎತ್ತಣದಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧ ವಯ್ಯಾ. ಬೆಟ್ಟದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಮುದ್ರದ ಉಪ್ಪು ಎತ್ತಣದಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧ ವಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಂಠದಂತೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಬಿದ್ದಿ ಬಂಧುಗಳೆತ್ತ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಂಚೋರ ಗ್ರಾಮದ ರಾಮಣ್ಣವರೆತ್ತ ಎತ್ತಣದಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧ. ವೀರಯೋಧ ರಾಮಣ್ಣನವರನ್ನು ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಿವರಿ ಗಂಗಮ್ಮತಾಯಿಯವರು ಮಮತೆಯಿಂದ ತಂದೆ ತಾಯಿಯವರನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಕಂದನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬರ ಗರಡಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ಕ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧರಾದ ರಾಮಭಾವು ಅವರಿಗೆ ನಿಕ್ಷೇಪ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜನಜಾಗೃತೆ ಗೈಯುತ್ತಾ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು,

ಕೆ. ಪಿ. ಸಿ. ಸಿ. ಯವರು ಗುರ್ಲಹೊಸೂರದಲ್ಲಿ ತೆರೆದ ಸೇವಾದಲ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಣ್ಣ ಚಿಂಚೋರ ಹಾಗೂ ಆರ್. ಜಿ. ಮೊರೆಯವರು ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿ ವತಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನಿಂಗ ಪಡೆದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಯೊಂದಿಗೆ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಸೇವಾದಲ ಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀ ಮೋರೆ ಯವರು. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್‌ರಾಗಿಯೂ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ತಯಾರಿ ಸಿದ್ಧರು ಯಾವದೇಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸೇವಾದಲವೇ ಜೀವಾಳ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸೇವಾ ದಲ ವಾಚನಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಹಲವಾರು ಜನರಿಗೆ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀಯುತರು ಜೇಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮುಂಬಯಿ, ಪುಣೆ. ಕಾರ ವಾರ, ವಿಜಾಪುರ ಮುಂತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಖಂಡರ ಆಶ್ರಿತ ಸಂಪರ್ಕ ದಿಂದ ಸ್ನೇಹಲತೆಯು ಹಬ್ಬಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ದೇಶಭಕ್ತರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಡುವೆನಿಸಿದರು, ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆಯವರಿಂದ ಬನಹಟ್ಟಿ ಭಂಟರು ಎಂಬ ಬರು ದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿತು. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ೨೬ ನೇ ಜನೇವರಿಯನ್ನು ಅತೀ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಸ್ವಂತಂತ್ರ ಘೋಷಣೆಯದಿನ. ಮುಂದೆ ಇದೇ ೨೬ ನೇ ದಿನಾಂಕವು ಗಣರಾಜ್ಯದಿನವಾಯಿತು.

೧೯೪೭ ರ ಅಗಸ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಕ್ರಿಪ್ಸರ್ ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಂಗ್ಲರು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತ ಇಂಗ್ಲಂಡ ಕಂಡರು. ಭಾರತದ ದ್ಯಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವ ಜರುಗಿ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ಹರುಷಳಾಗಿ ನಕ್ಕು ನಲಿದಳು. ತಳಿರತೋರಣಗಳಿಂದ ನಗರ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರಾಸ ಭೋಜನಗೇರ್ಪಟ್ಟವು. ಸುಮಂಗಲೆಯರು, ಮಂಗಲಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಅನಂದೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಲಿದಾಡಿದರು. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಸೇರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ಮುಂದೇನು? ಎಂಬ ಶಿರ್ಷಿಕೆಯ ಭಾಷಣವಾಗಿ ಅಂದೇ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು, ಇಂದು ಆ ಮಾತು ನೆನಪಾದರೆ ಅವರ ಧುರೀಣತ್ವಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವೇನಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ನೋಕರಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ರಾ.ನಾ.ಚಿಂಚೋರ ಕುರಿತು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಲಾಗಿ ಬಂದು ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ಆದೇಶ ಬಂತು. ಆದರೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೆಳೆದದ್ದರಿಂದ ಮಿತ್ರರು ಚಿಂಚೋರರನ್ನು ಅಗಲಿರಲಾರದೆ ಅವರನ್ನು ಹೋಗಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬನಹಟ್ಟಿ ರಹವಾಶಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿದರು.

ಸನ್ ೧೯೪೮ ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮರು ವರ್ಷವೇ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನ ಕರಣ ಮಹಾಕಾರ್ಯವು ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯರಾದ ಭಾರತ ಭಿಷ್ಣುರನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ ಪ್ರಜೆರೊಂದಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿತು. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಸ್ವಾಗತಾಥ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತು ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆ ಯವರ ಘನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿ ಅಖಂಡ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾ. ನಾ. ಚಿಂಚೋರರು ಸೇವಾದಲದ ಸಂಘಟಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ಸಕಲ ಮುಖಂಡರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖರು ಸೇರಿ ಗೃಹಸ್ಥಶ್ರ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀ ಕಾಡಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಲಗ್ನಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸರ್ವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಸಕಲರಾಶಿವಾರದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಸಾರ ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಹಾಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿ ಬರೆದ ಲೇಖನವಿದಲ್ಲ

ಅವರು ನನ್ನ ಪರಮಮಿತ್ರರು. ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರ ಸಂಘದವತಿಯಿಂದ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಅವರಷ್ಟೆ ಎತ್ತರಳುಳ್ಳ ಸುಂದರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೇ ಶ್ರೀ ರಾ. ನಾ. ಚಿಂಚೋರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ತು. ಗೋ, ಕೋಪರ್ಡೆಯವರು. ಇಂಥ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥ ಬರೆಯಲು ಆದೇಶಿಸಿದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ ತು. ಗೋ. ಕೋಪರ್ಡೆಯವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ವೀರ ಸಂಕಲ್ಪ
ತೊಟ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ
ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪ ಸಿ. ಅಜ್ಜಪ್ಪಗೋಳ

ಭೀಮಕಾಯದ ವಜ್ರದೇಹ, ಅಜಾನುಬಾಹು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಬನಪ್ಪಾ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾ ಅಜ್ಜಪ್ಪಗೋಳ ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮಹಿಷವಾಡಗಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ. ತಂದೆ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ತಾಯಿ ಗಿರವ್ವ ಇವರ ಪವಿತ್ರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ೩ ಜನ ಹಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ೨ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೩ ನೇ ಯವರೇ ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪನವರು.

ಮಹಿಷವಾಡಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಪ್ಪಗೋಳ ಮನೆತನವು ಅನ್ನದಾನದ ಛತ್ರವೆಂದರೂ ಅತೀಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಹಿಂದೆ ನಡೆದಂತೆ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ದೇಶಭಕ್ತ ತಂದೆಯಾದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ವೀರದೇಶ ಭಕ್ತಿಯು ಹರಿದು ಬಂದ ಪವಿತ್ರ ರಕ್ತವೇ ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಹರಿದುದು. ದೇಶ ಭಕ್ತರ ಮನೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸುದ್ದಿಯೇ ಸುದ್ದಿ. ಬಾಲಕ ಬನಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವ ಹುಮ್ಮಸು ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲೇ ವಜ್ರಶರೀರದ ಸಂವತ್ಸ ಪಡೆದ ಧೀರ ಬನಪ್ಪನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರ ರಾದ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಬಿ. ದಳವಾಯಿ ವಕೀಲರು ಹಿಡಕಲ್ಲದ ಇಮಾಮಸಾಹೇಬ ಮುಲ್ಲಾ ಬೆಡಕಿಹಾಳ ಸಿದಗೌಡರು ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ದುಷ್ಟ ಆಂಗ್ಲರ ಆಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ವಿದ್ವಂಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಮುಖಂಡತ್ವವಹಿಸಿ ಜೀವದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಇಮಾಮಸಾಹೇಬ ಹಿಡಕಲ್ಲರು ಎಂಥ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹತ್ತಿ ನಾಲ್ಕುಳುದ್ದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜಿಗಿದಂತೆ ಜಿಗಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಿಕ್ಕ ಜೊತೆಗಾರರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಬನಪ್ಪನಂತೆ ಬಲವಿದ್ದವರು ಬಹುಜನರಿದ್ದರೂ ನಾಯಕ ಬನಪ್ಪನ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದುರಾಳಿಗಳಾದ ವೈರಿಗಳು ಬಂದರೆ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯನ್ನು ಒದ್ದು ಕೆಡವಿ ಹಿಚುಕಿ ಕೊಲ್ಲುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಸಾಹಸ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಿನಾಕಾರಣ ಯಾರ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ವೀರರಾಗಲಿ, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಿರಪ್ಪಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಅಸಡ್ಡೆ ತೋರಿದರೆ ಅವರ ಸೊಂಟ ಮುರಿದು ಎಂದೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಂತೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕನ್ನಡ ೬ ನೇ ಈಯತ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಆಗಿನಿಂದಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯಜ್ಞ ದಿಕ್ಷಿತ್ತರಾದರು. ವೀರಯೋಧ ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪನ ಸೈನ್ಯ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವಾಗಿ ಗುರಿ ಹುಡುಕುವರೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅವರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಉಳ ಕೊಂಡ ಸೌದಿಯ ಚಾವಡಿಯು ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

೧೯೪೨ ನೇ ಚಲೇಜಾವ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ಯಾದವಾಡದ ಬಾಳಕೃಷ್ಣ ಕೋಟೆವನಿಯವರಲ್ಲಿ ಭೂಗತರಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಾಳಕೃಷ್ಣರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಖರಾಗುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ ಭೂಗತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಯೋಧರಿಂದೊಡಗೂಡಿ, ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲಾ ನೂರಾರು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಕುಬೂದಿ ಬಳಿದು ಫರಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಮುರಗೋಡರ

ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇವರ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಚಟವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಂಥ ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದರೂ ಅವರ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬೆಣ್ಣೆಯೊಳಗಿನ ಕೂದಲಂತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಾರ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಅಚಲಶ್ರದ್ಧೆ ಮಹಾದೇವರ ಮೇಲಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಬಾಳಕೃಷ್ಣ ಕೋಟಿಮನಿಯವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳು. ಅವರು ಜೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಂಡಪಂಡಿತರು. ಇವರು ಹೇಳಿದ್ದೂ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದೂ ಸರಿಹೊಂದಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಟಕ್ಕೋಡ ನ್ಯಾಮಗೌಡರ ಹಾಗೂ ರಾಯಬಾಗ ಜಂಗಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗೋಳಿಬಾರ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ. ರದ್ರಚ್ಚಿ ಮುಂತಾದವರು ವೀರ ಬನಪ್ಪನವರ ಅತೀ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳು.

ಪರದೇಶಿಯರ ತುಳಿತದಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಬಂದ ವಿಮೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜಯಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿಯುವೆವು. ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾವಸಾನವಾದರೆ ನಗುನಗುತ್ತ ವೀರ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುವೆಂಬುದೇ ರಣಾಂಗಣ ವೀರ ಬನಪ್ಪನವರ ಉದ್ಗಾರವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಗತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರು ತಂಗುವ ತಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಿಷವಾಡಿಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣವು ಇವರ ವೀರಮಾತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ೩-೪ ದಿನ ಊಟವಿಲ್ಲದೆ ಫರಾರಿಯಾಗಿ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಾತಂತ್ರ್ಯವೀರರು ಅನ್ನಗಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಂಥ ಪುಣ್ಯ ಇದಂಥ ಪವಿತ್ರ ಧರ್ಮ. ಇಂಥ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೊರೆತು ಭಾರತಮಾತೆಯು ೪೦೦ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ದಾಶ್ಯದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾದದ್ದು. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿ ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಬನಪ್ಪನು ಹಿಪ್ಪರಿಗೆ ಬಸಯ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ನಾಯಕಪ್ಪ ಮಾಸ್ತರರು ರಬಕವಿಯ ಚನ್ನಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಾರತಂತಿ ಹರಿಯುವದು. ಕಚೇರಿ ಸುಡುವದು. ಅಂಚೆಪೆಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶಮಾಡುವದು, ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿ ಕೀಳುವದು. ಸೇತುವೆ ಕೆಡುವವದು ಮುಂತಾದ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಆಂಗ್ಲರ ಆಳಿಕೆಯು ಸೂತ್ರವಾಗಿ. ನಡೆಯದಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಈ ಮಹಾರಾ ಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಥಣಿ ಪ್ರೇಸ್ಸು ಸುಡಲು ಹೋದಾಗ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳ ಪಿತೂರಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರನ್ನು ಪಾರಮಾಡಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಬನಪ್ಪನವರು

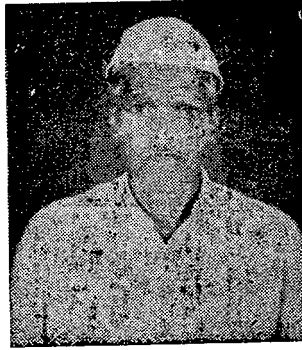
ಪೋಲೀಸರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಳಗಾವಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. ಹಿಂದೆಗೆ ಜೇಲಿನ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡವು ಗಡಗಡೆ ನಡುಗಿ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡುವ ದಾಗಿ ಸಾರಿತು. ಸಹಸ್ರಾರು ಜನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿದರು. ಲಕ್ಷಾನುಲಕ್ಷಜನ ವೀರರು ಗುಂಡಿನೇಟೆಗೆ ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟರು. ಕೋಟಾನು ಕೋಟಿ ಜನ ವೀರ ಯೋಧರು ಜೇಲುಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ವೀರಮಾತೆಯರು ವೀರಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟರು. ವೀರ ಪತ್ನಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಾಂಗಲ್ಯವನ್ನು ಹರಿದು ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಅಡಿದುವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನರ್ಪಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಇಷ್ಟ ೧೯೪೭ ರ ಅಗಸ್ಟ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕಿನ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಗೃಹನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಯ ಕೆಂಪುಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ಶ್ರೀವರ್ಣ ಧ್ವಜವು ಹಾರಿ ಗಗನಾಂಗಣವನ್ನು ತ್ರಿಂಗಾರಗೊಳಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬೆಳಗಾವಿ ವಿಜಾಪುರ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಭೂಗತರಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ವನವಾಸ ಅಜ್ಞಾತವಾಸಗಳಿಗೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿ ಪ್ರಕಟರಾಗಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಹಿಷವಾಡಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಳೀರುತೋರಣಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಮೈಷಾನ್ ಭೋಜನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಶುಭ ಸಮಾಸಮಾರಂಭದ ದಿನ ವೀರ ಬನಪ್ಪನವರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಾಡಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಫಲರಾದರು.

ಕ್ರಾಂತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪವಾಸ ವನವಾಸ ಭವಣಗಳಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ಶರೀರವು ಘಾತಿಯಾಗಿ ಇಂದು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಿರತ ದುಡಿಯುತ್ತ ವೀರಯೋಧರ ಸಹಚಾರಿಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾ ವಿ. ಜಾಧವ

ಮಾಧಾಂತ, ಪುರುರವ, ನಳ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಸತ್ಯಸಂಧ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಆಳಿದ ಪವಿತ್ರ ಭೂಮಿ ಭಾರತ, ಸಪ್ತಋಷಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟ ಯೋಗಭೂಮಿ ಭಾರತ. ಪಂಚಕನ್ಯೆಯರಾದ ಅಹಲ್ಯಾ, ಸೀತಾ, ತಾರಾ, ದ್ರೌಪದಿ, ಮಂಡೋದರಿಯರಂಥ ವ:ಹಾಪತಿವೃತ್ತಿಯರಿಂದ ಪಾವನವಾದ ಭರತಭೂಮಿ.

ಇಂಥ ಸುವರ್ಣ ಭಾರತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕ್ರೂರ ಬೇಧ ನೀತಿಯಿಂದ ಮೋಸ ಗೊಳಿಸಿ ಭಾರತದ ನಂಬಿಸ್ತ ಅರಸರ ಕೊರಳಕೊಯ್ದು ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ, ಆಂಗ್ಲರು ತಮ್ಮ ಏಕತಂತ್ರಿಯ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರದಿಂದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ತುಳಿದು ಜಬ್ಬ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ಕೊರಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗವೇ ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಯ ಅವತಾರವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಹಳೆ ಮೊಳಗಿತು. ಸುಯೋದಯದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂಜೋದಯವಾಗುವಂತೆ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಟಿಳಕ, ಗೋಖಲೆ ಮುಂತಾದವರು ಜನಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರುಣ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಸೋಧಕೆ ತಳಪಾಯ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ನಿಂತರು. ಇಂಥ ಸತ್ಯಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಮೋಘ ಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗಾಂಧಿ ಮಾಧವಾ ನಂದರಂಥವರ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಿಗೆ ಭೀಮರಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು, ಕ್ರಾಂತಿಯು

ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಗಿತು. ಅಂಥ ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾ ವಿರೋಧಿ ಜಾಧವರು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ೧೯೧ ರಲ್ಲಿ ತಂದೆ ವಿರೋಧಿ ತಾಯಿ ತಾನಿಬಾಯಿಯವರ ಪವಿತ್ರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ವಿರೋಧಿವರ ಉದರಂಭಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೃಷಿಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾ ಅವರು ತಾರುಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಾವಳಿಗೆಯ ದೊಡ್ಡ ರೈತರಾದ ಗೋಶಿರಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ೧೫ ರೂ. ಕೂಲಿಯಂತೆ ಜೀತ ಇದ್ದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಿನ ಕಾಲವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಪರ್ವಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಧನಿಯಾದ ಗೋಶಿರಯ್ಯನವರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ದಾದೋಬಾ ಅವರ ಮನೆಯ ನಂಟಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಸಕಲವನ್ನೂ ತೂಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಅವರಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ನರಸಿಂಹೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ತೋಟದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗ ನಡೆಸಿದರು. ಸಾವಳಿಗೆಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಮುರಗೋಡರ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯಜ್ಞದ ದಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಾದ ರಾಯಪ್ಪ ಬೆಳಗಲಿ, ಯಶವಂತ ಥೋರಾತ ಸುರೇಂದ್ರ ನಾಂದ್ರೇಕರ, ಭೂಪಾಲ ನಾಂದ್ರೇಕರ ನಾರಾಯಣ ಕಾಟಕರ, ಭೀಮಸಿ ಮಾಳಿ ಹಾಗೂ ಇವರ ರೈತ ಧನಿ ಗೋಶಿರಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆದು ಕ್ರಾಂತಿ ಬೇಗೆಯು ಹೊತ್ತುಹತ್ತಿತು.

ಶ್ರೀ ಗೋಶಿರಯ್ಯನವರ ತೋಟವು ಸಾವಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ದೂರದ ಅಡವಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ಆ ತೋಟವು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದ ಬೀಡಾಯಿತು. ದಾದೋಬಾ ಅವರು ಪರಿಚಾರಕನಾಗಿ ಭಾಗತರಿಗೆ ಅನ್ನವಸತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಊರಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿ ತಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರನ್ನು ಅನ್ನಗಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಗುಪ್ತಚಾರರಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ, ದಾದೋಬಾ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡೆದು ಭಾಗತ ವೀರರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದಂಡನೆ ಕೊಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಬರುವದು ನಿಜ ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮರಣವು ಖಂಡಿತವೆಂದಾಗ ಇಷ್ಟೊಂದು ತರಬೇತಿ ಎಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವೆ ಎಂದು ರಾಯಪ್ಪನಿಂದ ತಿಳಿದು ಎದೆಗೆ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ ಕಚ್ಚು ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳದಂತೆ ಸ. ಸ. ಮಧವಾನಂದರ ಅದೇಶದಂತೆ ಎಂದೂ ಯಾವ

ದಂಡನೆಗಳಿಗೂ ಹೆದರಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆ ಮೀರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ
 ರಾತ್ರಿ ಸರಿ ರಾತ್ರಿಗೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬರುವದಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರು ಗುಪ್ತ
 ಚಾರನಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾ ಅವರು ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ
 ರಾತ್ರಿ ೧೨ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುವ ಗುಡುಗು ಮಿಂಚಿ
 ನಿಂದ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತುಂಬಿ ಬೋರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಹರಿಯುವ
 ಹಳ್ಳದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಾರ ಆಗಿ ಬರುವರೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೋಟಕ್ಕೆ
 ಬಂದು ಒದ್ದೆಯಾದ ಅರಿವೆ ಬದಲಿಸಿ ಹೊರಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಾಧವರು ಬಂದೇ
 ಬಿಟ್ಟರು, ಘಾಭರಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಹಳ್ಳದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಾರಾದೆ ಪ್ರಭು ಎಂದಾಗ
 ನೀನೆಲ್ಲಿ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಿ ನೋಡು ಆದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಾಯಕಲ್ಲಿಳಿ
 ಯದೇ ಬಂದೆ ಎಂದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸಾವಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಿಲಿಟ್ರಿ
 ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಗಾಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿರೇಪಡಸಲಿಗೆ
 ಕಳಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟಿಸರ್ಪವು ಶಗಣ ತಿನ್ನುತ್ತಾ
 ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಂಡೆ. ಅದು
 ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಗುರುದೇವಾ ನೀನೇ ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದಾಗ ಆ ಸರ್ಪರಾಜನು
 ಹರಿದು ದಾರಿಬಿಟ್ಟು ಹೋದನು ೨ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮಾಧವಾನಂದರು
 ತೋಟಕ್ಕೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಹಾವಿನ ಪ್ರಕರಣ ಹೇಳಿದಾಗ ಗುರು
 ರಕ್ಷಿಸುವನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಾ ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.

ಸಮೀಪದ ತೋಟದ ರೈತರು ನಿನ್ನಿಂದ ನಮಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಹಿಂಸೆ
 ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ತೋಟ ಬಿಟ್ಟು ಫರಾರಿಯಾಗು ಎನ್ನುವದನ್ನು
 ನಾನು ದೇವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ ಸ್ವತಃ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖನ
 ಮುಖಾಂತರ ಎಲ್ಲ ರೈತರಿಗೆ ತಾಕೀತ ಕೊಟ್ಟು ದಾದೋಬಾನಿಗೆ ಏನಾದರೂ
 ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವು ನೆಟ್ಟಗಾಗದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ
 ತೋಟದ ರೈತರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿತು, ಪೋಲೀಸರ ಕಾಟವಂತೂ ಮಾಮೂಲಾಗಿ
 ನಡದೇ ಇತ್ತು. ಹೊತ್ತು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಹೋಗು
 ತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು ಒಂದು ದಿನ ಸಾವಳಿಗೆಯ ಗೌಡನು ಹಳಬನ್ನೂ ತೋಟಕ್ಕೆ
 ಕಳಿಸಿ ಪಿತೂರಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಅಟಕವಾಯಿತು. ನನಕಿಂತಲೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀ
 ಗೋಶಿರಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಹಾದೇವರ ವಾಣಿಯು
 ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರೊಮ್ಮೆ ದಾದೋಬಾ ಅವರಿಗೆ ದಾದೋಬಾ
 ನಾವು ಅಟಕವಾದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅಟಕವಾಗುವದೆಂದು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿದಿದ್ದರಂತೆ
 ಹಾಗೆ ಇವರ ಬಂಧನದ ಮುನ್ನಾ ದಿನವೇ ಮಾಧವರ ಬಂಧನವಾಗಿತ್ತು.

ಸಾವಳಿಗೆಯಿಂದ ಜಮಖಂಡಿ ಚೀಲಿಗೆ ಒಯ್ದರು. ೬ ತಿಂಗಳ ಯೋಧರ ಹಿಂದಿನೊಡನೆ ಕಳೆದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುರೇಂದ್ರ ನಾಂದ್ರೇಕರರಿಂದ ಓದಲು ಕಲಿತು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಬಂಧಿಸಿದರಾದರೆ ಕೈದಿಗಳನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭಾರತಿಯ ವೀರರ ಅಸಹಕಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ನೊಂದು ಅತ್ತ ನೇತಾಜಿ, ಸುಭಾಸಚಂದ್ರರ ಸಿಂಗಾಪೂರದಾಳಿಯಿಂದ ಎದೆ ಒಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನ್ನರು ಇಂಗ್ಲಂಡ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಬಾಂಬು ದಾಳಿಗೆ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರು ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ೧೯೪೭ ರ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕಿನ ಶುಭದಿನ ದಲ್ಲಿ ಭಾರತಮಾತೆಯು ಪರಕೀಯರ ಪಾಶ್ಯ ಶ್ರಂಖಲೆ ಹರಿದು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾದಳು. ಅಖಂಡ ಭಾರತವೆಲ್ಲ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರನಸುರರ ಲೋಕದಂತೆ ರಾರಾಜಿಸಿತು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೀರನಾದ ಶ್ರೀ ದಾದೋಬಾಜಿಗೆ ಆದ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲೆಸದಳ.

ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಮಾಧವಾನಂದ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತೊಡಗಿ ೧೯೫೨ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು, ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧರೊಡಗೂಡಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆ ಸಾಧು ಸಂತರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂಳಿದ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲೆಂದು ಧಾರೆ ಎರೆದು ಸಾಧು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಪಿ. ಬಡವಣ್ಣವರ

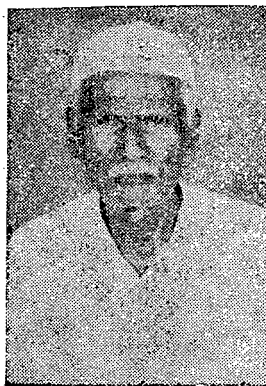
ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪನವರು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗರಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ನೇಕಾರಿಕೆ ಮನೆತನದವರು. ಕನ್ನಡ ೭ ನೇ ಯಾತ್ರೆ ಓದಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ (ಕೊಟಗಾರ) ಬೇಲೂರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಕೂನ ನಾದರು. ಅಣ್ಣ ಮಲ್ಲಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ದೇಶ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶಭಕ್ತರದೊಂದು ತಂಡವಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಗದಿಗೆಪ್ಪಾ ಹಂಗರಿಗಿ, ಗ್ವಾಲಪ್ಪಾ ಗಿಡಸಣ್ಣವರ ಇವರೆಲ್ಲರು ಶ್ರೀ ಮೆಳಮಟ್ಟಿ ಮಾಸ್ತರರ ಹಿರಿತನ ದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರಕೂನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೊಡೆದು, ನರಪಲ್ಲ ಶೇಟರ ಹತ್ತಿ ಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಉರಿ ಹಚ್ಚಿ ಸುಟ್ಟು ಸರಕಾರಿ ಚಾವಡಿ ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿದರು. ತಾರತಂತ್ರಿ ಪೋಸ್ಟ್ ಮುಂತಾದ ಆಂಗ್ಲ ರಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತಂದು ರಾಜ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕುರಿತುಗಳಿಸಿ ಆಂಗ್ಲರ ಎದೆ ಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿ ಮುಳ್ಳಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪನ ಅಟಕ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಗುಂಡು ಹಾಕುವ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು. ೨೫ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಭಾಗತರಾಗಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ವಿಧ್ವಂಶಕ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಧರ್ಮಪ್ರತಿ ಗದಿಗವ್ವನು ಹೊಸಮೊದಲಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸುಳಿಯದೇ ದೇಶ ಮಾತೆಯು ಭುಧ ವಿಮೋಚನೆಯ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಪ್ರಾಣಪಣಕಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇವರ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲರೂ ಕೊಟ್ಟ ಹಿಂಸೆ ಹೇಳತೀರದು. ಫೋರ ಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ರಹಸ್ಯ ಹೊರಗೆಡವಲಿಲ್ಲ. ಭೂಗತರಾಗಿ ಅನ್ನಾನ್ನ ಗತಿಕರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಮುಗಳ ಮಾರ್ಗದ ಚರ್ಚೆ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಆಡಗಿ ಕುಳಿತ ಆಂಗ್ಲ ಸೈನಿಕರು ಹಲವಾರು ದೇಶ ಭಕ್ತರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದು ರಾಕ್ಷಸ ರಾಗಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸುಮಂಗಲೆಯರ ಶೀಲಹರಣ ಮಾಡಿ ಬೂಟಗಾಲಿ ನಿಂದ ಒದ್ದು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪನು ಮುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇಶಭಕ್ತರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ವೇಷ ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಸೈನಿಕ ಒಂದು ತಡೆದು ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪನನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಹತ್ತುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ೫೦ ಜನ ಸೈನಿಕರು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ೫ ಜನ ವೀರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಧಾರವಾಡ ದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಿಸಿ ೧ ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ೩ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಮುಂಬಯಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಯಿತು ಆಗ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಆಫಃಖಾನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲಿನ ನರಕಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊರಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇಶ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿ ದಳ್ಯೂರಿ ಧಗಿಧಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ, ಪ್ರಸಾದರ ಆದೇಶದಂತೆ ಸೇವಾಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಕ್ಖಾಗೆ ಅರ್ಧ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಂತಾಗಿತ್ತು. ೧೯೪೨ ರ ಚಲಚ್ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿ ದೇಶವೇ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವಾದಾಗ ಆಂಗ್ಲರು ೧ ೪೨ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಗರಗ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಆನಂದದಿಂದ ಉತ್ಸವ ಆಚರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಗದಿಗೆವ್ವನೊಡನೆ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಮಾಮದಿರಾದ ಪರಪ್ಪಾ ಗುರ್ಲಹೊಸೂರ ರಿಗೆ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಇವರೇ ಅವರಿಗೆ ಆಸರಾದರು. ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸೇನಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರವು ಕೊಡುವ ಪಿಂಚಣಿ ೧೯೭೨ ರಿಂದ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ಸಾಲ ತೀರಿಸಿ ೩ ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಲಗ್ನ ಪೂರೈಸಿ ಪೆನ್ನಿನ್ ಪಡೆದ ಕೇವಲ ೪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದರು. ಇಂದು ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಗದಿಗೆವ್ವನು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ವಿರಕ್ತ ಮಠ (ಹೊಸೂರ ಪವಾಡ ದೇವರ ಶಿಷ್ಯರು) ಇವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿನಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಭೂಗತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತಪ್ಪ ಬ. ಚನಾಳ

ಶ್ರೀ ಬಸವಂತಪ್ಪ ಬ. ಚನಾಳ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕಿನ ಚನಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ಒಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಬಣಜಗರಶೆಟ್ಟಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಶಿಕ್ಷಣವು ಮರಾಠಿ (ಮೋಡಿ) ಯಲ್ಲಿ ೫ ನೇ ಈಯಕ್ತೆವರೆಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ೧೯೧೫ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿನ ತಣಿಸುತ್ತ ಇಡೀ ಚನಾಳಕ್ಕೆ ನೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗುವಾಗಿದ್ದರು. ಚನಾಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಾದ ಸತ್ಯಪ್ಪ ಗೌಡರ ಸಹವಾಸ ದಿಂದ ಬಾಲಕ ಬಸವಂತನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವೂ ಆಂಗ್ಲರ ವಿರುದ್ಧ ದ್ವೇಷವೂ ಹುಟ್ಟಿ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದರು. ಭೂಗತರಾಗಿ ಬಂದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರಿಗೂ ಬಿದ್ದಿವಾಮನರಾಯರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಮುರಗೋಡರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ತಂಡದ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆದು ಶ್ರೀ ಬಸವಂತರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಕಾರ ಕ್ರಾಂತಿ ಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪಡೆ ಹಾಗೂ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರೊಡಗೂಡಿ ಸಿದ್ಧಪೂರದಿಂದ ಶಿರೋಳದವರೆಗಿದ್ದ ತಾರ ತಂತಿ ಹರಿದು ಬೋಳ ಮಾಡಿದರು. ಹುನ್ನೂರ ಶಾಲೆಸುಟ್ಟು ಪೋಸ್ಟಮನ್ಯನ ಟಪಾಲಾಚೇಲ, ನಾಶಪಡಿಸಿದರು. ಚನಾಳದ ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ಶಾಸಪ್ಪಾ

ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪಾ ಸಾರೋಡ್ಡಿ ಎಂಬವನು ಮದಾಂಧನಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಗೌಡನ ಪಕ್ಷವಹಿಸಿ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳಿಯಾದ ವಂಟಗೂಡಿಯ ಗೌಡನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೈನಿಕರ ವಿರುದ್ಧ ಹಾರಾಡಿ ಚೀರಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಕೈಕಾಲು ಮುರಿದು ಆತನ ಮನೆಯನ್ನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಂದಿರಂತೆ ನೋಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಚಾಚು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಶೀಲಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಎಂದೂ ಯಾವವೀರರೂ ತರಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಿಗೆ ಭೀಮರಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ವಂಟಗೂಡಿಯ ಗೌಡನ ಹಾಗೂ ರಂಗಪ್ಪಾ ಸಾರೋಡ್ಡಿಯವರ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನು ಸವರುತ್ತಾ ವಿನಾಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಉಪದ್ರವ ಕೊಡದೆ ಭೂಗತರಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರ ಆಳಿಕೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗದಂತೆ ವಿದ್ವಂಸ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಅಸಹಕಾರ ಅಂದೋಲನ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತರದು ಅಗ್ರಪಾತ್ರವಿತ್ತು. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಹಾಗೂ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರೇ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ೮೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ರಾಯಬಾಗ ಜಂಗಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೇಳಿ ವೀರರ ತಂಡವು ರಾಯಬಾಗ ಜಂಗಲಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಶ್ರೀ ಬಸವಂತನು ಮಹಾಲಿಂಗ ಪೂರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತಿ ಮಾಡಿದಾಗ ರಾಯಬಾಗ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲರ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಕಾಳಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನೂರಾರು ಜನ ಆಂಗ್ಲ ಸೈನ್ಯ ನಾಶಮಾಡಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರೂ ಕೆಲಜನರು ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿವೀರಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರಿದ್ದು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣು ರಚಿ ಪಾರ ಆಗಿ ಭೂಗತರಾದರು. ಮುಂದೆ ಬಸವಂತನು ಆಂಗ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಉಗ್ಗಿ ವಿದ್ವಂಸಕ ಕೃತಿ ಗೈಯುತ್ತಾ ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ತಡ್ಲಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೇಗಿಯ ಕಾಯಕ ಕೈಕೊಂಡು ಭೂಗತರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ವಿಮೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಗುಪ್ತಚಾರರಿಂದ ಬಸವಂತರ ಸುಳುವು ಹಿಡಿದು ಮುಢೋಳದ ಪಿ. ಎಸ್. ಆರ್. ಸಾಹೇಬರು ಚನಾಳ ಗ್ರಾಮದ ಹಳಬ (ಸನದಿ) ನಾದ. ತಳವಾರ ಹಣಮಂತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಡ್ಲಗಿಗೆ ಬಂದು ಬಂಧಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದಾಗ ಬಸವಂತನು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಅದೇ ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಸಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಮುಢೋಳ ಘೌಸದಾರನಿಗೆ ಕೊಂಗ ನಾಮ ಹಚ್ಚಿ ಮಾಯವಾದನು.

ಶ್ರೀ ಬಸವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಕಾರುತ್ತಾ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಕೊಲ್ಲುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ದೇಶಭಕ್ತರನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಾ ಮಣ್ಣು ತೂರುತ್ತಾ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿಕೊಂಡು ಮುಧೋಳ ಕಂಡು ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಒದಿಕೆ ತಿಂದನು. ಬಸವಂತನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂಗ್ಲರು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸೈನ್ಯ ಪಡೆಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತ ಬಹಾದ್ದೂರನು ಬ್ರಿಟಿಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗೆ ಆನೆಗೆ ಅಂಕುಶವಾಗಿ ಬಿಳಿಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡನು. ಚನಾಳದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಗಾಡನನ್ನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಜೇಲಿನಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಕೊಂದು ಬಹಾದ್ದೂರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತನಿಗೆ ತಲುಪಿ ಭೂಗತನಾಗಿ ಗುಲಬುರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂದೋಲನದ ಮುಖಂಡರಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾ ದೇವರ ಹಾಗು ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ. ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ತನಕ ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದ ಮುಂದಿನ ಆಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸೂಚನೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಭೂಗತರಾಗಿಯೇ ಕಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಗನುಭವಿಸಿದರು, ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರ ದಾಳಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಅಂಗ್ಲರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದರು. ಸರ್ದಾರ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲರ ಮುಂಬಯಿ ಭಾಷಣದ ಫಲವಾಗಿ ಸಾಕರ ಸೈನ್ಯವಾದ (ನೆವಿ) ಸೈನಿಕರು ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೊಡಲಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಸರ್ ಸ್ವಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಪರನ್ನು ಸಿಮ್ಲಾಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಸಾರಿ ೧೯೪೭ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕಿನ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ತಮ್ಮ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ರಾಕ್ಷಸಿಮಹತ್ವಾ ಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಸತ್ಯ ನಾಶವಾಗಿದ್ದ ಸುಸಾರ ಸಕಟಕ್ಕೆ ಹೆಗಲ ಕೊಟ್ಟು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ರಹಿವಾಸಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ೭೬ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಿವುಡನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಹೀನನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಾವು ಗೈದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಕ್ಕೆ ಜಯ ದೊರೆತು ತಿರ್ವಣ ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜವು ಗಗನಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಬಸವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಲು ಕಾದಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರ್ಶವಾದಿ ದೇಶಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದ

ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಟೋ. ಗುಲ್ಕ

ಜಾತಕೃತ: ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ. ಹುಟ್ಟಿದೊಮ್ಮೆ ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ನಡುವೆ ಸಾಯದಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಗೈದು ಅಜರಾಮರ ಅಂದರೆ ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳಿಂದ ಚಿರಂಜಿವಿತ್ವ ಪಡೆದವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರು ಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹದಿಂದಗಲಿದ್ದರೂ ಸದಾ ನಮ್ಮೊಡನಿರು ವರು. ದೇಶ ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಕರವರು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮುಢ್ಯ ದಲ್ಲಿಂದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ನಮಗೆ ದಾರಿ ದೀಪವಾಗಿವೆ.

ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರರ ತಂದೆ ಟೋಪಣ್ಣಪ್ಪನವರು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಗಾವದಿಂದ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದವರು. ಶ್ರೀ ಟೋಪಣ್ಣಪ್ಪನವರು ಸಾತ್ವಿಕ ಸದ್ಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದವರು. ತಾಯಿ ಗಂಗಮ್ಮನವರು ಅವರಷ್ಟೇ ಶ್ರಾಂತ ಗುಣಶೀಲರು ಹಾಗೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿದ್ದು ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನೊದಿ ಕೇಳಿ ದೈವ ಭಕ್ತಿಯ ಭಂಡಾರವೇ ಆದಂಥವರು. ಇಂದಿಗೂ ಅವರು ಅಕ್ಕನ ಬಳಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಿಣಿಯಾಗಿ ಬಾಲವಾಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವದಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು ಇವರು ರಬಕವಿ-ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರ ಸಭೆಯ ಶಾಸಕಿಯರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡವರು ಇಂಥ ಹಾಲು ಜೇನುವಿನ ಸಂಸಾರಿಗಳಾದ ಮಾತಾಪಿತೃರ ಪವಿತ್ರ ಉದರದಿಂದ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಅವರು ಜನಿಸಿ ಬಂದವರು. ಜೊತೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರು ೨ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದವರು ಗಂಗಾಧರ ರವರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಎಸ್. ಆರ್. ಎ. ಹಾಯಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ತಂದೆಯೊಡನೆ ನೂಲಿನ ಹಾಸ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದು ಲಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕಿಯನ್ನೂಧಲು ಅಣಿಯಾದರು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಭೂತಿಯವರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಾಮದುರ್ಗದ ಶ್ರೀ ಶಿವ ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ದೊಡ್ಡಮನಿಯವರ ನೂಲಿನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತರಾಗಿ ಸೇವೆ ಗೈದರು. ೧೯೪೨ ರ ಚಲೆಚ್ಯಾವ ಚಳುವಳಿಯ ನಿರ್ಣಯದ ನಂತರ ಮಾಡಿರಿ

ಇಲ್ಲವೇ ಮಾಡಿಯಿರಿ - ಎಂಬ ಗಾಂಧಿಯವರ ತಪೋವಾಣಿಯಂತೆ ಸಾಯಲು ಇಲ್ಲವೆ ಗದೆಯಲು ಸರ್ವಸ್ವಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂ, ಪಟೇಲರ ಆ ದೇಶದಂತೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಧುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಜಯಂತಿಯನ್ನಾಚರಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಶದ್ರೋಹಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ಶ್ರೀ. ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲರು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಅಂಥ ಛೇದ ಕ್ರಾಂತಿ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಈಗಲೂ ನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಜವಾಹರರಂತೆ ಕಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಧುರೀಣತ್ವ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆಂಗ್ಲ ವಿರೋಧಿ ಅಸಹಕಾರ ಹೂಡಿ ತಾರತಂತ್ರಿಕೋರ್ಪ ಕಚೇರಿ ಸುಡುವುದು, ಟಪಾಲು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶಪಡಿಸುವುದು, ರೇಲ್ವೆಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆ ಕೆಡುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿ ಆಂಗ್ಲರ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರವು ಕುಸಿದು ಬಿಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಆದೇಶದಂತೆ ಯೋಧರ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜಮಖಂಡಿ ರಾಜ್ಯಭವನದ ಮೇಲಿಂದ ಧ್ವಜವನ್ನಿಳಿಸಿ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜವನ್ನೇರಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಗಳ ಬಂಧನವಾಗಿ ೬ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಬಂದರು.

ಅವರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಯಾಗಲಿ, ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಮಾ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಬಲು ಚುರುಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಬರೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಂಗಾಧರನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅವರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂಥ ನಿಷ್ಪಕ್ಷ ನಿರ್ಣಾಯಕರಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಶತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಒಂದು ನೆಲೆ ತಲುಪಿಸಿ. ಅರ್ಥಮರ್ಥ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಾಣುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯವು ತಲೆದೊರಹತ್ತಿತು. ಬನಹಟ್ಟಿ ಯೋಧರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ನಗರದ ಪ್ರಮುಖ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಅವರ ಪೇ ಎತ್ತರದ ಮೂರ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಿರಹಿತವಾಗಿ ದುಡಿದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧ ಸೇನಾನಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರೋಗವು ಉಲ್ಬಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿದರು. ಮಿರಜ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಬೆಂಗಳೂರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಪಡಿಸಿದರೂ ಗುಣವಾಗದೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದಾಖಲೆಯಾದರು. ನಾವು ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅರ್ಥಮರ್ಥ ಸ್ಮೃತಿಯೊಳಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದಾಗ ಕಣ್ಣಿರಲು ಮೂರ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರರು ಮಹಾತ್ಮರ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪರತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಶಿಸುವಾಗಿ ಆನಂದದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಿತ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರರು ಧನ್ಯರು. ಅವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಪುನಃ ಗಂಗಾಧರರೊಡನೆ ಇದ್ದಂತೆ ಭಾವನೆಯು ಮೂಡುಕಳಿಸಿತು.

ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರರ ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಯು, ಸಮಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು, ದಿಟ್ಟತನವು ಅಮೋಘವಾದದ್ದು. ಅವರು ಅಗಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೂ ಅವರು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕದ ವಿಷಯ ಸ್ಥೂಭದ ಮೇಲೆ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜ ಮಾನರಾಗಿ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ನಾಯಕ

ದಿ. ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪ ಜಿ. ತುಂಗಲ

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಶ್ರೀ ಕಾಡಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಾನವಾದ ಕವಿಗಳ ಕಲಿಗಳ ಕಲಾವಿದರ ಹಾಗೂ ವೀರಯೋಧರ ಬೀಡಾದ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕೆ ೧೯೧೫ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿಯವರು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸೋದರು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತಂಗಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು. ತಂದೆ ಚನ್ನಪ್ಪನು ಅಷ್ಟೇನು ಶ್ರೀಮಂತನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಣ್ಣ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ತೂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಡಗೈಯಿಲ್ಲದ ವಿಕಲಾಂಗರಾಗಿದ್ದರೂ ಎರಡು ಕೈಗಳಿದ್ದವರಂತೆ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಿಯವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತುರತೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ವೀರರಾಣಿಯರಾದ ರಾಯಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ, ಕಿತ್ತೂರ ಕೇಸರಿ ಚನ್ನಮ್ಮಾಜಿ, ನರವೀರ ನರಗುಂದ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರು ಮುಂತಾದ ವೀರರೂ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಾನಿ ಆಂಗ್ಲರ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಕಾರದ ಸೇಡಿನಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಚನ್ನಪ್ಪನವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಿಯರಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೇಶಪ್ರೇಮದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಬೀಜಬಿತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಮನೆಗೆ ದೇಶ ಭಕ್ತಕವಿಗಳಾದ ತುಕಾರಾಮಕಾಕಾ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಸತತ ಸಂಪರ್ಕ ವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಿಯವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಬೇಗೆಯು ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರುವಾಗ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಗರಡಿಗೆ ಸೇರಿ ಕೊಂಡರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿಯವರಿಗೆ ಸ. ಸ. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹೇಶ್ವರರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ದೈನಂದಿನ ದಿನಚರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ (ದೇವರು) ಮುರಗೋಡರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದ ಹಕ್ಕು ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಸುನೀಗಿದರೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗ. ಬದುಕಿದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ ಉದ್ಯೋದಕ ಭಾಷಣ

ದಿಂದ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದ ಶಸ್ತ್ರದಂತಾಗಿ ಅಂಗರ ವಿರುದ್ಧ ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ವೀರಸೈನಿಕರಾದ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪಾ ಮಟ್ಟಕಲ್ಲಿ ಚನಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಯಲ್ಲಟ್ಟಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಬುಟ್ಟನವರ ಮಂತಾದವ ರೊಂದಿಗೆ ತಾರತಂತ್ರಿ ಹರಿಯುವುದು. ಕಂಬ ಕಿಡುವುದು, ಚಾವಡಿ ಸುಡುವುದು. ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿ ಕೀಳುವುದು. ಅಂಚೆ ಚೀಲ ನಾಶ ಪಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಅಸಹಕಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರವು ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜೀವದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಯೋಧರಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದ್ದರು.

ಜಮಖಂಡಿ-ಸಂಸ್ಥಾನ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆಳರಸರ ವಿರುದ್ಧ ವಿದ್ವಂಸಕ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಾ ಪಟವರ್ಧನರ ಕಿಡಿಗಣ್ಣಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದವರು. ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಜಮಖಂಡಿ ರಾಜ್ಯ ಭವನ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜವನ್ನು ಏರಿಸಿ ಬರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲರವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ಯಿಂದ ಯೋಧರ ಗುಂಪು ಹೊರಟು ಜಮಖಂಡಿ ತಲುಪಿತು. ಜೈಜೈಕಾರದಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಯೋಧರ ಹಿಂದೆ ಪೋಲೀಸರು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದರು, ಯೋಧರ ಗುಂಪು ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಧ್ವಜ ಸ್ಥಂಬದಿಂದ ಅರಸರ ಧ್ವಜ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜ ಏರಿಸುವಾಗ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಲಾಯಿತು. ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಲಾ ೬ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು.

೧೯೪೨ ರ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಹಬ್ಬಿ ದೇಶವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ಸಂಗಮದಿಂದ ದೇಶಪ್ರೇಮವು, ನಶಿಸದೇ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಬಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಯವರು ದೇಶ ಸೇವೆಯೊಡನೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಆದೇಶದಂತೆ ಕೀರ್ತನೆ ಪ್ರವಚನಾದಿ ಹೇಳುತ್ತ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ವಾದ ಇಂಚೆಗೇರಿಯ ತತ್ವಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಕಲ್ಯಾಣಿ ನಾನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಬೆಳೆದವರು. ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆ ಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿ ನೀನು ಸಂಸಾರಿಯಾದರೆ ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಕಂಟಕವಾಗುವುದು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ರಾಜಾ ಭರ್ತೃಹರಿಯನ್ನು ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಂತೆ ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುವೆನೆಂದು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು

ಹಾಕಿಹೋದನು. ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಮಲಪತ್ರ ಜಲದಂಡಿದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿದ ಮಹಾಫಲವು ಸನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅದಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಜೋಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಜೋಳಿಗೆ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಇತ್ತು. ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ ಆ ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ನಂತರ ಇಂಚೆಗೇರಿಯ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸದೆ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋಕಾಕ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮುಂತಾದ ನಗರಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಯಾಣಿಯವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಭಾವು ಚೆಂಚೋರ ಹಾಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅತೀ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರಾದರೂ ಇಂಥಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯರಿದ್ದರೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾರಿವನು ಸನ್ಯಾಸಿ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನೋದಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಂತೆ ಬದುಕುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಯೋಧರಿಗಾಗಿ ದೊರೆತ ಪಿಂಚಣಿ ಧನವನ್ನು ಇಂಚೆಗೇರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗಪೂರದ ಪತ್ತರ ಸಂಗಾನಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧನೆಗೈಯುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ೭೬ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳೂರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನರಾದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ವೀರ

ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪಾ ವಿ. ಪಟ್ಟಣ

ಬಸಪಟ್ಟ ನಗರವು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕೆಲವು ಮನೆತನಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣದವರ ಮನೆತನ ಒಂದು. ಮಂಗಳವಾರ ಪೇಟೆಯ ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ಪನವರ ಸುಪುತ್ರರೇ ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪನವರು ದಿ. ೬ ೧೦-೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ನೇಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಯ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದು ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಬಸಪಟ್ಟಿಯ ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಆಣೆಯಾದರು. ಭೂಗತರಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜೀವದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಯಾಗಿದ್ದರು.

ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೊಡೆದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಿಡುವ ಪಣ ತೊಟ್ಟು ತಾರ ಹರಿಯುವುದು ಸರಕಾರಿ ಚಾವಡಿ ಸುಡುವುದು ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಅಂಗ್ಲರ ಆಳಿಕೆಗೆ ಮುಳುವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರವು ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರೆಂದಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಮುಖಂಡರಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು ಪಟೇಲ ಆದೇಶದಂತೆ ಚಳವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

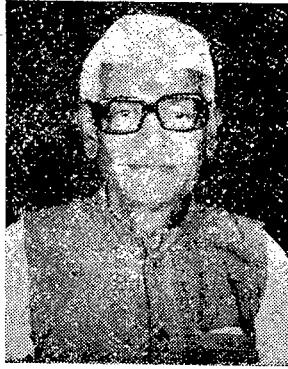

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟಿನವರ, ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಅಂಟಿನ, ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿ, ಪರಯ್ಯಾ ಭಂಗಿ, ಪುಸಾರಾಮ ಡಾಗಾ, ಮುಂತಾದ ವೀರರೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದ್ದರು. ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನಿ ಪ್ರಜರಾದ ಇವರು ಆಂಗ್ಲರಾಳಿಕೆಯಂತೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಪಟವರ್ಧನ ಅರಸರ ವಿರುದ್ಧ ಬೃಹತ್ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಬೋಧಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನಪ್ಪಾ ಧಬಾಡಿಯವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಬಾಲಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಮಾರುದ್ತಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡ ಈ ನಾಲ್ವರ ಬಂಧನವಾಗಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವರಾದ ಕಾರಣ ಇವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಚಿ. ಕಾ. ಧಬಾಡಿಯವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. ಈ ಬಾಲಕನ ಭಾಷಣ ಕೇಳಲು ಪರಲೂರಿನಿಂದ ಬುತ್ತಿಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜನ ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಿಂದಿಗಿಡ ಕಡಿವದು ಮೊದಲೊಂದು ೪೨ ರ ಚಲೇಜಾವ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡದುಂಡಿಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯ್ತು. ದತ್ತ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ ಧನಶೆಟ್ಟಿ ಮೈಲಾರಂತೆ ಹುತಾತ್ಮರಾಗಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ, ಗೋವಾ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ದುಡಿದರು. ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆ ಬ್ಯಾಂಕ ನಗರಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ೬೬ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಿ. ೧೨-೩-೮೪ ರಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಕಣ್ಮಣಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿ ಶಿವನಪಾದ ಸೇರಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವೀರಯೋಧ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ನಾ. ಹಾಲಿಲಕರ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪಾ ನಾಗಪ್ಪಾ ಹಾಲಿಲಕರರ ಮನೆ ತನದ ಹಿರಿಯ ಅಜ್ಜಂದಿರಾದ ಭೀಮರಾಯನೆಂಬ ವೀರನು, ವೀರರಾಣಿ ಕಿತ್ತೂರ ಚನ್ನಮ್ಮರಾಣಿಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕನಿದ್ದು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವನು. ಇವರ ಮನೆತನವು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಸಮೀಪ ಶೀಗಿಹಳ್ಳಿ. ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ತಂದೆ ನಾಗಪ್ಪನ ತಂದೆಯೇ ದಂಡನಾಯಕ ಭೀಮರಾಯಪ್ಪ.

ಧ್ಯಾಕರೆ ಸಾಹೇಬನ ಪತನವಾದ ನಂತರ ೨ ಸಲದ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶ ದ್ರೋಹಿಗಳ ಫಿತೂರಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಿತ್ತೂರ ಪತನವಾಗಿ ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಯವರ ಸಮೇತ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಳಿಯರ ಉಪಟಳ ಸಹಿಸದೆ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾಯಪ್ಪನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಬಕರೆ ಹಾಗು ಗೋಂದಕರರ ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯ್ತು. ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ತಂದೆ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ೫ ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪನೇ ಕೊನೆಯವನು. ಆಗ ಬನಹಟ್ಟಿ ಊರಿಗೆಲ್ಲೇಗ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾಗಪ್ಪನ ಸಂಸಾರವು ಮತ್ತೆ ರಾಮಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ೩ ನೇ ಈಯತ್ತೆವರೆಗೆ ನಡೆದಾಗ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಗಾಳಿ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಬೀಸಹತ್ತಿತು. ಸಿದ್ಧಪ್ಪನು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ದೇಶಭಕ್ತರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಪ್ರಭಾತವೇರಿ ಸಭೆ ಹಾಗೂ ಗುಪ್ತ ಮಿಟಿಂಗಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಭಂಟರು ಕೊಡಲಿಗಳಿಗೆ ಹಾರಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೈಜೈಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊಸೂರ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಸಿಂದಿಬನ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಂತಃ ಸಿಂದಿ ಕಡಿಯುವ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೀರರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆ ತಂದು ಒದಗಿಸುವ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಣ್ಣು ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಪೂರ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳಬ ನಾದ ರಾಮಣ್ಣಾ ತಳವಾರರಿಂದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ತಾಯಿ ಚಂದ್ರವ್ವನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ದೂರ ಇರಲು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧಪ್ಪನು ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸರಕಾರಿ ಉಪಟಳ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಚಂದ್ರವ್ವನು ಪುನಃ ಬನಹಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿರಲು ಸಣ್ಣ ಹೊಂಡದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಮಹಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ಗಿಜ್ಜಿನಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಚಳವಳಿಯು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಂದು ಬನಹಟ್ಟಿಯು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರ ರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಕೊಟ್ಟು ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರು ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಮಾರು ನನ್ನವರು ತನ್ನವರೆನ್ನದೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದರು.

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನು ಇಂಚೆಗೇರಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಸ. ಸ. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಜರು ಕನ್ನೂರ ಆವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದು ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಮುರಗೋಡ (ಮಾಧವಾನಂದ) ರ ಸಂದೇಶಗಳೇ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಅವರು ಆದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶದ ತಾರತಂತ್ರಿ ಕಂಬಗಳು ನೋಡಲು ಸಹ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ಪರಯ್ಯಾ ಭಾಗಿ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ, ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ನಿರ್ದೇ ನದಂತೆ ತಂತಿ ಹರಿದು ಆ ಬಂಡಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ಗಣಪತಿ ಕಳಿಸುವವರೆಂತೆ ಹೊಸ ಅರಿವೆ ಕುಂಚಿಗೆ ಹೊಚ್ಚಿ ಪಟಾಕ್ಷಿ ಹಾರಿಸುತ್ತ ಗಣೇಶ ಗಣೇಶ ಮೋರಯ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡ ಗಣಪತಿ ಭಕ್ತನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಜಮಖಂಡಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆನಿಖಿಡಿಯುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡಲ

ಜಲಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿ ಹೊರ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಿಲಿಟ್ರಿ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದಿದ್ದಿ ಎಂದು ಜಬರಿಸಿಕೇಳಲು ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲಿ ಭಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಗಣೇಶ ವಿರ್ಜನೆ ಮಾಡಿ ಬಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಲು ಪೊಲೀಸರು ಸಂಬಿ ಬಯಲಾದರು.

ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀರು ಕುಡಿಯದಷ್ಟು ಪೊಲೀಸರು ಉಪದ್ರವ ಕೊಡತತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಸಂಸಾರವು ದೂರದ ಗುಲಬುರ್ಗಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತ ರಿಸಿತು. ಗುಲಬುರ್ಗಾ, ವಿಜಾಪೂರ, ಹೈದ್ರಾಬಾದ್, ಕರ್ನಾಟಕವೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರಾಂತಿಜ್ವಾಲೆಯು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂರಜಮಲ್ಲ ಸೇಡಜಿಯವರ ಸ್ನಿಹಿಂಗ ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಂಗ್ಲ ಮ್ಯಾನೇಜರನೊಬ್ಬ ಸಿಹಿ ಹಂಚಿ ಜಲಸಾ ತಮಾಶಾ ಮುಂತಾದ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಇದೆಲ್ಲ ಯಾವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಪ್ಪನು ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರನು ವಿಮಾನ ಅವಘಾತದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಸಲುವಾಗಿ ಎನ್ನಲು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಬಿಸಾಕಿ ನಿಮಗೆ ಆನಂದವಾದರೆ ನಮಗೆ ದುಃಖವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪುನಃ ಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾ ಹಾಲಿಕರತರ ವೀರರಕ್ತವು ಮತವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಅಜ್ಜ ಭೀಮರಾಯನು ಕಿತ್ತೂರ ಕೇಸರಿ ಚನ್ನಮ್ಮರಾಣಿಯ ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರೆ, ಈತನು ಕಳೆದುಹೋದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದವರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರ ದಳ್ಳಾಂಶಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರವು ನಡೆಯುವ ಸಲಕರಣೆಗಳ ನಾಶವಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ವೀರ ಯೋಧರನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದರು. ಗುಂಡಿನೇಟಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ವೀರರು ಆಹುತಿಯಾದರು. ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಜೇಲುಗಳಿಗೂ ಅಂದಮಾನ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ದೇಶ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟರು. ಎಷ್ಟು ಜನರ ಆಹುತಿ ಬಂಧನವಾಗುವದೋ ಅದರ ನೂರು ಸಾವಿರ ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಯೋಧರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ತ ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಸರ ಆರೂಢದ ಹಿಂದೆ ಸೈನ್ಯ ದ ಳಿಯಿಂದಲೂ ಜರ್ಮನರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಬಾಂಬಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿ ತಳಾದ ಕಡಲಾಣೆ ಎನಿಸಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದದ ಫಲವಾಗಿ ೧೯೪೭ ರ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ ನೇ ದಿನಾಂಕಿನಂದು ಭಾರತವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪಾರತಂತ್ರದ ಅಂಧಕಾರವು ತೊಲಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯ ವಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕೊನೆಯಾದರೂ ದೇಶಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿರಾಮ ವಿದಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲಿನಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾದಾಗ ಮತ್ತೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟೆಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತು ಜರುಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜ ಪ್ರಜೆರೊಂದಾಗಿ ವಿಲಿನ ಗೊಳಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರವಾಗಿದೆ.

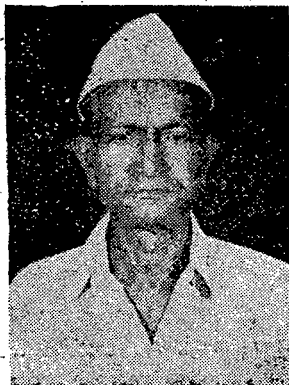
ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪನು ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಚನ್ನಪ್ಪಾ ವಾಲಿ, ಮಹಾದೇವಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ, ವಿಶ್ವನಾಥರೆಡ್ಡಿ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಅಳವಂಡಿ ಅನಂತರಾವ, ಜಾಲಹಾಳ, ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದ ರೊಡನೆ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ಯಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಬಂಧನವಾಗಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಾಜಿಸೈನ್ಯದಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಬಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ದುಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪನು ಅಗ್ರಪಾತ್ರ.

ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಿಗೆ ಕನ್ನೂರ ಸಿದಲಿಂಗ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅಗಲಿಕೆಯ ನಂತರ ಶ್ರೀ ಸ. ಸ. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹೇಶ್ವರರ ನೆರಳಿನಂತಿದ್ದು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರಗಳಿಂದ ಪಾರ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಸದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾನಂದರ ಕೃಪಾಭತ್ತವಿದ್ದವರನ್ನು ಆ ಜಪರಾಯನು ಕೂಡ ಮುಟ್ಟಲು ಹೆದರುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಕಾಂತ್ರಿ ವೀರರ ರೋಮಾಂಚಕ ಕಥೆಯೇ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬ. ಬುಟ್ಟನವರ

ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪ ಬುಟ್ಟನವರ ಇವರು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸ್ಯಯ್ಯ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸನ್ ೧೯೧೦ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ೩ ಜನ ಸೋದರರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮರೇ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ನವರು. ಇವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ೫ ನೇ ಈಯತ್ತೆ ಯವರಿಗೆ ಸಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕುರಿತವಾಯಿತು. ಬಡತನದ ನೇಕಾರಿಕೆಯ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾದ ಇವರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ದಾಸ್ಯಯ್ಯನವರ ಕಾಯಕವಾದ ನೇಕಾ ರಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂದು ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಹುಚ್ಚು ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪೇಟೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕಂಪನಿಮಾಡಿ ನಾಟಕಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಂಠ ಹಾಗೂ ಕುಶಾಗ್ರಮುಖಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಈತನನ್ನು ಪಾತ್ರವಹಿಸಲು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಜಲಂಧರ ರೇಣುಕಾ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಅಖಿತಲೀಲಾ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಜನರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಸುಸ್ತಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುವದ ರಿಂದ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಶರಣ ಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿದರು.

ನಾಟ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದು ರಂಗಭೂಮಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬರ ಕಣ್ಣು ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿತು. ಅವರಿಂದ ಭಾರತಾಂಜೆಯ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಯ ಸವಾರ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಪ್ರಾಣ ಪಣಕಿಟ್ಟು ಹೋರಾಡುವ ವೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಜೊತೆ ವೀರರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣ ತುಂಗ. ಬಸಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ ಮಾರುದ್ವಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡ ಮುಂತಾದ ವರೊಡನೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಕಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವಪ್ಪಾ ಮುರಗೋಡರ ಮುಂಧೋರಣೆಯ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಡಿಯಂತೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವದ ಹಂಗುದೊರೆದು ಸೇವೆ ಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಭೂಗತ ಯೋಧರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಶ್ರೀ ಪುಸಾರಾಮ ಶೇಡಜಿ ಡಾಗಾ ಅವರು ಕೊಡುವ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ಭೂಗತರಾಗಿದ್ದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಾದ ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟಿನ, ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ, ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಎಂಥ ದೇಶಪ್ರೇಮವದು. ಯೋಧರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಧನ ಕರು ತಮ್ಮಿಂದ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವದಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿ ಅನ್ನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ ಒದಗಿಸಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರ ಮಾಸ್ತರರ ಆದೇಶದಂತೆ ಚಿಮ್ಮಡ. ಗ್ರಾಮದ ಜಾವಡಿಗೆ ಬಾಂಬ ಹಾಕಿ ಶ್ರೀ ಬಸಪ್ಪಾ ಪಟ್ಟಣ, ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಬುಟ್ಟನವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ೧೯೪೨ ರ ಅಕ್ಟೋಬರ ೨ ನೇ ದಿನಾಂಕಿನಂದು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಜಯಂತಿ ಆಚರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರಿಗೆ ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ತತ್ತ್ವ ವನ್ನು; ಪಾಲಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಯೋಧರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಯೋಧರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ವೀರರು ಶ್ರೀಮತಿ ಅಂಬಾಬಾಯಿ ಡಾಗಾ ಅವರ ಬಂಗಲೆಯ ಮುಂದೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾರ ತಂತಿ ಹರಿದು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಬಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ತಂತಿಯನ್ನು ಯಾರು ಹರಿದಿರ ಬೇಕೆಂಬುದು ಇವರ ಕಾವಲಿದ್ದ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಂಟು ಮಾಡಿತು. ಆ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದದ್ದು. ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ನಿರ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟನವರಿಂದ ಎಂಬುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಿತು.

ಇವರೆಲ್ಲರ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಜೀವದಿಂದ ಪಾರ ಆಗುವದು ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಜೀವದ ಹಂಗುದೊರೆದು ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿತ್ತು ಹೋರಾಡುವ ವೀರರ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಚಾಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋಲೀಸರವೇದಿಗಳಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರ, ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟಿನ, ಶ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ, ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಮುಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ, ಚನಮಲ್ಲಪ್ಪ ಯಲ್ಲಟ್ಟಿ, ಶಿವಯೋಗೇಪ್ಪ ವಡೊಡಗಿ ಸಹದೇವಪ್ಪ, ಕೋಪರ್ಡೆ, ಮುಂತಾದ ಯೋಧರ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟಿನವರು ಮಿಂಚಿನ ಗತಿ ಯುಳ್ಳವರು. ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಮರು. ಅವರ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವದು ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒರೆಯುವದು. ಆಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು. ಇಂದು ಅವರು ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಗೈದ ರಾಷ್ಟ್ರ ವಿಮೋಚನೆಯ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಸಾಹಸವನ್ನು ನೆನೆಯುವದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ನಾನು ನೈನಂಬಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಕೇಳಿಕೆಯದಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಜೊತೆಗಾರನಾಗಿದ್ದವನು ನಾನೂ ಒಬ್ಬನು. ಅವರ ಪತ್ನಿ ಈರವ್ವ, ಮಕ್ಕಳಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಶೇಖರರೊಂದಿಗೆ ಬನಹಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

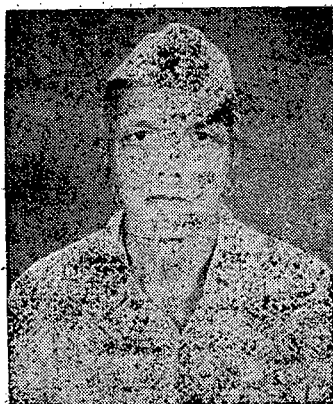
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಲೀನೀಕರಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿ ವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಶ್ರೀ ಅಂದಾನೆಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಮೇಟಿ, ಶಾಂತಿನಾಥ ಇಂಗಳೆ ಸರದಾರ ವೀರನಗೌಡರು, ಶ್ರೀ ತಿ. ರು. ನೆತ್ತಿ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ತಮ್ಮ ೭೨ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರಳೆದು ನಮ್ಮಿಂದ ಅಗಲಿದರು,

ಬಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯೋಧ

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ ಅ. ಮೋಪಗಾರ

ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಾಂಕಿತರು ಹುಟ್ಟುವ ಊರು ಎಂದು ನಾಡವರ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುವ ನುಡಿ. ಶ್ರೀ ಕಾಡಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಾನಪಾದ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಾವ್ಯ ಲಲಿತಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನೂತನ ಕಲೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಧೀರರು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಕಾಣ ಸಿಗುವರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಂಪರೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ ಮೋಪಗಾರರು. ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪನವರು ಒಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ್ದು ಸನ್ ೧೯೧೪ ರ ಇಸವಿ ಗಂಗಾಮತದ ಇವರ ತಂದೆ ಅಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸವಾಜು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರರು ಅವರು ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಆ ನ್ಯಾಯದ ತಿರ್ಮಾನವಾಗುವವರೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೆಯದಲ್ಲ. ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡದ್ದು ಇಂಥ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜದ ಪ್ರತೀಕವೇ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪನವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಳಿ ನೇ ಈ ಯತ್ನವರೆಗೆ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವರದ್ರುಪಿಯಾದ ಬಾಲಕನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು

ನಾಟಕಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಖುದಾ ಮಾಸ್ತರರ ಮನಸೆಳೆದು ಅವರ ಬಲಸಿಂಹ ತಾರಾ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆ ನಾಟಕೇತು, ಕಾಮಶೇನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದರು, ಸತ್ಪುರುಷರಾದ ಇಂಚೆಗೇರಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಸ. ಸ. ಶ್ರೀ ಗಿರಿಮ ಲ್ಲೇಶ್ವರರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದು ಧಾನ್ಯೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಅಂದಿನ ಕಾಲವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಅಂದೋಲನ ಪರ್ವವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಾದೇವರು ಮುರಗೋಡರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಸ್ವರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು.

ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗಳಾದ ಪುನಃಪ್ರತಿಬಂಧನಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಂಡಿ ಸೆರೆ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ಪಿಕ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಮಾಡುವುದು ಸಿಂಡಿಗಿಡ ಕಡಿಯುವುದು, ವಿದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆ ಸುಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಅಂಗ ರಾಳಿಕೆ ವಿರುದ್ಧ ವಿಸ್ತೃತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಹಗಿಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ್ದರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳೂ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ತತ್ವ ಹೊತ್ತ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರು ಮುರಗೋಡ (ಮಾಧವಾನಂದರು) ಅವರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ದೇಶಭಕ್ತಿಯು ರಕ್ತದ ಕಣಕಣಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಅಥಣಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದದಿನಂತೂ ಮನ ಮಾರು ತಂದೆ ತಾಯಿ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರ ವ್ಯಾಮೋಹ ತೊರೆದು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ೧೯೪೨ ರ ಚಲೇಜಾವ್ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮಾಧವಾ ನಂದರೇ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಪ್ತಚಾರರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಹೊಂಚು ತಿಳಿಸುವುದು, ಭೂಗತರಿಗೆ ಆಹಾರಾದಿ ಒದಗಿಸುವುದೂ ಪಿಸ್ತೂಲಾದಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಇವರ ಪಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಬಂದುದಿನ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಲಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿಸ್ತೂಲ ತಯಾರಿಸುವ ಕಾರಖಾನೆಗೆ ಹೋಗಿ ೪ ದಿನ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇಂಚೆಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ೭ ಪಿಸ್ತೂಲ ತರುವಂತೆ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾರ ಕಂಬಕೊಬ್ಬರಂತೆ ಪೋಲೀಸರಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ದರ್ಪದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿ ಸಂಜೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಜಮಾಖಂಡಿ ಪೋಲೀಸ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗ ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ ಪೆದೆಗಳು ನಡುಗಿ ಸೆಲ್ಯೂಟ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿ

ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ದೊಡ್ಡ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಇತ್ತು. ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ೭ ಪಿಸ್ತೂಲಗಳಿದ್ದ ಹ್ಯಾಂಡಬ್ಯಾಗ ಇತ್ತು. ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಡಿ. ಎಸ್. ಪಿ. ಚಂದಾವರಕರ ಹಂಗರಿಗಿಯವರನ್ನು ಅವರ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಸಂಜೆಗೆ ಜಮಖಂಡಿಗೆ ವರದಿ ಕಳಿಸಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಹೊರಬಿದ್ದು ಬಂದು ಎಲ್ಲ ಪಿಸ್ತೂಲ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಿ ಮನೆ ತಲುಪುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವರ ಮನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಜಪ್ತು ಮಾಡಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುವದೇನು ? ಮಣ್ಣು. ಅದರಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಳಿದ ನಾಗರ ಹಾವಿನಂತೆ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಬಂಧನವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ರಾಂಪೂರ ಕ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಹೊಡೆದು ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟು ಜಮಖಂಡಿಗೆ ಒಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ಹೊಡೆದು ಇವನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮನೆಯು ವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುರ್ಲಾಪೂರ ಬಂಗಲೆಗೆ ಒಯ್ದು ೨-೩ ದಿನ ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ಇಳಿಯುವವರೆಗೆ ಹೊಡೆದು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾಗು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳ ಸಂಚು ತಿಳಿಯದಕ್ಕಾಗಿ ಮರಣೋನ್ಮುಖ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಸಹಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟರು. ಕೆಲದಿನ ನಂತರ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಇವರು ದಳ್ಳುರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ತಾರತಂತ್ರ ಹರಿಯುವದು ಕಂಬಗಳನ್ನು ಕೆಡವುವದು. ಅಂಚೆಕಚೇರಿ ಸುಡುವದು. ಚಾವಡಿಗಳಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಇಡುವದು, ದೇಶ ದ್ರೋಹಿಗಳ ಮೂಗ ಕತ್ತರಿಸುವದು ಮುಂತಾದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಶಕಟವು ಸಾಗದಂತೆ ಜೊತೆಗಾರರಾದ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತುಂಗಳ, ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಮಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ, ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟಿನವರ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಖಂಡ ಭಾರತದ ತುಂಬ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರವು ಸಾಗದಂತಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರು ಕಂಗೆಟ್ಟರು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜರ್ಮನ್ನರು ಬಾಂಬ ಹಾಕಿ ಇಂಗ್ಲಂಡ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಹತ್ತಿದಾಗ ಆಂಗ್ಲರ ಭಾರತದ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ಬೇಕಿತ್ತು. ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಜನಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದು ಮಹಾಪಾಪವೆಂಬ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಂತ್ರ ಬೋಧಿಸಿದ ಆಜ್ಞೆಯ ಪೇರೆಗೆ ವೀರರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ತುರಂಗತುಂಬಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ದಂಗಬಡೆದರು. ಶ್ರೀ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲರ ಮುಂಬಯಿ ಭಾಷಣದ ಫಲವಾಗಿ ಇಡೀ ನೌಕಾಪಡೆ (ನೇವಿ) ಯು ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹಾರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು, ಕಂಗೆಟ್ಟ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಒಪ್ಪಂದ

ಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್, ಸ್ಟಾಪರ್ಡ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಳಿಸಿ ಸಿಮ್ಲಾ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಸಾರಿದ ಪ್ರಕಾರ ಸನ್ ೧೯೪೭ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ನೇ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ದಾಸ್ಯ ಶೃಂಖಲೆಯು ಕಳಚಿ ಭಾರತಾಂಚೆಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದಳು.

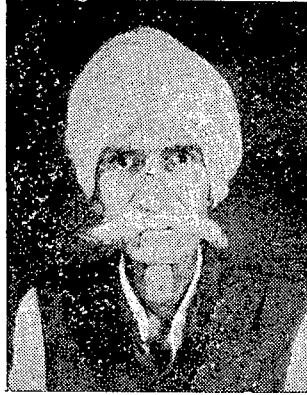
ಆ ಶುಭ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯು ಇಂದ್ರನ ನಂದನವನದಂತೆ ಶೋಭಾಯ ಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ತಳಿರುಶೋರಣಗಳಿಂದ ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಸುಮಂಗಲೆಯರು ಆರತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರತಾಂಚೆ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿದರು. ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಮುಖಂಡತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಸೇರಿ ಉದ್ಘೋಷ ಭಾಷಣಗಳಾದವು. ರಾತ್ರಿ ಮನರಂಜನೆಗಳಿಂದ ಸರ್ವರು ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿ ನಲಿದಾಡಿದರು. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರಾಸ ಭೋಜನಗಳೇರ್ಪಟ್ಟವು. ಮರುದಿನ ಅಟ್ಟಹಾಸದ ದಿಟ್ಟ ಜಟ್ಟಿಗಳ ಜಂಗಿ ಕುಸ್ತಿಗಳು ಜರುಗಿದವು. ಶ್ರೀ ವಲ್ಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲರ ಧೀರ ಧುರೀಣತೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಸನ್ ೧೯೪೮ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅಂದಾನಪ್ಪ ದೊಡಮೇಟೆಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಜಾಪರಿಷತ್ತು ಜರುಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ರಾಜ ಪ್ರಜೆರೊಂದಿಗೆ ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಯಶಸ್ವಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ಹೆಸರು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಅಜರಾಮರವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದ ರಾಕ್ಷಸಿ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಜರ್ಜರಿತರಾದ ಅವರು ಶರೀರದ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ೭೫ ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತೀಯರಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತ ಸಾಧುಸಂತರ ಸೇವೆ ಗೈಯುತ್ತಾ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಧ್ಯೆಹಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ,

ಸ್ವಾ ತಂತ್ರ ಯೋಧ
ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ
ಕೆಸರಗೊಪ್ಪ

ಇವರು ಸನ್ ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ತಂದೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಯೋಧರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಭಾಗತಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ವೀರರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮುಟ್ಟಿಸುವದಿದ್ದರೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ-ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೪೭ ರ ಅಗಸ್ಟ ೧೫ ಕ್ಕೆ ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬಳಿಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಗೊಟ್ಟು ಬರುವು ಸಾಗಿಸಿ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಯೋಧರ ಶಿಫಾರ ಸಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಬನಹಟ್ಟಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರ ವೀರ ಸೇತುವೆ

ಬನಹಟ್ಟಿ ಎಂಬುದು ಬಂಗಾರ ಗಟ್ಟಿ. ಮುತ್ತೂರತ್ನಗಳ ಖಣಿ. ಎಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರೂ ಅಮೌಲ್ಯ ರತ್ನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ಪುಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದೆ. ಆದರ್ಶವಾದಿ ದೇವದತ್ತ ದೇಣಿಗೆ ಪಡೆದ ಪರಕವಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರೂ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹ ರತ್ನಗಳ ಭಾಂಡಾರವೇ ದೊರೆಯುವದು. ಎತ್ತ ನೋಡದರತ್ತ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದ ಕುಬೇರರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪುತ್ರರ ಸಮೂಹವೇ ದೊರೆಯುವದು. ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳು ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಪೂರಿತವಾದವುಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹವೀರ ಸೇತುವೆಯ ಸುವರ್ಣಪುಟವಿದು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ರಕ್ಷಕ ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರು ಮುರಗೋಡ

ಶ್ರೀ ಮಹಾದೇವರು ಮುರಗೋಡ : ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಾದರೆ ಅತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆ ತಪಶ್ಚರ್ಯಗೈದುದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಇಂಚೆಗೇರಿ ಯಾದರೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ರಾಜಕಾರಣಗಳ ಕ್ರಾಂತಿಯಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡದ್ದು ಬನಹಟ್ಟಿ. ದೇಶಪ್ರಾತೆಯ ಬಂಧವಿಮೋಚನಾ ಕ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಯೋಧರನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ರಕ್ಷೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತೆಯಂತೆ ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಕರುಣಾಳುಗಳವರು. ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿದ ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಯಾದ ಅವರಿಗೆ ಅಂಗ್ಲರ ಗುಟ್ಟು ಮೆಟ್ಟು ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿ ಮುಳ್ಳಾಗಿದ್ದರು.

ಇಪರನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರೆ ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವದೆಂದು ಬಗೆದು ಶತಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಸೋತು ಶರಣಾದರು. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಲ್ಲದೆ ಗೋವಾ ದೀವ ದಮನ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ವೀರಧೀರ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ, ಸಫಲರಾದರು. ಇಂಥ ಮಹಿಮರನ್ನು ಮರೆಯಲಾದೀತೆ. ಯೋಧರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಬನಹಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರೆ ಕೇವಲ ೮-೧೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಡೀ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರವೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಬೀಡೆನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇರಲಾರದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕೈ ಬಿಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದ್ರೋಹಿ ಪಿತೂರಿಗಳಿದ್ದಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶದ್ರೋಹಿ ಫಿತ್ಯೂರಿಗಳಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ೮-೧೦ ಮನೆಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆ ಕಂಡ ಯೋಧರು ಹಲವು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಈ ಸಣ್ಣ ಗ್ರಂಥವಾದ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರೆಯುವದಾಗದಿದ್ದರೂ ನಾಮಾವಳಿಯಿಂದಾದರೂ ಹೊಗಳಿ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ವಿರುಪಾಕ್ಷಪ್ಪ, ಕಾ, ಮಾಲಾಪುರ, ಶ್ರೀ ಮ. ತಿ. ನುಚ್ಚಿ, ಶ್ರೀ ಪ. ರು. ಮಂಡಿ, ಶ್ರೀ ಪುಸಾರಾಮ ಡಾಗಾ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಡಾಗಾ, ಶ್ರೀ ಬಸವಂತಪ್ಪ ಜವಳಗಿ, ಸಾಂಗೊಲೆಪ್ಪಾ ಬಾಳಿ ಗಡದ ಶ್ರೀ ಸಿದಗೌಡಾ ತಿ. ಮಗದುಮ್ಮ (ಸೂರಪಾಲಿ.)

ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಅಂಟಿನ ಬನಹಟ್ಟಿ

ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಅಂಟಿನವರು ಬನಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ನೇಗೆಯ ಕಾಯಕದಿಂದ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ದುಂದುಭಿ ಮೊಳಕಲು ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪನವರು ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬ ಮಾಸ್ತರರ ಕ್ರಾಂತಿಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡು ಅವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಆಂಗ್ಲರ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ತಾರತಂತಿ ಹರಿಯುವದು, ಕಂಬಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುವದು, ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿ ಕೀಳುವದು, ಸೇತುವೆಗಳಿಗೆ ಬಾಂಬು ಹಾಕುವ ಮುಂತಾದ ವಿಧ್ವಂಶಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಳಿಯರ ಆಡಳಿತವು ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನಸಿಂಹರಾಗಿದ್ದರು.

ಜಮಖಂಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಳರಸರಾದ ಪಟವರ್ಧನರ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಕಾರ ಬಾಡೆಬ್ಬಿಸಿ ಮುಳುವು ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪನ ಇತಿಶ್ರೀ ಮಾಡಲು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಗು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದಾಗ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳ ಸಂಜಿನಿಂದ ವೀರ ನಿಂಗಪ್ಪ ನವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕೆಲಕಾಲ ಅನಾಮತ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರಿಪರಿ ಹಿಂಸೆಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ಇವರಿಗೆ ದೀರ್ಘ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದ ೩ ವರ್ಷಗಳ ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಜಕೀಯ ಕೈದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷೆ ಪಡೆದವರೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಅಂಟನವರು.

ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪನವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗ ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಗುರುಗಳಾದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಜಿ. ಕಲಕಂಬರ ಬಂಧನವಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬನಹಟ್ಟಿಯ ದೇಶಭಕ್ತರು ಶ್ರೀ ನಿಂಗಪ್ಪ ಅಂಟನರ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಗುರು ಶ್ರೀ ಕಲಕಂಬರು ಜೇಲಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಗಲಿ, ಸನ್ಮಾನವಾಗಲಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ ಎಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ಮಾಸ್ತರರ ವಿವೋಚನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರ ಮೆರವಣಿಗೆ ಯಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಅರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಲೀನಕರಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ, ಮುಂತಾದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ತೆಗ್ಗಿ ಸಿದ್ಧಾಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿ ಅಂಟದಿಂದ ಶಿವೈಕ್ಯರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಮಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪ ಮಟ್ಟಿಕಲ್ಲಿ ಇವರು ಬಸವಟ್ಟಿಯ ಬಣಗಾರ ಸಮಾಜದ ಸೇರಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಹಾಯಸ್ಕೂಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಸವಟ್ಟಿಯ ಎಸ್. ಆರ್. ಎ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಣ್ಣವ ನಿದ್ದಾಗಲೇ ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಗೀಳು ಇತ್ತು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಓದಿ ರಾಜಕೀಯ ಗುರುಗಳಾದ ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಕಲಕಂಬರ ವೀರ ಸಂಕಲ್ಪದ ಉಪದೇಶದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೋ ಎಂದು ಮಾಸ್ತರರು ಆದೇಶಿಸಿದ್ದರೆ ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಹಾರುವಷ್ಟು ದೇಶ ಪ್ರೇಮವು ಅವರಲ್ಲಿ ಅಳವಡವಿತ್ತು.

ಸನ್ನ ೧೯೪೨ ರ ಚಲೇಜ್ಯಾವ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಅಸಹಕಾರವೆಸಗಿ ಅವರ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಣ್ಣುಗೊಡಿಸುವದೇ ಇವರ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗಾರರಾದ ಸರ್ವತ್ರೀ ಗಂಗಾಧರ ಗುಲ್ಲ, ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಬುಟ್ಟಿನವರ ಕಲ್ಯಾಣ ತುಂಗಳ, ಪರಯ್ಯಾ ಭಂಗಿ, ಕಾಂತಿವೀರ ಭಾಸ್ಕರ ಕೋಪರ್ಡೆ, ತುಕಾರಾಮ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಶಿವಯೋಗೇಪ್ಪಾ ವಡ್ಡೊಡಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವೀರರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತಾರತಂತಿ ಹರಿದು ಕಂಬಗಳನ್ನು ಕೆಡವುವದು, ಚಾವಡಿ ಕಚೇರಿ ಸುಡುವುದು ರೇಲು ಕಂಬ ಕೀಳುವದು, ಸೇತುವೆ ಕೆಡವುವದು ಮುಂತಾದ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ ಬಿಳಿಯರನ್ನು ಬೇತಾಳರಂತೆ ಕಾಡಿ ಹಣ್ಣಿಗೆ ತಂದು ಸಿವ್ವಾ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೧೯೪೨ ರ ಅಗಷ್ಟ ೧೫ ರಂದು ಭಾರತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದರು. ಮುಂದೆ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಲೀನೀಕರಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಪರಕೀಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋವಾ ದೀವ ದಮನ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣಪ್ಪನವರು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕೈಗೊಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬೆಳಗಾವದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸತ್ವಜಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಎಪ್ಪತ್ತನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಾಧೀನರಾದರು.

ಸರ್ವತ್ರೀಗಳಾದ ಸಹದೇವ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಖುದಾಭಕ್ಷ-ಹನಗಂಡಿ, ಶಿವಯೋಗೇಪ್ಪಾ ವಡ್ಡೊಡಗಿ, ಚನ್ನಯ್ಯ ಸಾಮಿಜಿ ಸಾಲಿಮಠ, ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ ಭೂತಿ, ಧರಪ್ಪಾ ಬಿರಾದಾರ (ಶಿಡಕಾಡಿ) ಗುರಪ್ಪಾ ಗುಂಡಿ, ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪಾ ಹಟ್ಟಿ, ರಾಮಣ್ಣಾ ಧಬಾಡಿ, ಗುರುಸಿದ್ದಪ್ಪ ಚರಕಿ, ಶಂಕರಪ್ಪಾ ನಿಪ್ಪಾಣಿ, ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಸಿದ್ದವ್ವಾ ನಿಪ್ಪಾಣಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಳವ್ವ ಕಲಕಂಬ ರಾಮ ದಾಳ ಚಂಡಕ, ರಾವುತಮಲ್ಲ ಚಂಡಕ, ಪ್ರೇಮಜಿ ಸೋಡಿಯಾ, ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪಾ ಮೂಗತಿ, ಶಿದ್ದಪ್ಪಾ ವಗ್ಗ, ಮಹಾಲಿಂಗಪ್ಪ ಹನಗಂಡಿ. ನಾರಾಯಣ ಕೋಪರ್ಡೆ, ಮಹಾದೇವಪ್ಪಾ ಭದ್ರನ್ನವರ, ದೇವಂದ್ರಪ್ಪಾ ಭದ್ರನ್ನವರ, ಚನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಯಲ್ಲಟ್ಟಿ, ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪಾ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪಾ ಯರಗಟ್ಟಿ, ದುಂಡಪ್ಪಾ ಮಠದ, ಕಲ್ಲಪ್ಪಾ ಹೂಗಾರ, ಭೀಮಪ್ಪಾ ಭದ್ರನ್ನವರ, ಕರಪ್ಪಾ ಮಡ್ಡಿ, ಸಾತವೀರಪ್ಪಾ ಅಸಂಗಿ, ಶಂಕರ ಸದಪ್ಪಾ ಕೋಪರ್ಡೆ, ನಿಂಗಪ್ಪಾ ಕುಳ್ಳೊಳ್ಳಿ.

ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಈ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ ದೇಶಮಾತೆಯ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಗೆ ನೆರವಾದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ವೀರರಾಣಿ ಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವದು. ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯ.

ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಮುಖಂಡರು ಕಾರಾಗಾರ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು . ಅವರು ಹೊರಗಿದ್ದದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಸಾವಿರ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಬೇಕಾದರೆ ಈ ಭಾಗತ ವೀರರಿಂಥಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಶಿಕ್ಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟಗಳ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಹಿಷ್ಣುಗಳು ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವೀರರು ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಚಿರಶಾಂತಿ ಇರಲಿ.

ನಾವು ಕೈಗೊಂಡ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅಗೋಚರ ವಾಗಿ ಅವರ ವೀರ ಪವಿತ್ರ ಆತ್ಮವು ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಮಣಿಯುತ್ತಿರಲಿ. ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಹರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

